

aga

BIBLIOTEKA

ARCHIWUM
GMINY
ANDRYCHÓW

**SO
P
S**

w Gminie
Andrychów

Daria Rusin

Ochotnicza Straż Pożarna w Gminie Andrychów

Bogu na chwałę,
ludziom na ratunek.

Autor: Daria Rusin

Redakcja, korekta: Regina Pazdur

Projekt okładki: Bartosz Rejmak

Opracowanie graficzne i skład: Maciej Sołtysiak

Wybór, digitalizacja i opracowanie fotografii archiwalnych: Maciej Kudłacik, Regina Pazdur

W książce zamieszczono (jeśli nie zaznaczono inaczej) fotografie archiwalne z kolekcji poszczególnych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Archiwum Gminy Andrychów (aga.edu.pl)

Druk: Kolorowy Zawrót Głowy, Bielsko-Biała

Publikacja wydana w ramach serii wydawniczej „Biblioteka Archiwum Gminy Andrychów”

Wydawca:
Fundacja „Memo”
fundacjamemo.pl

Andrychów 2022

Wydanie publikacji wsparli: Ogniochron S.A., Sumera Motor, Nadleśnictwo Andrychów – Lasy Państwowe, Andrzej Góral.

ognio.....
chron

SUMERA
Motor
AGREGATY PRĄDOTWÓRCZE

OSP wstęp

Historia pożarnictwa na terenie dzisiejszej Gminy Andrychów sięga, zgodnie z informacjami pochodzącymi ze źródeł historycznych, I połowy XIX w. Początki działalności organizacji, które później przekształcone zostały w poszczególne jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, wiązały się z oddolną inicjatywą ludzi mających na względzie podniesienie poziomu bezpieczeństwa współmieszkańców. Gromadzono zatem – często przy wsparciu lokalnych władz i organizacji – sprzęt niezbędny do przeprowadzania akcji gaśniczych, próbowano też wprowadzać regulacje dotyczące ochrony przeciwpożarowej. Należy bowiem pamiętać, że na zagrożenie pożarowe w tamtym czasie ogromny wpływ miał ówczesny stan budownictwa. Główny materiał budowlany na wsi i w małych miasteczkach, takich jak Andrychów, stanowiło drewno, dachy natomiast były kryte słomą lub gontem. Utrudnieniem w niesieniu pomocy mieszkańcom w walce z żywiołem było też górzyste ukształtowanie terenu, które niejednokrotnie uniemożliwiało dotarcie do trudno dostępnych miejsc.

Na przełomie XIX i XX w. oraz w okresie międzywojennym na Ziemi Andrychowskiej zainicjowały działalność organizacje strażackie, które zostały zalegalizowane przez ówczesne władze, posiadały także swój własny statut. Jako pierwsza powstała Ochotnicza Straż Pożarna w Andrychowie – historia organizacji sięga roku 1840, choć jej statut został zatwierdzony w 1879 r. Ostatnimi jednostkami założonymi przed II wojną światową były natomiast OSP Sułkowice-Lęg i Targanice Górne (1924). Najmłodsza ochotnicza straż na terenie Gminy Andrychów została założona w 1956 r. w Sułkowicach-Bolęcinie.

Niniejsza publikacja składa się z dziesięciu rozdziałów. Pierwszych dziewięć poświęconych zostało poszczególnym jednostkom OSP: Andrychów, Inwałd, Roczyny, Rzyki, Sułkowice-Bolęcina, Sułkowice-Lęg, Targanice Dolne, Targanice Górne i Zagórnik. Przedmiotem ostatniego rozdziału jest krótki rys historyczny Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych w Andrychowie. Główne źródło informacji na temat historii Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu naszej gminy stanowiły kroniki udostępnione dzięki uprzejmości przedstawicieli poszczególnych jednostek, jak również materiały powstałe przy okazji uroczystości jubileuszowych i wywiady przeprowadzone z zasłużonymi druhami przez Reginę Pazdur i Macieja Kudłacika z Fundacji „Memo”. Nieocenione okazały się również prace: Antoniego Hutniczaka, dotycząca historii ochrony przeciwpożarowej na terenie Ziemi Andrychowskiej, Franciszka Kudasa, poświęcona OSP Andrychów, a także Heleny Pająk na temat OSP Rzyki.

Celowo nie zostały opisane w książce jednostki straży pożarnych, które działały przy Andrychowskich Zakładach Przemysłu Bawełnianego, Wytwórni Silników Wysokoprężnych w Andrychowie, Andrychowskiej Fabryce Maszyn oraz Zakładach Przemysłu Drzewnego w Andrychowie. Ze względu na specyfikę zakładowych jednostek oraz obszerność materiału na ich temat, powinny one doczekać się osobnej publikacji.

Historia Ochotniczych Straży Pożarnych z terenów Ziemi Andrychowskiej to ponad 180 lat działalności ludzi, którzy z własnej inicjatywy włączali się – niejednokrotnie na całe życie – w pracę nad poprawą bezpieczeństwa mieszkańców naszego terenu nie tylko poprzez udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych, ale także edukowanie mieszkańców w zakresie wiedzy pożarniczej i szkolenie młodszej kadry strażaków. Warto w tym miejscu zauważyć, że w wielu przypadkach są to tradycje rodzinne, przekazywane z pokolenia na pokolenie.

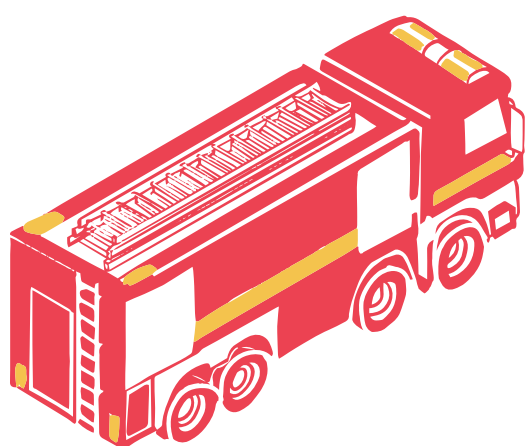
Nie sposób pominąć także innych aspektów funkcjonowania jednostek OSP, równie cennych dla mieszkańców Gminy Andrychów. Członkowie straży angażują się w życie społeczne i kulturalne na naszym terenie. Biorą udział w uroczystościach świeckich oraz kościelnych, a także w inicjatywach podejmowanych przez inne instytucje oraz organizacje, jak np. pomoc przy budowie lokali użyteczności publicznej, czy dołączanie do akcji charytatywnych. Pisząc o współpracy koniecznie trzeba też wspomnieć o długiej tradycji współdziałania jednostek OSP i Kół Gospodyń Wiejskich, jako że bardzo często w obu organizacjach działali – i tak jest po dzień dzisiejszy – członkowie tych samych rodzin, które propagują wśród młodszych pokoleń lokalne tradycje i postawę prospołeczną.

Słowo od wydawcy

Oddajemy do rąk Państwa kolejną pozycję z serii wydawniczej „Biblioteka Archiwum Gminy Andrychów”, nad którą Patronat Honorowy objął Burmistrz Andrychowa. Tym razem publikacja dotyczy Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu Gminy Andrychów. Praca nad nią nie była rzeczą łatwą, wiązała się z wieloma trudnościami wynikającymi przede wszystkim z (nie)zastanymi materiałami źródłowymi. Dziękujemy wszystkim osobom, które zechciały włączyć się w przygotowanie niniejszej książki a przede wszystkim autorce, historyk Darii Rusin oraz wszystkim kronikarzom, którzy miesiąc po miesiącu, rok po roku, konsekwentnie i systematycznie utrwalają wydarzenia z działalności ochotników zapamiętując nimi kroniki jednostek OSP. W publikacji umieściliśmy jedynie wybrane, najstarsze fotografie z kolekcji poszczególnych jednostek.

Powstała w 2017 r. Fundacja „Memo” działa na rzecz szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego. Realizujemy wiele różnorodnych projektów dotyczących kultury i sztuki. Szczególne miejsce w naszej pracy stanowi tworzenie, organizowanie i prowadzenie archiwów społecznych. W 2019 r. utworzyliśmy Archiwum Gminy Andrychów (AGA), które jest multimedialną bazą materiałów archiwalnych i źródłem historii mówionej osób związanych z gminą Andrychów. Archiwum, które jest dostępne pod adresem aga.edu.pl umożliwia dzielenie się wspomnieniami i archiwizacjami w formie tekstu, obrazu, dźwięku i filmu. Wszystkich Państwa chcących posłuchać wywiadów z członkami seniorami OSP zapraszamy na stronę Archiwum.

Regina Pazdur, Maciej Kudłacik
Fundacja „Memo”

ANDRYCHÓW

OSP Andrychów

Okres przedwojenny

Andrychowska Ochotnicza Straż Pożarna jest zdecydowanie najstarszą tego typu jednostką na terenie dzisiejszej Gminy Andrychów. Przyjmuje się, że tradycje strażackie w Andrychowie sięgają roku 1840. Przed rozpoczęciem działalności statutowej istniała tu grupa osób zajmujących się kwestią bezpieczeństwa na wypadek pożarów i powodzi, do których dochodziło ze względu na płynącą nieopodal Wieprzówkę. Była to jednak grupa o charakterze nieformalnym, która skupiała ochotników nie posiadających odpowiedniego przeszkolenia, sprzętu, a także siedziby. W tej sytuacji, jeszcze zanim jednostka zaczęła oficjalnie funkcjonować, Rada Gminna wsi Andrychów działając w oparciu o cesarski „patent ogniowy” dla gmin wiejskich z 28 lipca 1786 r. rozpoczęła w latach 1867-1879 zakup i remont „rekwizytów ogniowych”. Znalazły się wśród nich konewki do przenoszenia wody i sikawka ręczna na kołach żelaznych (1868), szopa do przechowywania narzędzi ogniowych (1872) oraz „osęki wraz z żerdziami”¹. Warto również nadmienić, że w tym okresie istniał już na terenie Andrychowa i okolic kult świętego Floriana. Jego propagatorem był ówczesny proboszcz ks. Maciej Gruszczyński (1781-1844), który miał sprowadzić z Wiednia relikwie należące do patrona strażaków².

W 1879 r. zarząd straży, która posiadała już wówczas osobowość organizacyjną i tradycję, skierował do C.K. Namiestnictwa we Lwowie prośbę o zalegalizowanie organizacji i zatwierdzenie jej statutu. Inicjatorem przedsięwzięcia był kupiec i pierwszy naczelnik OSP, Aleksander Konopka. 24 maja 1879 r. Namiestnictwo wydało reskrypt, w którym zatwierdziło działalność Stowarzyszenia Straży Ogniowej w Andrychowie (Dz.U.Kr. nr 25690) i tym samym stało się ono jawnie działającą organizacją wyższej użyteczności publicznej³. Do roku 1891 r. jednostka działała na podstawie wspomnianego patentu ogniowego, należąc do straży gminnych w miastach i miasteczkach.

W chwili zalegalizowania stowarzyszenia należało do niego 16. członków, wśród których znalazły się osoby zasłużone dla andrychowskiej społeczności: Franciszek Babiński, Jan Bylica, Jan Curzydło, Józef Fechner, Alojzy Grządziel, Tomasz Holcman, Salomon Jakubowicz, Aleksander Konopka, Stanisław Kublin, Franciszek Młodzik, Florian Miśko, Mateusz Stankiewicz, Paweł Stamberger, Ferdynand Stamberger, Edmund Unger, czy Jan Wietrzny⁴.

Na stanie jednostki znajdowały się wówczas sikawka ręczna, osęki z żerdziami, topory, drabiny i kilkanaście konewek. OSP dysponowała także mundurami strażackimi, które druhowie zakładali podczas lokalnych uroczystości. Urzędowa zmiana statusu jednostki umożliwiła starania o pozyskanie dotacji z funduszu krajowego, niezbędnych m.in. w celu uzupełnienia tego skromnego jeszcze wyposażenia strażackiego. Do tej pory bowiem jednostka utrzymywała się ze składek członkowskich i wsparcia finansowego ze strony władz miejskich.

Kolejne ważne wydarzenia w historii jednostki miały miejsce 10 lat później. W 1889 r. bowiem gmina ofiarowała straży parterowy domek położony obok Magistratu, który przekształcono w remizę. W dalszej

¹ Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Bielsku-Białej, Księga uchwał Rady Gminnej wsi Andrychów, 1869-1886, sygn. 13/400/0/1/162; A. Hutniczak, *Zarys historii ochrony przeciwpożarowej Ziemi Andrychowskiej*, maszynopis, Wrocław 2002, s. 14; T. Głęb, *Sto dwadzieścia pięć lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Andrychowie*, Andrychów 1965, s. 2; F. Kudas, *Z dziejów Ochotniczej Straży Pożarnej w Andrychowie*, maszynopis, Andrychów 1999, s. 1.

² A. Wiktor, *Rocznica powstania OSP w Andrychowie*, „Nowiny Andrychowskie”, 1998, nr 5, s. 1, 16.

³ F. Kudas, op. cit., s. 2.

⁴ Ibidem, Aneks 4, Wykaz czynnych członków ochotniczej Straży Pożarnej w Andrychowie w roku zalegalizowania w Namiestnictwie Galicji i Lodomerii we Lwowie w 1879 roku.

kolejności wybudowano wspinacznice do ćwiczeń strażackich, która zlokalizowana była w pobliżu wodospadu na Wieprzówce. Służyła strażakom do 1921 r., później zaś została rozebrana⁵.

1 sierpnia 1889 r. podjęto również decyzję o ufundowaniu sztandaru dla jednostki i powołaniu w tym celu komisji na czele z hr. Wincentym Bobrowskim i naczelnikiem straży Antonim Heradinem. By uezbiarać niezbędna fundusze, zwrócono się do mieszkańców o przekazywanie datków, zorganizowano też wieczorek muzyczny „Muzyka c.k. 56 Pułku Piechoty z Krakowa”, który odbył się u Antoniego Heradina 12 stycznia 1890 r. Zebrano wówczas 165,35 złotych reńskich⁶. Podjęto również decyzję odnośnie wyglądu sztandaru, który miał mieć barwę jasnoczerwoną, wymiary 180 x 135 cm, a po obu stronach wizerunek św. Floriana i herb miasta. Całość miała zostać obszyta złotymi frędzlami. Sztandar wykonał malarz Jan Stankiewicz z Oświęcimia za kwotę 124 złote reńskie⁷.

Uroczystość poświęcenia sztandaru i przekazania go członkom jednostki miała miejsce 27 września 1890 r. w kościele św. Macieja w Andrychowie. Matkami chrzestnymi sztandaru zostały: hrabina Bobrowska, panie Górską, Pukalską, Drapellową, Gayczakową, Heradinową, Malcowa, Bacowa, Burzyńską, Frysiową, Gieruszczakową i Penkalową. Chrzestnymi natomiast: hrabia Bobrowski, dr. Górski, Pukalski, Drapella, Śmielowski, Gayczak, Zahradnik, Fraunfelner, Kulesza, Janicki, Burzyński, Swakoń, Borgosz, Beill, Adamowicz i Mironowicz. Nabożeństwo odprawił proboszcz ks. Stanisław Jurkowski, a wzięli w niej udział m.in. przedstawiciele władz miejskich Andrychowa, straży pożarnych z Kęt, Wadowic i Zatora. Sztandar służył jednostce 117 lat, był dwukrotnie odnawiany, a podczas wojny druhowi Janowi Mikołajko udało się go skutecznie ukryć przed okupantami⁸.

Wskutek wprowadzenia obowiązującej od 10 lutego 1891 r. ustawy o policji ogniowej (Dz.U.Kr. nr 18), Rada Gminna opracowała „Regulamin Ogniowy dla Miasta Andrychowa”, jako że zgodnie z zapisem w ustawie „Policja ogniowa należy do własnego zakresu działalności gminy”. W oparciu o uchwalony 25 października 1892 r. regulamin straży, która należała wówczas do Krajowego Związku Straży Pożarnych Galicji i Lodomerii, funkcjonowała w kolejnych latach. Zgodnie z regulaminem „Każdy mieszkaniec miasta na wezwanie Władzy, obowiązany jest spieszyc na ratunek zagrożonego życia i mienia ludzkiego”. Kara za nieprzestrzeganie regulaminu wynosiła od 1 do 50 złotych reńskich lub 10 dni aresztu.

Miasto podzielono na 7 części (dzielnic):

I. Rynek

II. ulica Rzycka (obecnie J. Dąbrowskiego – przyp. red.) aż do Olszyny

III. ulica Garncarska oraz domy po prawej stronie gościńca idąc ku Wadowicom, aż do granicy inwałdzkiej

IV. ulica na Brzegi – prowadząca wraz z Brzegami i Gawłami, oraz domy po lewej stronie gościńca idące ku Wadowicom, aż do granicy inwałdzkiej

V. ulica Szewska aż do Wieprza

VI. ulica Kęcka i Górki

VII. ulica Żywiecka, aż do granicy Roczyn i Targanic.

Ustawa o policji ogniowej obowiązywała do 1923 r.⁹

W tym czasie władze miejskie zdecydowały o budowie drugiego zbiornika wodnego, a także zakupie w Lipsku nowej motopompy ręcznej. Mieszkańców Andrychowa zobowiązano natomiast do zaopatrzenia swoich domów w niezbędny sprzęt przeciwpożarowy, na który składały się konewki, siekiery, drabiny, czy latarki. Zabroniono też krycia materiałami łatwopalnymi dachów budynków położonych w rynku, a w przypadku bocznych ulic postanowiono ograniczyć tę praktykę do minimum. Pożar, który wybuchł 20 czerwca 1893 r. w centrum miasta i strawił 20 budynków, dowiódł jedynie słuszności tej decyzji. Do poważniejszych

5 Ibidem, s. 3.

6 Ibidem, s. 10.

7 Ibidem.

8 A. Hutniczak, op. cit., s. 14.

9 J. R. Szaflik, *Dzieje Ochotniczych Straży Pożarnych*, Warszawa 1985, s. 66; F. Kudas, op. cit., s. 15-16, 23; A. Wiktor, op. cit.

akcji, w których uczestniczyli andrychowscy strażacy należały także pożar stodoły folwarcznej na terenach hr. Stefana Bobrowskiego w 1902 r., oraz pożar magazynu Juliusza Ungera w 1904 r., w którym znajdowały się artykuły spożywcze i gospodarcze¹⁰.

Jednostka stała się prawdziwym powodem do dumy dla mieszkańców Andrychowa. Strażacy nie tylko strzegli bezpieczeństwa andrychowian, ale uczestniczyli także w uroczystościach i krzewili postawy patriotyczne. Spośród uroczystości świeckich, w których uczestniczyli strażacy warto wymienić wizytę w Andrychowie Namiestnika Galicji i Lodomerii hr. Kazimierza Badeniego 3 sierpnia 1890 r., przejazd przez miasto konnego orszaku dworskiego arcyksięcia Karola Habsburga w 1912 r., wizytę Prezydenta Ignacego Mościckiego w 1928 r. Andrychowscy strażacy uczestniczyli również w świątach i uroczystościach kościelnych. Pełnili wartość podczas Wielkanocy przy Grobie Chrystusa, uczestniczyli w procesji Bożego Ciała, nabożeństwach w dzień św. Floriana. Strażacy brali też udział w nabożeństwach odprawianych z wyjątkowych okazji: poświęcenia chorągwi cechu rzeźnickiego, masarskiego, garbarskiego i cechu oberżystów (1888), poświęcenia kaplicy cmentarnej Józefa Kośvitzkiego (1888), drugiej rocznicy połączenia miasta i wsi Andrychów (1888), imienin cesarza Franciszka Józefa I (1890), pogrzebu hrabiny Felicji Bobrowskiej (1903), w intencji poległych w powstaniu listopadowym (1904). Brali też udział w nabożeństwach z okazji zaślubin arcyksiężniczki Marii Walerii Habsburg z Franciszkiem Salwatorem Toskańskim w 1890 r., a w 1916 r. w związku z pogrzebem cesarza Franciszka Józefa I¹¹.

W 1899 r. andrychowska Straż Ogniowa liczyła 44 czynnych członków¹². Powiększał się również stan posiadania jednostki – w 1904 r. strażacy otrzymali wóz rekwizytowy, a w 1914 r. sikawę parową¹³. W 1905 r. Straż Ogniowa obchodziła uroczystość 25-lecia istnienia. W tamtym okresie za datę założenia jednostki uznano rok 1879. W uroczystościach wzięli udział przedstawiciele straży pożarnych z Kęt, Wadowic i Zatora¹⁴.

Podczas I wojny światowej działalność jednostki była mocno ograniczona, jako że część strażaków została wcielona do wojska austriackiego, inni natomiast zaciągnęli się do Legionów. Majątek straży powierzono w tamtym okresie ówczesnemu komendantowi Franciszkowi Pikoniowi¹⁵.

Po zakończeniu wojny i odzyskaniu przez Polskę niepodległości, andrychowska Straż Pożarna przystąpiła do dalszej działalności.

W 1928 r. rozpoczęto modernizację i nadbudowę piętra nad strażnicą, wspinalni, świetlicy, a także zaplecza warsztatowo-magazynowego. Nadbudowane piętro przeznaczono na działalność kulturalno-rozrywkową. Rozbudowa remizy była możliwa dzięki wsparciu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, Rady Powiatowej w Wadowicach i Miejskiej w Andrychowie, a także mieszkańców miejscowości. Nie można również zapomnieć o dochodach pochodzących z działalności własnej strażaków, którzy organizowali m.in. zabawy i festyny¹⁶. Dzięki temu druhowie mogli kompletować niezbędny sprzęt strażacki i tak w 1933 r. zakupiono motopompę firmy „Ochsner” z Bielska, a w 1936 r. podwozie do samochodu, który po przeprowadzeniu karosowania był jednym z najnowocześniejszych wówczas wozów strażackich w okolicy. W 1938 r. wybudowano kolejny zbiornik wodny, a w 1939 r. do strażackiego wyposażenia „dołączyły” drabina mechaniczna, autocysterna i sprzęt towarzyszący. W przededniu wojny andrychowska jednostka OSP mogła pochwalić się nie tylko wykwalifikowanym zastępem ochotników, ale również wysokiej jakości – jak na tamte lata – sprzętem, niezbędnym do prowadzenia akcji w trakcie trwania pożarów oraz powodzi, podczas których druhowie pełnili całonocne dyżury. Do największych powodzi na terenie Andrychowa i okolic doszło w latach: 1872, 1875, 1893, 1924, 1935, 1940, 1972, 1997, 2005¹⁷.

10 T. Głąb, op. cit., s. 2; A. Fryś, T. Putek, D. Rusin, *Historia Inem tkana. W 250. rocznicę nadania praw miejskich*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, R. 2016, t. 19, s. 23; F. Kudas, op. cit., s. 4-5; po pożarze w pobliżu Magistratu ufundowano jako wotum za uratowanie miasta podczas pożaru murowaną kapliczkę św. Floriana, która stała się ważnym elementem krajobrazu przedwojennego Andrychowa. Kapliczka została zburzona na rozkaz hitlerowców wiosną 1940 r.

11 F. Kudas, op. cit., 28-29.

12 Ibidem, s. 91.

13 Ibidem, s. 5.

14 Ibidem, s. 31.

15 T. Głąb, op. cit., s. 2.

16 A. Hutniczak, op. cit., s. 15; T. Głąb, op. cit., s. 3.

17 F. Kudas, op. cit., s. 5, 46-47.

Ważnym wydarzeniem w historii straży pożarnej w Andrychowie w okresie międzywojennym był jubileusz 50-lecia założenia jednostki, który zorganizowano 25 sierpnia 1929 r. Z tej okazji Gmina Andrychów wydała okazjonalny order, na którym widniał napis „Gmina Andrychów – czynnym członkom Ochotniczej Straży Pożarnej w pięćdziesiątą rocznicę istnienia 1879-1929”. Ordery wręczył wiceburmistrz dr Stanisław Matlak zasłużonym czynnym członkom i działaczom straży, m.in. hr. Stefanowi Bobrowskiemu, Ferdynandowi Pachlowi i Marianowi Ryłce. Podczas uroczystości proboszcz ks. Klemens Tataro poświęcił także sztandar, odnowiony przez siostry nazaretanki z Wadowic. To właśnie do strażackiego sztandaru odniósł się w zakończeniu swojej okolicznościowej mowy dyrektor szkoły Ferdynand Pachel: „Służcie mu wiernie i szanujcie, bo to Wasz symbol honoru i twardej pracy dla miasta i bliźniego”. W uroczystości brali udział mieszkańcy Andrychowa, a także przedstawiciele straży pożarnych z Kęt, Wadowic, Zatora, Żywca, Targanic, Zagórnik, Rzyk, Sułkowic, Roczyn, Inwałdu, Nidku i Wieprza¹⁸.

Do zasłużonych dla przedwojennej andrychowskiej OSP osób, sprawujących funkcję w Zarządzie, należeli:

Komendanci (naczelnicy):

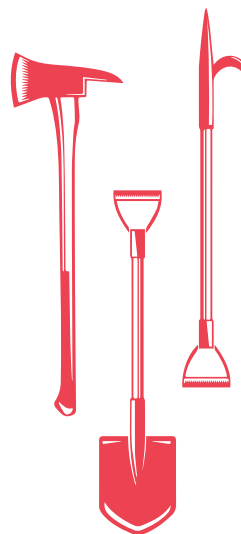
Aleksander Konopka: 1879-1881
Paweł Pilarz: 1881-1884
Karol Schneider: 1884-1888
Antoni Heradin: 1888-1890
Jan Malec: 1890-1892
Alfred Pukalski: 1892-1893
Stanisław Żędzianowski: 1893-1896
Jan Bylica: 1896-1897
Marian Homme: 1897-1904
Władysław Gutowski: 1904-1911
Franciszek Pikoń: 1911-1920
Jan Zawiła: 1920-1927
Kazimierz Kamski: 1927
Edmund Babuchowski: 1927-1937
Władysław Sordyl: 1937-1939¹⁹.

Prezesi:

Marceli Beranek: 1904-1905
Hr. Stefan Bobrowski: 1905-1913
Franciszek Fryś st.: 1914-1925
Marian Ryłko: 1925-1929
Antoni Chrapkiewicz: 1929-1937
Ferdynand Wietrzny: 1937-1939²⁰.

Sekretarze (1881-1939):

Stefan Schnitzer
Franciszek Szczerski
Antoni Donaś
Józef Zieliński
Józef Jasiński
Alfred Orkisz
Jan Malinka
Franciszek Orłowski
Ferdynand Matlak
Maksymilian Matlak
Edmund Babuchowski
Franciszek Fryś mł.

¹⁸ Ibidem, s. 32.

¹⁹ Ibidem, Aneks 2, Wykaz naczelników i komendantów Ochotniczej Straży Pożarnej w Andrychowie.

²⁰ Ibidem, Aneks 3, Wykaz prezesów Ochotniczej Straży Pożarnej w Andrychowie.

Stanisław Młodzik
Franciszek Mleko
Andrzej Komendera
Rudolf Wygoda
Rudolf Olkuski
Ferdynand Pachel
Władysław Krawczyk
Adam Zieliński.

Skarbnicy (1881-1939):

Stefan Schnitzer
Franciszek Fryś st.
Ferdynand Matlak
Tomasz Jura
Franciszek Pikoń
Jan Malinka
Piotr Kreczmer
Ferdynand Pachel²¹.

II wojna światowa

Wybuch II wojny światowej przyniósł zastój w rozwoju OSP Andrychów. Sprzęt, stanowiący chlubę jednostki w okresie przedwojennym, został wywieziony przed hitlerowcami na wschód. Już nigdy nie powrócił do Andrychowa, z wyjątkiem autocysterny, którą po wojnie udało się odzyskać.

Tymczasem w mieście okupant powierzył kierownictwo nad strażą Augustowi Försterowi. Ten powołał z kolei pluton, w skład którego weszli niemieccy osadnicy, ograniczając jednocześnie działalność Polaków w straży²². Nie oznaczało to jednak, że OSP zaprzestała swojej działalności. Gdy pod koniec stycznia 1945 r. okupanci wycofując się z miasta podpalili magazyny z odzieżą i sprzętem elektrycznym na Herbstówce²³ i dawną fabrykę braci Czechowiczka, strażacy natychmiast przystąpili do walki z żywiołem. Uczestniczyli również w gaszeniu pożaru lasów w Targanicach, podpalanych przez wycofujących się z tych terenów Niemców²⁴.

Czasy powojenne 1945-1989

Po zakończeniu wojny andrychowska jednostka OSP kontynuowała działalność sprzed 1939 r. Nastąpił dalszy rozwój organizacji, która skupiła się na pozyskiwaniu i szkoleniu nowych ochotników, a także unowocześnianiu sprzętu. W tym okresie ze strażą związanych było wiele zasłużonych osobistości, które miały duży wpływ na działalność jednostki²⁵. Do roku 1989 funkcję w Zarządzie andrychowskiej OSP pełnili kolejno:

Komendanci (naczelnicy):

Władysław Sordyl: 1945-1946

21 Ibidem, Aneks 1, Wykaz sekretarzy OSP w Andrychowie.

22 A. Hutniczak, op. cit., s. 15.

23 Zabudowania „Herbstówki” należące niegdyś do rodziny Herbstów, a znajdujące się przy dzisiejszej ul. Krakowskiej w Andrychowie, zostały finalnie wyburzone w 2016 r. Maurycy Herbst młodszy (1860-1917) był synem Maurycego Herbst starszego i posiadał fabrykę specjalizującą się w drukowaniu drelichów. Był także Radnym Rady Gminnej w Andrychowie. Został pochowany na cmentarzu żydowskim w Andrychowie. Z kolei Maurycy Herbst starszy, był prezesem Gminy Żydowskiej w Andrychowie, a także właścicielem fabryki specjalizującej się w wykańczaniu tkanin. Za: A. Fryś, M. Pytel-Skrzypiec, T. Putek, D. Rusin, *Kto był kim w Andrychowie?*, Andrychów 2017, s. 5.

24 A. Hutniczak, op. cit., s. 16; F. Kudas, op. cit., s. 47-48.

25 A. Hutniczak, op. cit., s. 16.

Ludwik Jakubowski: 1946-1947
Władysław Zawiła: 1947-1973
Stanisław Gondko: 1973-1974
Józef Janicki: 1974-2003²⁶.

Prezysi:

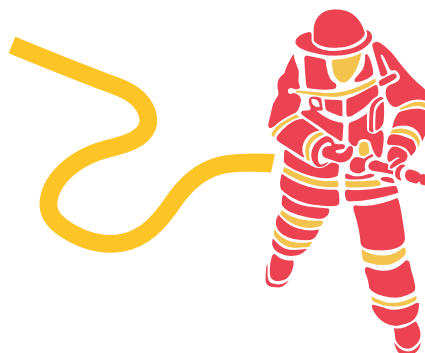
Michał Pudło: 1947-1951
Ludwik Zaborowski: 1951-1956
Władysław Janosz: 1956-1961
Stefan Poloński: 1961-1970
Józef Czop: 1970-1972
Stefan Poloński: 1972-1981
Franciszek Kudas: 1981-1996²⁷.

Sekretarze (1946-1996):

Antoni Buda
Kazimierz Poloński
Eugeniusz Pyzio
Emilia Legień
Stanisław Wiktorczyk.

Skarbnicy (1946-1996):

Alfred Warchał
Ilona Kalemba
Janina Koczur
Janusz Dobosz²⁸.

W latach 50. XX w. wzrosło znaczenie jednostki w skali powiatu. W 1953 r. zorganizowano tu bowiem całodobowy posterunek zawodowy kierowców. Początkowo służył w nim jeden, a od 1960 r. dwóch kierowców Powiatowej Komendy Straży Pożarnej w Wadowicach²⁹.

Ważnym wydarzeniem w historii andrychowskiej OSP były obchody 125-lecia powołania jednostki, które zorganizowano 4 września 1965 r. Postanowiono bowiem za datę powołania andrychowskiej OSP uznać nie rok 1879, a 1840. W uroczystości wzięli udział m.in. Minister Kultury i Sztuki Lucjan Motyka, a także komendant Wojewódzkiej Straży Pożarnej płk. Stanisław Zarzycki, który przekazał strażakom w darze samochód bojowy SBM – Star 25. Otrzymali oni także motopompę i nowy sztandar, który przy okazji jubileuszu wyróżniono najwyższym strażackim odznaczeniem, Złotym Znakiem Związku OSP³⁰. W jubileuszu 125-lecia OSP Andrychów uczestniczyło 330 druhów z 32 jednostek OSP (Roczyn, Targanice Dolne, Targanice Górne, Sułkowice-Łęg, Sułkowice-Bołęcina, Rzyki, Inwałd, Zagórnik, Choczniak, Mucharz, Oświęcim, Łącko, Wieprz, Głębowice, Gierałtów, Zator, Nidek, Wadowice, Kalwaria Zebrzydowska, Kęty, Bulowice, Czaniec, Maków Podhalański, Sucha, Jordanów, Kobiernice, Łąki, Bielany, Ślemień, Łękawica, Zebrzydowice, Pietrzykowice) i 4 jednostek miejskiej Straży Zawodowej (z Andrychowskiej Fabryki Maszyn, Wytwórni Silników Wysokoprężnych, Andrychowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego i Tartaku). Wśród gości znaleźli się także przedstawiciele andrychowskich zakładów przemysłowych i mieszkańcy miasta³¹.

Podczas uroczystości za działalność w OSP Andrychów odznaczeni zostali druhowie:

Złotym Medalem Zasługi po raz drugi –Władysław Zawiła, Jan Mikołajko.
Srebrnym Medalem Zasługi – Stefan Toma, Władysław Ryłko, Ferdynand Komendera, Edmund Babuchowski, Michał Pudło, Adam Wietrzny, Ludwik Jakubowski.

26 F. Kudas, op. cit., Aneks 2, Wykaz naczelników i komendantów...

27 Ibidem, Wykaz prezesów...

28 Ibidem, Wykaz sekretarzy...

29 A. Hutniczak, op. cit., s. 16.

30 Ibidem.

31 F. Kudas, op. cit., s. 42.

Brązowym Medalem Zasługi – Wincenty Juraszek, Jan Jura, Ludwik Wojtuła.
Odznaką „Wzorowy Strażak” – Franciszek Pluta, Jan Buda, Ludwik Wojtuła, Kazimierz Fryś, Stanisław Walusiak, Stefan Toma.
Odznaką „Za wysługę 50 lat” – Edmund Babuchowski.
Odznaką „Za wysługę 45 lat” – Ludwik Jakubowski, Stefan Toma.
Odznaką „Za wysługę 40 lat” – Franciszek Powroźnik, Jan Krzak.
Odznaką „Za wysługę 35 lat” – Władysław Zawiła, Ferdynand Komendera, Michał Pudło, Władysław Ryłko.
Odznaką „Za wysługę 25 lat” – Ludwik Kryjak, Jan Fryś.
Odznaką „Za wysługę 15 lat” – Franciszek Guzdek, Kazimierz Fryś, Ludwik Wojtuła, Jan Jura, Franciszek Ligus.
Odznaką „Za wysługę 10 lat” – Stanisław Gązka, Jan Prus, Stanisław Walusiak.
Listem pochwalnym z okazji jubileuszu zostali uhonorowani: Stefan Poloński, Kazimierz Poloński, Józef Zawada, Władysław Zieliński, Władysław Zawiła, Jan Mikołajko, Aleksander Zieliński, Franciszek Pluta, Jan Krzak, Franciszek Wołek, Ludwik Kryjak, Franciszek Fryś, Edward Tomiak, Władysław Ryłko, Michał Pudło, Jan Prus, Józef Olejowski, Władysław Janosz, Franciszek Kudas, Irena Karmowska, Antoni Kucharczyk, Tadeusz Głąb, Stefan Toma, Ludwik Jakubowski i Bronisława Lorenc³².

W latach 70. i 80. OSP Andrychów dalej się rozwijała. Mimo działającej w mieście Zakładowej Straży Pożarnej AZPB Andropol, strażacy-ochotnicy z Andrychowa nie stracili bynajmniej na znaczeniu i wciąż stanowili ważny element ochrony przeciwpożarowej miasta i jego mieszkańców, a także Gminy Andrychów.

Po roku 1989

Na początku lat 90. XX w. OSP Andrychów, podobnie jak pozostałe jednostki znajdujące się na terenie gminy, przestały działać pod kierownictwem Komendy Rejonowej Straży Pożarnej w Wadowicach. Zmieniła się również zasada finansowania organizacji – od tej pory za utrzymanie i wyposażenie OSP odpowiada bowiem Gmina Andrychów³³. Do roku 2003 funkcję w Zarządzie pełnili:

Prezes – Tadeusz Fary (od 1998)
Prezes honorowy – Franciszek Kudas (zm. 2001)
Naczelnik – Józef Janicki
Wiceprezes – Andrzej Bogdanowski
Zastępca naczelnika – Janusz Dobosz
Skarbnik – Stanisław Wiktorczyk
Sekretarz – Marian Jakubowski
Gospodarz – Stanisław Walusiak
Członek Zarządu – Józef Frydel
Członek Zarządu – Rafał Hahn
Członek Zarządu – Paweł Słupski
Komisja Rewizyjna – Jan Matusiak (przewodniczący), Józef Talar, Stanisław Mieszczak.

W 2003 r. nastąpiły zmiany w składzie Zarządu. Z funkcji naczelnika zrezygnował Józef Janicki, którego zastąpił Rafał Hahn. Franciszek Handerski zastąpił natomiast na stanowisku długoletniego gospodarza jednostki Stanisława Walusiaka. Przyznano również tytuły honorowych druhów strażakom, którzy ukończyli 65 r.ż.: Janowi Wiktorczykowi, Janowi Zielińskiemu, Janowi Frysowi, Stanisławowi Witkowskiemu, Franciszkowi Ligusowi i Kazimierzowi Doboszowi³⁴.

W tym czasie zarówno siedziba, jak i strażacki sprzęt przeszły gruntowną modernizację. Podczas remontu remizy m.in. pogłębiono pomieszczenia na samochody bojowe, odnowiono elewację budynku,

³² Ibidem, s. 39, 41.

³³ A. Hutniczak, op. cit., s. 17.

³⁴ Archiwum OSP Andrychów (dalej AOOSP Andrychów), J. Dobosz, A. Sroczyńska, *Kronika Ochotniczej Straży Pożarnej w Andrychowie (1997-2006)*, maszynopis, Andrychów 2006, brak paginacji.

doprowadzono parowe ogrzewanie z centralnej kotłowni, wymieniono rury wodne i instalację elektryczną, pomalowano pomieszczenia wewnątrz remizy, pokryto dach blachą trapezową. Uregulowano także kwestie własności budynku i użytkowania parceli, na której remiza się znajduje³⁵.

W 1998 r. z inicjatywy Adama Wiktora powołano fundację, która miała pozyskać nowy wóz bojowy dla strażaków. Starania zakończyły się sukcesem, dzięki działaniom wspomnianej fundacji i wsparciu władz miejskich, zakupiono nowe podwozie Star 244P. W 1999 r. natomiast, dzięki Zarządowi, a zwłaszcza Franciszce Kryjakowej, Zofii Janickiej i Józefowi Janickiemu, do OSP Andrychów trafił z Zakładów Metali Lekkich w Kętach samochód gaśniczy GBA 2.5/16 Star 244³⁶. W 2000 r. na stanie jednostki pojawił się nowy samochód gaśniczy Star 244P, skarosowany na zakupionym podwoziu. Wóz z ZML-u trafił natomiast do OSP Rzyki³⁷. Jednostka pozyskała również sprzęt niezbędny do jej prawidłowego funkcjonowania. W 1997 r. nabyta została radio-stacja „ALINCO” do samochodu bojowego, która usprawniła łączność podczas przeprowadzanych akcji, w 1999 r. natomiast strażacy otrzymali od „Ogniochronu” pompę pływającą „Niagara”.

Strażacy oprócz udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych, uczestniczyli w szkoleniach i manewrach organizowanych przez Państwową Straż Pożarną, a także zawodach sportowo-pożarniczych, miejsko-gminnych spotkaniach opłatkowych czy turniejach piłki siatkowej. Nie zapomniano również o młodzieży, dla której organizowano Ogólnopolski Turniej Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”, a dla młodszych pogadanki i pokazy, m.in. z okazji Dnia Dziecka. Przedstawiciele OSP uczestniczyli także w uroczystościach świeckich, jak np. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja, 1 i 17 września, czy Narodowe Święto Niepodległości. Spośród uroczystości kościelnych należy wymienić organizowanie warty przy Grobie Pańskim w czasie Wielkanocy, udział w nabożeństwie z okazji święta patrona strażaków, św. Floriana, odpustu parafialnego, czy podczas procesji Bożego Ciała. Druhowie uczestniczyli też w wydarzeniach okazjonalnych, jak np. zabezpieczanie wizyt papieża Jana Pawła II w 1999 r. w Wadowicach i w 2002 r. w Kalwarii Zebrzydowskiej. Ważny aspekt działalności OSP stanowiło też podtrzymywanie przyjaznych kontaktów z innymi jednostkami strażackimi, m.in. poprzez udział w uroczystościach jubileuszowych, jak również w spotkaniach opłatkowych. Członkowie jednostki brali też udział w zabezpieczaniu imprez masowych, jak np. pokazy kaskaderskie, zabawa sylwestrowa na Placu Mickiewicza, Dożynki Gminne, Dni Andrychowa, Beskidzki Rajd Pojazdów Zabytkowych, czy Teatr Uliczny³⁸.

Działalność andrychowskich strażaków została doceniona przez władze miejskie. W 1997 r. medalem „Zasłużony dla Gminy Andrychów” została uhonorowana jednostka OSP, natomiast w 2002 r. Józef Janicki i Stanisław Walusiak³⁹. W 2019 r. Brązowy Krzyż Zasługi od Prezydenta RP otrzymał naczelnik Rafał Hahn⁴⁰.

W 2000 r. andrychowska straż stanowiła zespół 56 osób. Oprócz dobrze przeszkolonych i dysponujących odpowiednim sprzętem ochotników, przy jednostce działały też męskie i żeńskie Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze, które liczyły wówczas po 10 członków i członkiń⁴¹.

W 2007 r. jednostka doczekała się nowego sztandaru, który został uroczystie poświęcony i przekazany strażakom 13 maja podczas odpustu w parafii św. Macieja⁴². Natomiast w 2012 r. miał miejsce gruntowny remont elewacji i dachu siedziby OSP, który częściowo został dofinansowany z programu „Małopolskie Remizy”⁴³.

W 2016 r. nastąpiła kolejna zmiana w składzie Zarządu, który utworzyli:

Prezes – Tadeusz Fary

Wiceprezes – Łukasz Walczak

35 F. Kudas, op. cit., s. 50.

36 Ibidem.

37 Ibidem.

38 AOSP Andrychów, J. Dobosz, A. Sroczyńska, op. cit.

39 Ibidem.

40 OSP Andrychów. *Archiwum 2019*, [online], [dostęp: 22.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://osp.andrychow.eu/archiwum-2019/>.

41 AOSP Andrychów, J. Dobosz, A. Sroczyńska, op. cit.

42 I. Żmija, *Fotoreportaż*, „Nowiny Andrychowskie”, 2007, nr 5, s. 14.

43 OSP Andrychów. *O jednostce*, [online], [dostęp: 22.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://osp.andrychow.eu/o-jednostce/>.

Naczelnik – Rafał Hahn
Zastępca naczelnika – Mariusz Rybka
Skarbnik – Stanisław Wiktorczyk
Gospodarz – Marian Jakubowski
Sekretarz – Seweryn Hahn
Kronikarz – Małgorzata Kierczak
Członek Zarządu – Arkadiusz Zamysłowski
Członek Zarządu – Krzysztof Graca
Członek Zarządu – Mirosław Pochopień⁴⁴.

Po śmierci Tadeusza Fary w sierpniu 2016 r. funkcję prezesa objął Łukasz Walczak⁴⁵. W tym samym roku jednostka pozyskała lekki samochód ratowniczo-gaśniczy na podwoziu IVECO Daily. Pojazd, współfinansowany ze środków Urzędu Miejskiego w Andrychowie, został poświęcony i przekazany strażakom 26 czerwca 2016 r. Przeznaczony jest głównie do udziału w akcjach ratowniczych podczas wypadków drogowych, a na jego wyposażeniu znajdują się pompy do wody, agregat prądotwórczy, pilarka spalinowa, maszt oświetleniowy, a także 400-litrowy zbiornik wody⁴⁶. Nie zapomniano też o zakupie nowego sprzętu, m.in. umundurowania i zestawu medycznego PSP R1.

W tym okresie druhowie zaangażowali się w organizację takich imprez jak „Moto Mikołaje”, „Motokrew”, od 2019 r. członkowie jednostki zainicjowali „Strażacką Paczuszkę dla Dziecka” i „Dni pokazów ratowniczych OSP w Andrychowie”. Druhowie zorganizowali też akcję „OSP Andrychów Medykom”. Ponadto członkowie OSP brali udział w zabezpieczaniu takich imprez jak: „Andrychowskie Babie Lato”, „Bieg po Serce Zbója Spod Złotej Górki”, koncert na 250-lecie Andrychowa, „Moto Show”, „Parafiada”, wieczornice patriotyczne z okazji Święta Niepodległości, „Andrychowska Wigilia”, 77. Tour de Pologne, 31. Wyścig Solidarności i Olimpijczyków, czy „TURBOPOMOC”⁴⁷.

OSP Andrychów dzisiaj

Obecnie Zarząd OSP Andrychów tworzą:

Prezes – Rafał Hahn
Naczelnik i I wiceprezes – Jakub Targosz
II wiceprezes – Łukasz Walczak
Skarbnik – Krzysztof Graca
Sekretarz – Seweryn Hahn
Członek Zarządu i konserwator – Wojciech Hahn
Członek Zarządu i gospodarz – Mateusz Mizera
Komisja Rewizyjna: Paweł Kardaś (przewodniczący), Adrian Zawarus, Arkadiusz Zamysłowski⁴⁸.

Aktualnie andrychowska OSP liczy 50 członków, w tym 6 kobiet. Do Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej należy natomiast 8 osób⁴⁹. W roku 2021 członkowie jednostki wzięli udział w 57 akcjach – 10 pożarach, 32 miejscowych zagrożeniach. 15 zgłoszeń okazało się być fałszywym alarmem⁵⁰.

44 *Nowy zarząd i nowy samochód w OSP Andrychów*, [online], [dostęp: 22.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://radioandrychow.pl/nowy-zarzad-i-nowy-samochod-w-osp-andrychow/>; *O jednostce...*

45 Ł. Gieruszczak, *Zmarł Tadeusz Fary, wieloletni prezes OSP Andrychów*, „Nowiny Andrychowskie”, 2016, nr 9, s. 39.

46 Ł. Gieruszczak, *Nowy samochód w OSP Andrychów*, [online], [dostęp: 22.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://radioandrychow.pl/nowy-samochod-w-osp-andrychow/>.

47 *OSP Andrychów*, [online], [dostęp: 22.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://osp.andrychow.eu/>.

48 J. Dyrłaga, *Druhowie na zebraniach. OSP Andrychów: Tylko we własnym gronie*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 6, s. 11.

49 *OSP Andrychów. O jednostce...*

50 *Statystyki wyjazdowe OSP z powiatu wadowickiego za rok 2021*, [online], [dostęp: 27.07.2022]. Dostępny w Internecie: <https://112wadowice.pl/statystyki-wyjazdowe-osp-z-powiatu-wadowickiego-za-rok-2021/>.

Na stanie jednostki znajduje się samochód gaśniczy GBA 2,5/24 Mercedes Atego 1329AF (na początku 2022 r. zastąpił Stara 244) i lekki samochód GLBM 0,4/1 IVECO Daily, a także przyczepa gaśnicza⁵¹. OSP Andrychów sukcesywnie dba o pozyskiwanie nowoczesnego sprzętu, niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczo-gaśniczych. W 2022 r. jednostka znalazła się w posiadaniu m.in. ubrań specjalnych, jednym z najnowszych nabytków jest także quad Segway Snarler AT6, zakupiony ze środków własnych OSP⁵².

W ostatnich latach podjęto się także remontu remizy: zmodernizowano instalacje centralnego ogrzewania, szatnię bojową, magazynek na strychu, wygospodarowano pomieszczenie sanitarne z natryskami, zainstalowano klimatyzację w dużej sali, wymalowano też klatkę schodową⁵³. Remont siedziby, a także stałe unowocześnianie sprzętu wpływają na wysoki poziom działalności strażaków z andrychowskiej OSP. Druhowie oprócz zapewniania bezpieczeństwa mieszkańcom udzielają się również społecznie, prowadząc szeroko zakrojoną akcję popularyzującą wiedzę na temat pożarnictwa, uczestnicząc w akcjach charytatywnych (lub inicjując je) i lokalnych uroczystościach. Sporo uwagi poświęcają też pozyskiwaniu dla jednostki nowych członków, którzy w przyszłości będą kontynuować ich dzieło.

OSP Andrychów, fot. 1
Andrychowski druhowie w 1890 r.

⁵¹ OSP Andrychów. *O jednostce...*

⁵² OSP Andrychów z nowym sprzętem, [online], [dostęp: 22.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://radioandrychow.pl/osp-andrychow-z-nowym-sprzetem/>; Andrychowski ochotnicy z nowym pojazdem, [online], [dostęp: 22.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://radioandrychow.pl/andrychowski-ochotnicy-z-nowym-pojazdem/>.

⁵³ J. Dyrłaga, op. cit.

OSP Andrychów, fot. 2
Zarząd OSP Andrychów w 1927 r.

OSP Andrychów, fot. 3
Druhowie w pełnym umundurowaniu,
1927 r.

OSP Andrychów, fot. 4
Ćwiczenia bojowe.

1929 w 50 lecie Och. Straż. Poż. w Andrychowie.

OSP Andrychów, fot. 5
Przemówienia podczas uroczystości 50-lecia jednostki, 1929 r.

OSP Andrychów, fot. 6
Strażacy w gotowości bojowej, 1934 r.

Ochotnicza Straż Pożarna w Gminie Andrychów. Bogu na chwałę, ludziom na ratunek.

OSP Andrychów, fot. 7
Przed kapliczką św. Floriana
w Andrychowie w 1934 r.

OSP Andrychów, fot. 8
Prezentacja wozów bojowych na
andrychowskim rynku.
Z kolekcji Jacka Kozika.

OSP Andrychów, fot. 9
Druhowie w 1951 r.

OSP Andrychów, fot. 10
Fotografia zbiorowa przed remizą
w Andrychowie w 1964 r.

OSP Andrychów, fot. 11
Przemówienia z okazji 125-lecia
jednostki. Od lewej Adam Wietrzny,
Ludwik Jakubowski; mikrofon trzyma
Władysław Janosz.

OSP Andrychów, fot. 12
Wóz bojowy podczas parady ulicami
Andrychowa.

OSP Andrychów, fot. 13
Poczet sztandarowy.

OSP Andrychów, fot. 14
Ćwiczenia bojowe.

OSP Andrychów, fot. 15
Pochód 1 Majowy, ul. Włóknarzy
w Andrychowie (lata 70, XX w.).

INWAŁD

OSP Inwałd

Okres przedwojenny

Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Inwałdzie sięga początków XX w., a dokładnie roku 1906. Zgodnie ze wzmianką w kronice wsi Inwałd spisanej przez Piotra Wrone, a przytaczaną w kronice OSP przez wieloletniego sekretarza Stanisława Skowrona, „W tym to właśnie czasie wybuchł pożar u ob. Cholewki na przysiółku »Kuwik« wskutek czego spłonęło 6 budynków. Pogorzelnicy widząc bezradność wobec groźnego żywiołu postanowili się temu przeciwstawić i zakupić ze składek własnych i społeczeństwa pompę strażacką. Głównymi promotorami tego przedsięwzięcia byli ówczesny kanonik ks. (Józef – przyp. red.) Caputa, kierownik szkoły Chruba (Józef Hruby – przyp. red.). Ogromny wkład w powołanie straży miał również właściciel majątku, hr. Adam Romer⁵⁴.

Przedsięwzięcie zrealizowano bardzo szybko gdyż już w tym samym roku użyto zakupionej ręcznej pompy do gaszenia pożaru budynku folwarcznego na tzw. „Ciertoku” (w pobliżu nieistniejącego już „Jelonka” – przyp. red.). Należy dodać, że Adam Pietraszek wyratował z płomieni narażając własne życie żydowskie dziecko⁵⁵.

Warto nadmienić, że w inwałdzkiej kronice parafialnej (która w przeciwieństwie do wspomnianej kroniki wsi nie zaginęła), informację o powołaniu „Stowarzyszenia Straży Pożarnej” podano pod rokiem 1907⁵⁶. Pierwszym komendantem straży został Józef Skowron, prezesem natomiast Wojciech Cholewka. Zachowały się również nazwiska pierwszych strażaków: Tomasz Kolba, Sebastian Kasiniak, Jan Smaza, Konstanty Pawlik, Adam Smolec, Józef Mizera, Józef Trzaska, Adam Pietraszek, Michał Stuglik, Jakub Jarnot, Cyryl Nowak, Władysław Skowron, Tadeusz Seremet, Stanisław Witkowski, Piotr Stuglik, Franciszek Polak, Jan Stuglik oraz Józef Najbor⁵⁷.

Inicjatywa podjęta przez garstkę ochotników spotkała się z aprobatą ze strony reszty inwałdzkiej społeczności. 5 lat później, w 1911 r. mieszkańcy wsi doceniając działalność strażaków ufundowali dla nich sztandar, na którym z jednej strony znajdował się napis i znak straży, z drugiej zaś wizerunek św. Floriana. Na pierwszego chorążego wybrany został Adam Pietraszek⁵⁸.

Ważnym wydarzeniem w początkowym okresie działalności straży pożarnej w Inwałdzie był niewątpliwie moment wybudowania murowanej remizy strażackiej, co miało miejsce w roku 1912. Również i w tym przypadku strażacy mogli liczyć na wsparcie współmieszkańców, którzy przekazali składki pieniężne na ten cel. Remiza służyła inwałdzkim strażakom do 1975 r.

Wybuch I wojny światowej przyniósł zastój w działalności Towarzystwa Straży Pożarnej i taki stan rzeczy trwał do roku 1918. Wznowienie funkcjonowania straży po wojnie przyniosło również zmiany we władzach organizacji. Nowym komendantem został Władysław Magiera, a prezesem hrabia Rodryg Romer, ówczesny właściciel inwałdzkiego majątku (ok. 1920). Stale rosła również liczna członków strażaków-ochotników⁵⁹.

Wspomniany wcześniej kronikarz Stanisław Skowron tak pisał o warunkach, w jakich pracowali wówczas strażacy: „W ówczesnym czasie pożary były prawdziwą plagą i zmorą ludności, a przyczyn było wiele. Zwarte zabudowy, budynki drewniane, pokrycie dachów słomiane oraz brak świadomości u ludzi powodowały że w każdym niemal tygodniu szalały pożary. Przybierały one wówczas bardzo wielkie i groźne rozmiary. I tak w 1927 roku żywioł ten strawił 27 budynków w Choczni. W akcji ratunkowej brała udział nasza straż”⁶⁰. Podobnie opowiada o tych czasach były prezes OSP Adam Kołaczyk, przytaczając relacje nieżyjących już

54 Archiwum OSP Inwałd (dalej AOSP Inwałd), Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1, brak paginacji; Z. z Drohojowskich Romerowa, *Dziennik 1939-1948*, oprac. B. Romer-Kukulka, Bielsko-Biała 2017, s. 274.

55 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1.

56 Archiwum Parafii Narodzenia NMP w Inwałdzie, Kronika Parafii w Inwałdzie, t. 1, 1753-1945, s. 104.

57 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1.

58 Ibidem; A. Hutniczak, op. cit., s. 33.

59 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1; Cz. Knych, D. Knych, A. Knych, *Romerowie w Małopolsce i na Podkarpaciu. Zapomniany ród niezwykłych ludzi*, Czarna 2016, s. 149; Z. z Drohojowskich Romerowa, op. cit., s. 274.

60 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1.

strażaków: „(...) kiedyś bardzo często były pożary. (...) No, ale co to za domy były! Były lepianki pokryte słomą. Co burza, to gdzieś uderzyło, spaliło dom”⁶¹.

Inny poważny pożar miał miejsce w 1933 r. we Frydrychowicach. W jego gaszeniu „wielkim bohaterstwem odznaczył się ksiądz Batko (ks. Józef Batko z parafii we Frydrychowicach – przyp. red.) który uratował z ognia dziecko. Za czyn ten został wyróżniony wysokim odznaczeniem. Należy wyjaśnić, że ks. Batko był Okręgowym Kapelanem Straży”⁶².

Organizacja mogła jednak cały czas liczyć na pomoc ze strony mieszkańców. I tak w 1933 r. dzięki wsparciu właścicieli i mieszkańców Inwałdu zakupiono dla straży pierwszą motopompę firmy „Oksnej” z Bielska. Inicjatywę, skądinąd niezwykle kosztowną, wsparł również dzierżawca inwałdzkiego Wapienika, Józef Piętka (Pientka), który miał na ten cel przeznaczyć równowartość jednej taczki wapna od każdego załadowanego wagonu. Do obsługi motopompy zostali wyznaczeni Stanisław Mydlarz i Ludwik Stuglik, oczywiście po uprzednim przeszkoleniu⁶³.

Kolejną ważną inwestycją w tym okresie był również zakup konnego wozu strażackiego „bez uresorowania a dużo pracy przy nim by doprowadzić go do stanu używalności włożyli bracia Jan i Ludwik Stuglik”⁶⁴. Zakupu dokonano z własnych funduszy Towarzystwa Straży Pożarnej, które organizacja pozyskiwała organizując dla mieszkańców zabawy i festyny. Oprócz organizowania życia kulturalnego dla mieszkańców wsi inwałdzcy strażacy uczestniczyli również w ważnych uroczystościach, jak np. w 1933 r. podczas sadzenia drzewa obok miejscowego kościoła w 250. rocznicę bitwy pod Wiedniem⁶⁵.

II wojna światowa

Podczas okupacji hitlerowskiej nastąpiło rozwiązanie inwałdzkiego Towarzystwa Straży Pożarnej, a większość mężczyzn działających w straży została wysiedlona ze wsi. Jedynym Polakiem działającym wówczas w lokalnej straży pożarnej zorganizowanej przez okupantów był Stanisław Mydlarz, mechanik, którego zobowiązano do konserwacji i obsługi motopompy. W tym okresie także inwałdzcy strażacy utracili swój pierwszy sztandar z 1911 r., który został zrabowany przez hitlerowców⁶⁶.

Czasy powojenne 1945-1989

Koniec II wojny światowej przyniósł reaktywację inwałdzkiej Ochotniczej Straży Pożarnej. Nowym komendantem został Michał Mydlarz, prezesem natomiast Józef Smolec. W kolejnych latach zmiany we władzach inwałdzkiej OSP przedstawiały się następująco:

1945-1948: komendant Michał Mydlarz, prezes Józef Smolec
1948-1953: komendant Mieczysław Babik, prezes Michał Mydlarz
1953-1962: naczelnik Stefan Dziewiątka, prezes Tadeusz Migdałek
1962-1975: naczelnik Karol Witkowski, prezes Tadeusz Migdałek
1975-1978: naczelnik Marian Trzaska, prezes Tadeusz Migdałek
1978-1981: naczelnik Marian Trzaska, prezes Józef Romańczyk
1983-1985: naczelnik Marian Trzaska, prezes Piotr Wrona
1987-1996: naczelnik i wiceprezes Marian Trzaska, prezes Adam Kołaczyk⁶⁷.

61 Wywiad z Adamem Kołaczykiem, aga.edu.pl, Inwałd 2020.

62 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1.

63 Ibidem.

64 Ibidem.

65 Ibidem.

66 Ibidem; A. Hutniczak, op. cit., s. 34.

67 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1.

W 1949 r. miało miejsce uroczyste poświęcenie przez proboszcza ks. Jana Szarka i kapelana okręgowego straży ks. Józefa Batkę nowego sztandaru strażaków, ufundowanego przez mieszkańców Inwałdu. Wieloletnim chorążym sztandaru był Ludwik Pikoń (zm. 1985)⁶⁸.

Wznawiająca działalność organizacja przystąpiła do unowocześniania sprzętu. W 1955 r. straż wzbogaciła się o uresorowiony konny wóz strażacki. Wykonali go strażacy Mieczysław Babik, który był mistrzem kowal-skim oraz Tadeusz Seremet, mistrz kołodziejski. Stary wóz sprzedano OSP w Przybradzu. Jak dowiadujemy się z kroniki, nowy wóz strażacki „doskonale zdaje egzamin w akcjach i dojazdach do pożarów, gdyż drogi w owym czasie były w bardzo złym stanie, a dojazd do niektórych przysiółków jak np. »Korcza«, »Sachetnik«, »Bór« był wprost niemożliwy. Przykładem tego może być choćby pożar u ob. Lipowskiej pod »lasem« u ob. Ogiegły w »Cerafinku« czy też u ob. Skowrona na przysiółku »Morga« w Choczni. Tam to bowiem nasza jednostka mająca konny wóz zameldowała się pierwsza przy pożarze. Po akcji zaś pomagała wyciągać swymi poczcziwymi konikami samochód pożarniczy Komendy Powiatowej z Wadowic, który ugrzązał w błocie na wąskiej polnej drodze”⁶⁹. Warto w tym momencie zauważyć, że konie – tak nieocenione w owym czasie w pracy strażaków – były zarejestrowane na stanie OSP. Właściciele zwierząt, a należały one do Władysława Skowrona, Karola Witkowskiego, Ignacego Cabaka i Czesława Stuglika, musieli obowiązkowo uczestniczyć w każdej akcji strażackiej⁷⁰.

Do głośnych akcji w tym okresie należało też gaszenie pożaru, który wybuchł w 1953 r. w Spółdzielni Produkcyjnej. Spłonęła wówczas stodoła, w której przechowywano zbiory. Podczas interwencji wyjątkowo zasłużyli się Franciszek Stuglik, Władysław Skowron, Karol Witkowski i ks. Bogdan Kolinek, wikariusz z miejscowej parafii⁷¹.

Pisząc o udziale inwałdzkich strażaków w akcjach pożarniczych, warto również wspomnieć o niezwykle chlubnej charytatywnej działalności członków OSP. Niegdyś istniał zwyczaj, że gdy komuś spaliło się gospodarstwo, a wraz z nim całoroczne zbiory, jeździł taki człowiek po wsi i od współmieszkańców zbierał wszystko co mu ofiarowano, by móc z tego wykarmić rodzinę i żywy inwentarz, który ocalał. Mieszkańcy zwykle chętnie w takiej sytuacji pomagali, zwłaszcza że na wypłatę odszkodowania z ubezpieczenia (o ile się takie posiadało), trzeba było nieraz bardzo długo czekać. Gdy jednak pojawił się przepis zabraniający zbierania datków przez pogorzalców, do pomocy włączyli się strażacy, organizując wbrew zakazom zbiórki i pomagając w ten sposób w dwójnasób. Ponadto co roku OSP przeprowadzała również kontrolę przeciwpożarową, która obejmowała wszystkie gospodarstwa indywidualne na terenie wsi.

Do ważnych przedsięwzięć OSP w tym okresie należała niewątpliwie budowa zbiorników przeciwpożarowych. Pierwszy z nich, betonowy, o pojemności 120 m³ został staraniem OSP, Gromadzkiej Rady Narodowej (GRN) i mieszkańców wybudowany na parceli przekazanej przez sekretarza organizacji Karola Witkowskiego. Drugi zbiornik o takiej samej pojemności wybudowano na przysiółku „Magierówka”. Trzeci z kolei, znajdujący się na terenie Spółdzielni Produkcyjnej zbiornik naturalny, został oczyszczony i pogłębiony. Z kolei w 1958 r. na dachu Domu Ludowego zamontowano pierwszą we wsi syrenę elektryczną, która kosztowała 2700 zł. Cały czas modernizowano również strażacki sprzęt. W 1964 r. udoskonalony został wóz wykonany w 1956 r. (jego koszt wynosił 17 000 zł). Wymieniono w nim koła na ogumione, wymieniono też zaczepek, co umożliwiało zamianę dyszli, jak również zaprzęganie koni lub ciągnika⁷².

Warto przy okazji nadmienić, że niezwykle intensywna działalność inwałdzkich strażaków, a także sukcesy odnoszone podczas kolejnych zawodów strażackich nie pozostawały niezauważone przez lokalną społeczność oraz władze. Dzięki temu OSP mogła liczyć również na wsparcie, jak wtedy gdy w na początku lat 60. otrzymała zakupioną przez GRN motopompę. Koszt zakupu wynosił 22 750 zł⁷³. Kolejne tego typu urządzenie, motopompę PO-3 M-800, strażacy otrzymali od GRN i Powiatowej Komendy Straży Pożarnej w Wadowicach w 1973 r.⁷⁴

68 Ibidem; Sztandar odnowiony został w listopadzie 1985 r. Koszt prac, które wykonały siostry zakonne, wyniósł 50 tys. zł.

69 Ibidem.

70 Ibidem.

71 Ibidem.

72 Ibidem.

73 Ibidem; A. Hutniczak, op. cit., s. 34.

74 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1.

W tym okresie pojawiła się również możliwość wybudowania w Inwałdzie Wiejskiego Domu Kultury. Jako że przewidywano tam również miejsce dla strażaków, OSP rozpoczęło gromadzenie środków, które miały zostać przeznaczone na budowę nowej remizy. Oficjalnie oddanie budynku miało miejsce w 1975 r. Oprócz remizy z ogrzewanym garażem, bieżącą wodą i kanałem samochodowym, OSP otrzymała również pomieszczenie, w którym zorganizowano świetlicę⁷⁵.

W tym samym roku miało miejsce inne ważne wydarzenie dla inwałdzkich strażaków. W dowód uznania za dotychczasową działalność, a także w celu wsparcia członków OSP w dalszej pracy, Komenda Rejonowa w Wadowicach przekazała jednostce samochód GM-8, którego kierowcą został Jan Lechwar. Tym samym OSP w Inwałdzie stało się jednostką typu „S”, tj. wyposażoną w samochód gaśniczy. Podczas uroczystości przekazania samochodu odbyło się także ślubowanie Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej „Iskra”. Pierwszym dowódcą drużyny był Władysław Rymarczyk, a w 1975 r. liczyła ona 20 członków⁷⁶.

Jednocześnie cały czas trwał rozwój inwałdzkiej straży w kwestii wyposażenia, podejmowano również nowe inwestycje. W 1978 r. wykonano maszt flagowy. W 1980 r. na wyposażeniu OSP znalazł się nowy samochód pożarniczy typu GBAM. Pojazd z autopompą, beczkowitzem i działkiem wodnym został przekazany jednostce przez Andrychowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego. Rok później inwałdzcy strażacy otrzymali od Rejonowej Komendy Straży Pożarnych w Wadowicach motopompę typu PO-5 i tym samym na stanie wyposażenia OSP znalazły się dwie motopompy, stara o wydajności 800 l/min. i nowa – 1200 l/min.⁷⁷

W 1981 r. OSP w Inwałdzie obchodziła jubileusz 75-lecia powołania jednostki. Na uroczyste obchody zaproszeni zostali oczywiście mieszkańcy wsi, a także przedstawiciele: Wojewódzkiego Związku Straży Pożarnych w Bielsku-Białej, Komendy Rejonowej w Wadowicach, Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego w Andrychowie, władz Miejsko-Gminnych. Przybyła również posłanka na Sejm PRL Felicja Tomiak, ponadto reprezentanci zakładów pracy, organizacji społecznych oraz – oczywiście – sąsiednich jednostek pożarniczych.

Podczas uroczystości odbyło się odznaczenie zasłużonych strażaków z Inwałdu. Złoty Medal „Za zasługi dla Pożarnictwa” otrzymali Marian Trzaska, a także zmarły niedługo przed jubileuszem Józef Romańczyk. Srebrnym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” uhonorowani zostali Karol Witkowski, Tadeusz Migdałek oraz Roman Skupień, Brązowym Medalem natomiast Adolf Augustyniak, Kazimierz Ptaszek, Ludwik Pikoń, Stanisław Stuglik i Piotr Wrona. W trakcie uroczystości nastąpiło również uhonorowanie Złotym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” sztandaru jednostki⁷⁸.

Przybyli na obchody jubileuszu goście otrzymali pamiątkowe medale, a lokalna poetka, Maria Anna Banaś (żona gospodarza inwałdzkiej OSP Emila Banasia) napisała okolicznościowy wiersz:

„Nasza Straż
Ochotniczej Straży Pożarnej
w Inwałdzie poświęcam
Na lata zamieniają się dni,
przecieka strumieniem czas;
już siedemdziesiąt pięć lat
w naszej wsi
czuwa nad mieniem Ochotnicza Straż!
Nieraz złowróżbny syren dźwięk
rozlegnie się wśród nocy
i wyrwie nas ze snu wzbudzając lęk –
wtedy z pomocą śpieszą Strażacy.
I już po chwili motopompa gra
łuna maleje i gaśnie
Wówczas jakby nam kamień z serca spadł –

75 Ibidem.

76 Ibidem.

77 Ibidem.

78 Ibidem.

i dzięki Straży wieś na nowo zaśnie”⁷⁹.

Pamiętnym wydarzeniem była też niewątpliwie wizyta delegacji Straży Pożarniczych z Czechosłowacji, która miała miejsce w Inwałdzie 23 maja 1984 r. Jak wspomina Stanisław Skowron: „Goście zostali zapoznani z historią naszej straży z naszym dorobkiem i osiągnięciami. Szczególnie interesowali się sprzętem starym z kącika pamiątek, sprzętem bojowym, a także pracą i działalnością Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej. Po wspólnej dyskusji drużyna prezes Wrona Piotr wręczył gościom medale pamiątkowe wybite z okazji obchodzonego jubileuszu 75 lecia naszej OSP”. W tym samym roku Zarząd inwałdzkiej OSP zlecił inż. Ignacemu Mydlarzowi rozmieszczenie na terenie wsi hydrantów i zbiorników wodnych⁸⁰.

Ciekawa ze względu na działalność inwałdzkiej OSP była również II połowa lat 80. W 1986 r. jednostka otrzymała od Komendy Rejonowej w Wadowicach nowy zbiornik wodny do samochodu pożarniczego. 10 maja 1986 r. przy inwałdzkiej OSP powołano natomiast żeńską Młodzieżową Drużynę Pożarniczą. W jej skład weszły absolwentki Zasadniczej Szkoły Rolniczej w Inwałdzie. Dziewczęta od razu, bo już 11 maja odniosły sukces podczas miejsko-gminnych zawodów sportowo-pożarniczych, zajmując I miejsce (jednostka OSP zdobyła wówczas II miejsce, MDP natomiast I miejsce). Sukces ten powtarzały w kolejnych latach (1987, 1988). Piękną tradycją stało się ponadto organizowanie przez strażaków z okazji zakończenia roku w Zasadniczej Szkole Zawodowo-Rolniczej w Inwałdzie uroczystego wręczania drużynom z żeńskiej sekcji upominków w postaci książek⁸¹.

Dalsze prace przeprowadzono również na terenie remizy. W czerwcu 1986 r. doprowadzono rurociąg do hydrantu obok remizy (koszt prac wyniósł 374 tys. zł), w dalszej kolejności natomiast realizowano prace remontowe budynku. W grudniu 1986 r. w odnowionej siedzibie podczas zebrania medalami „Za Zasługi dla Pożarnictwa” uhonorowani zostali:

Złotym – Stanisław Nowak.

Srebrnym – Józef Stuglik, Władysław Rymarczyk, Władysław Sordyl, Emil Banaś.

Brązowym – Stanisław Skowron, Czesław Stuglik⁸².

W tym czasie podjęto decyzję o odpłatnym wynajmowaniu pomieszczeń w remizie na wesela oraz inne imprezy, w związku z czym dostosowano pomieszczenia, wyposażając je w odpowiednie sprzęty o przeznaczeniu gastronomicznym. Przeprowadzono również niezbędne remonty, na potrzeby kuchni zaadaptowano m.in. dawną ciemnię fotograficzną. Większość prac przeprowadzono w czynie społecznym⁸³.

Podczas Zebrania Sprawozdawczego OSP w styczniu 1988 r. zapadły ważne decyzje dotyczące kolejnych prac mających na celu rozbudowę inwałdzkiej remizy, która miała być przeprowadzona razem z miejscowym Ludowym Zespołem Sportowym (LZS). W myśl postanowień, LZS miał zajmować dół obiektu, OSP natomiast – górną część.

Podczas zebrania miało również miejsce odznaczenie medalami „Za Zasługi dla Pożarnictwa”:

Medalem Złotym – Roman Skupień.

Medalem Srebrnym – Bolesław Szemik.

Medalem Brązowym – Antoni Elźbieciak i Jan Lechwar⁸⁴.

Warto podkreślić, że OSP zawsze chętnie włączała się również (i nadal tak jest) w lokalne inicjatywy. I tak gdy w 1986 r. Społeczny Komitet Rozbudowy Szkoły w Inwałdzie zwrócił się do OSP z prośbą o udzielenie pomocy finansowej na ten cel, druhowie postanowili wesprzeć inicjatywę kwotą 20 tys. zł, a także zadeklarowali pomoc przy budowie placówki. W tym samym roku miała miejsce również interwencja, tym razem w okolicy działającego we wsi przedszkola: „(...) na polecenie władz nadrzędnych wykonaliśmy swoim sprzętem mycie i spłukiwanie trawników i chodników w przedszkolu w związku z katastrofą elektrowni jądrowej w ZSRR w Czernobylu”⁸⁵.

79 Ibidem.

80 Ibidem.

81 Ibidem.

82 Ibidem.

83 Ibidem.

84 Ibidem.

85 Ibidem.

Ważnym elementem działalności strażaków na terenie wsi było prowadzenie szkoleń, również wśród mieszkańców, m.in. w szkole, a także podczas zebrań wiejskich: organizowano tematyczne konkursy rysunkowe, turnieje „Wiedzy Pożarniczej”, pogadanki, pokazy dla odbiorców z różnych grup wiekowych. Spotkania te, nazywane w późniejszym okresie dniami „Ochrony Przeciwożarowej” lub „Tygodniem Straży”, miały na celu podniesienie świadomości społeczności inwałdzkiej odnośnie zagrożeń pożarowych i, jeśli wierzyć autorowi kroniki, faktycznie odniosły skutek – w 1980 r. jednostka nie odnotowała ani jednej interwencji! Te oczywiście nadal się zdarzały, ale dzięki szybkiej i sprawnej reakcji strażaków niejednokrotnie udawało się uniknąć tragedii⁸⁶.

Podczas spotkań z mieszkańcami członkowie jednostki mieli okazję do zaprezentowania swojej sprawności, sprzętu pożarniczego oraz gotowości bojowej. Tak dla przykładu przebiegał jeden z takich pokazów, który odbył się 27 maja 1984 r.: „Od rana wyznaczone dwójki dokonały zbiórki ulicznej na cele przeciwpożarowe. Po południu zorganizowany został przejazd przez wieś starym wozem zaprzęgniętym w parę koni. Na wozie zajęli miejsca najstarsi strażacy z naszej jednostki. Zanim jechał wóz bojowy a w nim młodzi strażacy i drużyna młodzieżowa. Przejazd odbywał się od remizy drogą przez wieś do »Jelonka« i z powrotem szosą E7 na boisko sportowe, gdzie zgromadziła się spora część mieszkańców wsi. Na boisku odbył się mecz piłki nożnej pomiędzy seniorami OSP a MDP zakończony wynikiem 10:4 dla seniorów. Po meczu zostały przeprowadzone pokazy sprawności bojowej”⁸⁷.

Z kolei w maju 1988 r. strażacy zorganizowali „Dni Otwartej Remizy”. Głównymi odbiorcami wydarzenia byli młodszy mieszkańcy Inwałdu, od przedszkolaków po młodzież. Podczas wizyty w remizie prezentowano sprzęt gaśniczy i opowiadano o pracy strażaka⁸⁸.

Popularnością wśród mieszkańców cieszyły się również organizowane przez strażaków festyny, połączone z zabawami tanecznymi i loterią fantową. Co ciekawe, nagrodę stanowiły często różne przedmioty zbierane wcześniej od mieszkańców, ale także żywy inwentarz: gołębie, kury, króliki, a nawet owce i prosięta, przekazywane przez miejscową Spółdzielnię Produkcyjną. Przy okazji akcji promujących wśród mieszkańców zwyczajowo zbierane były datki na cele inwałdzkiej OSP⁸⁹.

Wreszcie brać strażacka, oczywiście zawsze w jednolitym, galowym umundurowaniu, regularnie stanowiła oprawę uroczystości świeckich i kościelnych, tradycyjnie organizując np. wartę honorową przy Grobie Chrystusa podczas obchodów Wielkanocy. Tak autor kroniki relacjonował w 1984 r.: „Tak więc warta przy grobie Chrystusa i asysta podczas zmartwychwstania, a także orkiestra dęta uświetniła te uroczystości kościelne. Na zakończenie jak co roku strażacy spotkali się na uroczystym wspólnym śniadaniu”. Co roku w dzień św. Floriana ubrani w wyjściowe mundury strażacy uczestniczyli w uroczystej Mszy Św., a podczas obchodów Bożego Ciała odpowiadali za zapewnienie porządku na jezdni i kierowanie ruchem podczas procesji, jako że przebiegała ona główną drogą⁹⁰.

Jednocześnie strażacy cały czas podnosili swoje kwalifikacje, biorąc udział w manewrach i ćwiczeniach na szczeblach gminnych i rejonowych. Uczestniczyli również w zawodach sportowo-strażackich, odnosząc przy tym sukcesy, jak np. w 1980 r., kiedy to zdobyli I miejsce w zmaganiach między jednostkami z Gminy Andrychów, a także zajmując w 1985 r. II lokatę⁹¹.

Po roku 1989

Nowa dekada przyniosła kolejne zmiany w Zarządzie inwałdzkiej OSP. Podczas Walnego Zebrania Sprawozdawczo-Wyborczego 3 lutego 1991 r. wybrano nowe władze:

86 Ibidem.

87 Ibidem.

88 Ibidem.

89 Ibidem.

90 Ibidem.

91 Ibidem.

Prezes – Adam Kołaczyk
I wiceprezes i naczelnik – Marian Trzaska
II wiceprezes – Roman Skupień
Sekretarz – Stanisław Skowron
Gospodarz – Emil Banaś
Skarbnik – Henryk Maciejczyk
Członek Zarządu – Stanisław Nowak
Członek Zarządu – Marek Nowak
Członek Zarządu – Kazimierz Ptaszek⁹².

W kolejnych latach zmiany na stanowisku prezesa i naczelnika jednostki prezentowały się następująco:
1991-1996: prezes Adam Kołaczyk, naczelnik i I wiceprezes Marian Trzaska
1996-2011: prezes Adam Kołaczyk, naczelnik Kazimierz Ptaszek
2011-2016: prezes Adam Kołaczyk, naczelnik Marek Sordyl⁹³
2016-2021: prezes Grzegorz Kadela, naczelnik Marek Sordyl⁹⁴
2020-2021: prezes Grzegorz Kadela, naczelnik Marek Nowak⁹⁵.

Cały czas realizowano dotychczasowe działania: udział w akcjach pożarniczych, przeprowadzanie kontroli sprzętów, budynków i hydrantów, prace porządkowe, udział w ćwiczeniach z innymi jednostkami strażackimi. Inwładzcy strażacy odnosili też kolejne sukcesy w zawodach sportowo-pożarniczych, zarówno na szczeblu gminnym, jak i rejonowym (w latach 1991-1995 sekcje męska i żeńska nie schodziły z podium). W 1993 r. inwładzcy strażacy po raz pierwszy uczestniczyli w zawodach rejonu oświęcimskiego, zdobywając I (sekcja żeńska) i III miejsce (sekcja męska). Tradycją stały się również doroczne turnieje siatkowe lokalnych jednostek OSP, które rozgrywane były także w Inwałdzie⁹⁶.

Ważnym elementem strażackiej działalności nadal było popularyzowanie wiedzy pożarniczej wśród najmłodszych mieszkańców Inwałdu. Dla przykładu, tak to wyglądało podczas obchodów Dnia Dziecka w 1992 r.: „Odbyły się pokazy sprzętu, konkurs rysunkowy o tematyce »Jak dzieci widzą straż«. W tym konkursie dzieciaki wykonywały rysunki na betonie. Odbyły się zawody maluchów z hydronetkami, ale największą atrakcją było uruchamianie syreny alarmowej przez dzieci. Na koniec najlepsi otrzymali nagrody rzeczowe, inni nagrody pocieszenia, a wszyscy bakalie i słodycze”. Organizowano także co roku Turniej (Konkurs) Wiedzy Pożarniczej⁹⁷.

Dobrze układała się także współpraca z nowym inwałdzkim proboszczem, ks. Marianem Mozgowcem. Straż co roku brała udział w warcie przy Grobie Chrystusa podczas Świąt Wielkanocnych, uczestniczyła także w zabezpieczeniu porządku w czasie procesji Bożego Ciała, oraz podczas nabożeństw Fatimskich. Tradycją stały się też uroczyste obchody dnia św. Floriana, patrona strażaków, podczas których odprawiano Mszę Św., a następnie po przejściu przed remizę strażacką, odznaczano zasłużonych członków jednostki, a czasem także osoby do straży nienależące, ale działające aktywnie na rzecz organizacji⁹⁸.

Inną imprezą, w organizację której angażowali (i angażują się nadal) strażacy, obok członkiń Koła Gospodyń Wiejskich, Rady Sołeckiej i Kółka Rolniczego, były dożynki. W 1993 r. wyglądało to tak: „Po mszy i poświęceniu dożynkowych wieńców korowód w strojach ludowych rozpoczął rozwozić wieńce do rolników, towarzyszyła im orkiestra. Obok remizy strażackiej odbywał się festyn. Była loteria fantowa, oraz bufet ze słodyczami, napojami i piwem.

Po południu odbyła się w sali strażackiej, część artystyczna połączona z występami dzieci szkolnych. A wieczorem zabawa taneczna z wolnym wstępem”⁹⁹.

92 Ibidem.

93 Ibidem.

94 R. Fraś, *Zmiany w OSP w Inwałdzie*, „Nowiny Andrychowskie”, 2016, nr 4, s. 14; Ł. Gieruszczak, *Zebrania OSP*, „Nowiny Andrychowskie”, 2017, nr 3, s. 18.

95 J. Kolber, *Honker w OSP w Inwałdzie*, [online], [dostęp: 27.07.2022]. Dostępny w Internecie: <https://radioandrychow.pl/honker-w-osp-w-inwaldzie/>

96 AOSP Inwałd, *Kronika OSP w Inwałdzie*, t. 1.

97 Ibidem.

98 Ibidem.

99 Ibidem.

Tradycyjnie w maju strażacy wraz z rodzinami uczestniczyli też w „Ogólnopolskim Spotkaniu Strażaków na Jasnej Górze”¹⁰⁰.

Początek lat 90. XX w. to również czas borykania się z problemami spowodowanymi przez wysoką inflację. Inwałdzka OSP ratowała się m.in. organizując imprezy takie jak festyn strażacki – na tym, który odbył się w 1990 r. uzbierano 1 110 000 zł. Nadal udostępniano również odpłatnie salę i kuchnię wraz ze sprzętem na wesela. Tradycyjnie dochody pozyskiwano także rozprowadzając wśród mieszkańców wsi kalendarze strażackie¹⁰¹.

Mimo trudnej sytuacji, członkowie OSP nadal angażowali się w działalność dobroczynną, często wobec osób, którym udzielali pomocy, interweniując w obliczu szalejącego żywiołu. I tak np. w strażackiej kronice pod rokiem 1991 znajdziemy wzmiankę o gaszeniu pożaru domu pewnej wdowy mieszkającej na Korczy. „Nasza straż brała udział w akcji ratunkowej od godz. 15:00 – 20:00. Domek był drewniany i spłonął całkowicie. (...) W związku ze spalaniem się domu (...) członkowie naszej straży przeprowadzili, za zgodą władz zbiórkę pieniężną (na – przyp. red.) rzecz poszkodowanej (...). Zebrano kwotę 6 000 000 zł za którą w całości zakupiono materiały budowlane, na nowobudowany dom mieszkalny”¹⁰².

Jednocześnie cały czas dbano o ulepszenie strażackiego sprzętu. We wrześniu 1993 r. OSP otrzymała od Urzędu Miasta i Gminy Andrychów węże tłoczne W-52 (2 odcinki x 20 m.b.) i W-75 (2 odcinki x 20 m.b.). Takich darów dla straży w Inwałdzie było znacznie więcej: a to Urząd Miasta i Gminy przekazał hełmy bojowe i dresy sportowe, a to Zarząd Oddziału Miejsko-Gminnego przekazał kilka kompletów ubrań polowych, a Komenda Rejonowa Straży Pożarnych w Oświęcimiu 3 opony do samochodu bojowego. W 1995 r. natomiast Wojewódzka Komenda Straży Pożarnych przekazała do Inwałdu samochód gaśniczy Jelcz GCBA – 6/32¹⁰³.

Zresztą, inwałdzcy strażacy też nie pozostawali dłużni i chętnie pomagali innym jednostkom. Dla OSP Targanice Dolne przy okazji uroczystego otwarcia nowej remizy w październiku 1993 r. przekazali cegielkę w wysokości 500 000 zł; na rzecz Państwowej Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej w Andrychowie ofiarowali natomiast 5 000 000 zł; z kolei 23 października 1994 r. z okazji konsekracji kościoła w Zagórniku przekazano na działalność tamtejszej straży 500 000 zł.

Duża część wyposażenia jednostki pochodziła także ze środków własnych strażaków. I tak w 1995 r. podjęto decyzję o nabyciu radiotelefonu, natomiast w 1997 r. zakupiono samochód marki Żuk (współfinansowany przez PZU)¹⁰⁴.

Pozytywnie wypadała też jednostka podczas kontroli, by przytoczyć tylko opinię kpt. Adama Caputy, Starszego Oficera Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku-Białej z 1994 r.: „Przeprowadzając kontrolę w OSP Inwałd wyrażam podziw i podziękowanie dla trudu i zaangażowania członków jednostki. Marzeniem druhów byłoby aby w następnej kontroli przeglądem został objęty nowy samochód. Życzę im tego bardzo gorąco”¹⁰⁵.

Ważne wydarzenia dla OSP w Inwałdzie miały miejsce w roku 1996 r. Najpierw w styczniu z wieloletniej funkcji naczelnika jednostki zrezygnował Marian Trzaska. Za długoletnią służbę i zasługi dla inwałdzkiej straży został mianowany dożywotnim honorowym naczelnikiem OSP. Jego miejsce w Zarządzie zajął Kazimierz Ptaszek¹⁰⁶.

Następnie 19 maja 1996 r. zorganizowano jubileusz 90-lecia OSP w Inwałdzie. Oddajmy w tym miejscu głos kronikarzowi: „Uroczystości rozpoczęły się o godz. 15:00 mszą św. w intencji strażaków oraz poświęceniem samochodu który otrzymaliśmy.

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ Ibidem.

¹⁰² Ibidem.

¹⁰³ Ibidem.

¹⁰⁴ Ibidem.

¹⁰⁵ Ibidem.

¹⁰⁶ Ibidem.

Przybyli znakomici goście:

prezes zarządu głównego O.S.P. – Waldemar Pawlak
komendant woj[ewódzkiej] Państw[owej] Str[aży] Pożarn[ej] – st. bryg. Waldemar Rybkowski
Wojewoda bielski – prof. Marek Trombski
w-ce Wojewoda – Jan Wysogład
poseł na Sejm RP – Tadeusz Sabat
Komendant woj[ewódzkiej] policji – insp. Jan Michna
Komendant jednostki ratowniczo-gaśn[iczej] Andrychów – kpt. inż. Jan Pochopień
przewodn[iczący] miejsk[iej] Rady nar[odowej] – Andrzej Maciejczyk
Burmistrzowie Andrychowa – Tadeusz Woźniak
– Zbigniew Janosz
– Antoni Kramarz

Przybyły również delegacje wszystkich jednostek OSP z terenu Gminy oraz delegacje OSP Wieprz, OSP Nidek i OSP Choczni.

Nasi druhowie z tej okazji zostali odznaczeni:

Marian Trzaska »Złotą Odznaką Związku Ochotniczych Straży Pożarnych«
Złotym Medalem »Za Zasługi dla Pożarnictwa« odznaczony został dh. Augustyniak Adolf, a srebrnymi medalami odznaczeni zostali Jan Mydlarz (i – przyp. red.) Władysław Pochłopień.

Po mszy św. i przemarszu z kościoła do remizy nastąpiła uroczystość przekazania samochodu a później odbyła się zabawa i festyn strażacki do białego rana.

Narratorem całej imprezy była pani Biel Pająkowa która poprowadziła imprezę wspaniale, przybliżając mieszkańcom i gościom historię jednostki¹⁰⁷.

15 maja 1997 r. nastąpiło natomiast kolejne ważne wydarzenie w historii inwałdzkiej OSP. Tego dnia decyzją komendanta PSP nr 4/55 w Bielsku-Białej jednostka stała się częścią Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego¹⁰⁸.

A jeśli już o historii mowa, na początku roku 1999 r. podjęto decyzję o utworzeniu w starym budynku remizy strażackiej Izby Tradycji Pożarniczej. Jak wyjaśniał wówczas inicjator przedsięwzięcia, prezes jednostki Adam Kołaczyk, „Chcielibyśmy przebudować dach na płaski, a na nim zainstalować stary wóz bojowy. (...) W środku byłyby wyeksponowane mundury, hełmy i inne akcesoria pożarnicze, które już posiadamy lub zamierzamy jeszcze zebrać u mieszkańców”¹⁰⁹. Jednocześnie zdecydowano o przeprowadzeniu generalnego remontu obecnej siedziby OSP. Prace nad przedsięwzięciami ruszyły w 2000 r., a już latem na dachu starej remizy postawiono konno-ciągnikowy wóz strażacki z 1955 r. Budynek przetrwał do sierpnia 2013 r., kiedy to został wyburzony ze względów bezpieczeństwa¹¹⁰.

Remont remizy użytkowanej przez strażaków do dziś (pomieszczeń i elewacji zewnętrznej) zakończył się jesienią 2003 r. Oprócz strażaków w prace, głównie porządkowe, zaangażowane były również członkinie Koła Gospodyń Wiejskich. W 2001 r. funkcję gospodarza pełniła Jadwiga Witkowska, która sama pochodząc z rodziny o tradycjach strażackich, przez długi czas pozostawała jedyną kobietą przyjętą do jednostki jako strażak¹¹¹.

Ogromnym wyróżnieniem dla inwałdzkiej OSP było też z pewnością zabezpieczenie uroczystości kościelnych: wizyty papieża Jana Pawła II, który 13 sierpnia 2002 r. odwiedził sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej,

107 Ibidem.

108 Ibidem.

109 Ibidem.

110 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 1; AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 2, brak paginacji.

111 AOSP Inwałd, Kronika OSP w Inwałdzie, t. 2.

uroczystości w Wadowicach związanych z pogrzebem Jana Pawła II 8 kwietnia 2005 r., wizyty papieża Benedykta XVI w Kalwarii Zebrzydowskiej 25 maja 2006 r.

23 czerwca 2007 r. zorganizowano uroczyste obchody 100-lecia istnienia OSP w Inwałdzie. Jubileusz rozpoczął się od przemarszu do kościoła inwałdzkich strażaków pod komendą Marka Nowaka oraz zaproszonych pocztów sztandarowych jednostek z terenu Gminy Andrychów i orkiestry strażackiej z OSP Roczyny. Po Mszy Św. przed remizą odbył się uroczysty apel, w którym uczestniczyli zaproszeni goście: przedstawiciele Związku Wojewódzkiego OSP RP w Krakowie, Związku Oddziału Powiatowego OSP RP w Wadowicach, Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP w Andrychowie, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Wadowicach, Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej PSP w Andrychowie. Wśród obecnych na uroczystości gości znaleźli się również wicestarosta Powiatu Wadowickiego, przedstawiciele Rady Powiatowej, Rady Miejskiej Andrychowa, Policji w Wadowicach i Andrychowie, sołtys wsi Inwałd, a także goście z inwałdzkich instytucji i organizacji: Zespołu Szkół Samorządowych, parafii, Koła Gospodyń Wiejskich, Kółka Rolniczego. Nie zabrakło również delegacji zaprzyjaźnionych jednostek strażackich, oraz mieszkańców i sympatyków straży.

Z okazji 100-lecia istnienia, OSP w Inwałdzie została odznaczona przez prezesa Związku Wojewódzkiego OSP RP w Krakowie Czesława Kosibę Złotym Znakiem Związku OSP RP.

Indywidualne odznaczenia otrzymali:

Złoty Znak Związku OSP RP – Stanisław Skowron.

Medal Honorowy im. Bolesława Chomicza – Władysław Rymarczyk, Marian Trzaska.

Srebrną Odznakę „Zasłużony dla Ochrony PPOŻ” – Roman Skupień.

Brązową Odznakę „Zasłużony dla Ochrony PPOŻ” – Adam Kołaczyk, Jan Lechwar, Jan Mydlarz, Kazimierz Ptaszek, Marian Pałosz, Czesław Stuglik, Paweł Witkowski.

Srebrny Medal „Za zasługi dla Pożarnictwa” – ks. kan. Marian Mozgowiec.

Odznakę „Wzorowy Strażak” – Grzegorz Mydlarz.

Złotą Odznakę MDP – Kinga Kadela, Elżbieta Mreńca.

Brązową Odznakę MDP – Wojciech Nowak, Mariusz Brudny.

Oprócz udziału w interwencjach i systematycznego doskonalenia umiejętności załogi jednostki, cały czas ważną kwestią działalności OSP stanowi popularyzacja wiedzy o pożarnictwie i pozyskiwanie nowych członków oraz przygotowywanie ich do pełnienia służby. Niewątpliwie ciekawym przedsięwzięciem był tu obóz przetrwania, zorganizowany w 2009 r. Zwłaszcza pierwsza część wydarzenia była wymagająca: marsz po masywie babiogórskim, połączony z ćwiczeniami orientacji w terenie, udzielania pierwszej pomocy i samodzielnym przygotowywaniem posiłków. Druga część obozu miała charakter zdecydowanie rekreacyjny: zwiedzanie Muzeum Pożarnictwa i Klasztoru Benedyktynów w Alwerni oraz Nadwiślańskiego Parku Etnograficznego w Wygietzowie i zamku Lipowiec. Rok później dla członków Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej zorganizowano 3-dniowy obóz, podczas którego uczestnicy, na ten krótki czas, zostali zakwaterowani w namiotach na terenie stadionu LKS „Huragan”. Natomiast w 2011 r. w ramach obozu przetrwania dla MDP zorganizowano wyjazd do Kielc na Targi Sprzętu Pożarniczego.

Ważnym elementem działalności OSP jest niewątpliwie nie tylko dbanie o bezpieczeństwo okolicznych mieszkańców, ale również wspieranie ich na innych polach. Od 2008 r. straż fundowała stypendium dla uzdolnionych uczniów z biednych rodzin. Środkami dysponowała szkoła w Inwałdzie.

Jednocześnie cały czas trwało unowocześnianie strażackiej siedziby oraz sprzętu przeciwpożarowego. Sporym udogodnieniem jest z pewnością użycie od 2008 r. urządzenia, dzięki któremu syrena alarmowa włącza się automatycznie za pomocą fal radiowych. Ważnym przedsięwzięciem, zrealizowanym w 2012 r., był zakup działki przylegającej do remizy, która została przeznaczona na plac do ćwiczeń dla strażaków. Również w 2012 r. OSP w Inwałdzie przyznano samochody Volkswagen T4 oraz Jelcz 010. Uroczyste przekazanie i poświęcenie nowych samochodów odbyło się 14 lipca 2012 r., w obecności przedstawicieli władz samorządowych, ZOSP RP, innych jednostek pożarniczych, a także lokalnych instytucji i organizacji. Stary samochód Jelcz został natomiast sprzedany.

Nie sposób nie wspomnieć również o współpracy OSP w Inwałdzie z innymi jednostkami pożarniczymi. Oprócz organizowanych regularnie wspólnych ćwiczeń oraz zawodów sportowo-pożarniczych, piękną tradycją stało się organizowane co roku spotkanie opłatkowe, w którym uczestniczą przedstawiciele wszystkich okolicznych jednostek. Inwałdzcy strażacy chętnie współpracują również z lokalnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Z tego powodu od 2013 r. jednostka przyznaje również własne odznaczenie „Za Ofiarność”, które nadawane jest osobom w szczególny sposób przysługującym się propagowaniu idei pożarniczego ratownictwa ochotniczego. Jako pierwsi zostali nim uhonorowani:

Złota odznaka: Teresa Białow, Zofia Stuglik, Czesław Stuglik, Kazimierz Ptaszek, Jan Żywioł.

Srebrna odznaka – Ignacy Stuglik, Józef Pytel.

Brązowa odznaka – Anna Rokowska.

Koniecznym jest wspomnieć też o wyjątkowej, wieloletniej współpracy OSP z członkiniami miejscowego Koła Gospodyń Wiejskich, do którego w dużej mierze należą małżonki i córki strażaków. Tym samym w przypadku wielu inwałdzkich rodzin, przynależność do jednej i drugiej organizacji stanowi tradycję, podtrzymywaną tak przez organizowanie wspólnych uroczystości (dożynki), imprez (zabawa sylwestrowo-noworoczna), jak i powszedniej pracy na rzecz OSP i KGW.

OSP Inwałd dzisiaj

Od maja 2021 r. Zarząd OSP Inwałd tworzą:

Prezes – Marek Nowak

Wiceprezes – Marek Sordyl

Naczelnik – Jacek Lechwar

Zastępca naczelnika – Kamil Trzaska

Skarbnik – Grzegorz Kadela

Gospodarz – Paweł Zawierucha

Sekretarz – Arkadiusz Graca

Członek Zarządu – Henryk Maciejczyk

Członek Zarządu – Adrian Guzdek

W skład Komisji Rewizyjnej weszli natomiast Krzysztof Cabak, Marek Skowron, Władysław Rymarczyk¹¹².

Dziś straż może pochwalić się wyremontowaną, rozbudowaną remizą, którą uroczyście przekazano do użytku 4 września 2021 r. podczas obchodów gminnego święta Dnia Strażaka¹¹³. Dysponuje ciężkim samochodem ratowniczo-gaśniczym Jelcz GCBA 5/24 oraz lekkim pożarniczym samochodem terenowym marki Honker.

W roku 2021 OSP Inwałd odnotowała 70 wyjazdów do zdarzeń, w tym 9 pożarów, 56 miejscowych zagrożeń i 15 fałszywych alarmów¹¹⁴. Oprócz udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych strażacy regularnie uczestniczą w szkoleniach i manewrach, odnosząc sukcesy w gminnych zawodach sportowo-pożarniczych. Członkowie jednostki uczestniczą również w lokalnych imprezach, zarówno zabezpieczając je, jak i popularyzując wśród uczestników strażackie tradycje, biorąc też udział w akcjach charytatywnych.

A jak sami strażacy porównują niegdysiejszą i aktualną działalność OSP? Marian Pałosz, od końca lat 70. pełniący w OSP funkcję kierowcy-konserwatora, widzi to tak: „Najbardziej się zmienił sprzęt, wyposażenie, samochody no i remiza. Jak przyszedłem to była remiza wybudowana, ale to była taka jaka była, a teraz zmieniła się – jest wybudowana nowoczesna, dużo więcej miejsca, lepsze warunki. No a nie mówiąc już o samochodach bo początki to były bardzo, bardzo trudne. Łącznie z tym, że my wymienialiśmy silnik w samochodzie i tak dalej to każdy wie ile to jest roboty – wymiana silnika w aucie. Teraz nie ma takich potrzeb,

112 R. Fraś, *Zmiany w zarządzie OSP w Inwałdzie*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 6, s. 11.

113 A. Piotrowska, *Uroczyste oddanie remizy OSP w Inwałdzie*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 9, s.30.

114 *Statystyki wyjazdowe OSP z powiatu wadowickiego za rok 2021...*

nie ma wymian (...) Teraz się samochody kasuje, wymienia, przychodzą następne... Jak ja zaczynałem to miałem jeden samochód i wóz konny, a teraz są 4 samochody i jeszcze teraz przyczepa doszła do tego. Przedtem była pompa do ssania wody – taką to musiało nieść czterech, a teraz jest pompa, którą jeden potrafi przenieść i ustawić, no to jest różnica. Trzeba było czterech ludzi żeby tę pompę przenieść tam gdzieś do jakiejś rzeki, nie rzeki, a teraz bierze jeden tę pompę – ewentualnie dwóch do pomocy i wykonują tę samą robotę ale większą ilość wody pompują. Jest to sprzęt całkiem nowoczesny, nie ma co porównywać z tym co kiedyś było”¹¹⁵.

Również wieloletni prezes jednostki Adam Kołaczyk podkreśla znaczenie zmian w wyposażeniu dla skuteczności akcji strażackich: „(...) był wóz strażacki, ktoś z tych strażaków dyżurny. (...) ale zanim się wybrał z tym koniem, to chałupa się spaliła. (...) Teraz nowe samochody, (...) już mają wodę w sobie. Przyjeżdżali na przykład takim wozem, studni nie ma, nie ma jakiegoś stawu. No to jak będą gasić (...). A teraz przyjeżdża wóz, ma te 5 000 l wody w sobie, w zbiorniku i gasi. Przyjeżdża następna straż, podaje wodę do zbiornika, zupełnie inaczej to wygląda. Tylko mówię o ludziach, (...) że ci co szli pomagać, to szli z serca”¹¹⁶. I to co najważniejsze nie zmieniło się po dziś dzień.

OSP Inwałd, fot. 1
Jednostka w 1932 r.

OSP Inwałd, fot. 2
Wspólne sadzenie drzewa
mieszkańców Inwałdu oraz druhów
OSP z okazji 250 rocznicy
„Odsieczy Wiedeńskiej”, w środku
prezes OSP hrabia Romer, 1933 r.

115 Wywiad z Marianem Pałoshem, aga.edu.pl, Inwałd 2021.

116 Wywiad z Adamem Kołaczykiem...

OSP Inwałd, fot. 3
Druhowie z pierwszą motopompą, 1933 r.

OSP Inwałd, fot. 4
Poświęcenie sztandaru w 1949 r., od lewej ks. Jan Szarek, ks. Batko,
dh Dziewiątka, Stuglik, Michał Mydlarz, Stanisław Mydlarz, Józef Migdałek.

OSP Inwałd, fot. 5
Fotografia zbiorowa z kursu
prewencyjnego w 1949 r.,
zaznaczony Stefan Dziewiątka.

OSP Inwałd, fot. 6
Druhowie w 1952 r. siedzą od
lewej: Cyryl Nowak, Mieczysław
Babik, Michał Mydlarz, Władysław
Skowron, Franciszek Stuglik.
Stoją od lewej: Władysław Stuglik,
Stanisław Mydlarz, Stefan
Dziewiątka, Tadeusz Seramat,
Stanisław Witkowski, Zdzisław
Trzaska, Józef Najbor, Władysław
Stuglik. Stoją w drugim rzędzie:
Stanisław Drąg, Karol Garzeł,
Piekarczyk, Piotr Rusinek, Ignacy
Cabak, Aleksander Cholewka.

OSP Inwałd, fot. 7
Druhowie w 1957 r.

OSP Inwałd, fot. 8
 Przed remizą w 1957 r.

OSP Inwałd, fot. 9
 Wóz strażacki przystosowany do
 zaprzęgu ciągnikowego i konnego,
 1964 r.

OSP Inwałd, fot. 10
 Uroczyste ślubowanie Młodzieżowej
 Drużyny Pożarniczej „Iskra”

STOJA OD LEWEJ
 Mańor Ptaszek
 Marian Trzaska
 Karol Witkowski
 Jan Mydlarz
 Franciszek Hojny
 Roman Skupień
 Paweł Witkowski
 Jan Lechwar
 Władysław Pochłopiń
 u dołu:
 Kazimierz Ptaszek
 Józef Romańczyk
 Stanisław Mydlarz

sekcja bojowa OSP Inwałd

OSP Inwałd, fot. 11
 Sekcja bojowa OSP Inwałd, lata 80. XX w.

OSP Inwałd, fot. 12
 Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, 1980 r.

Prezes OSP J. Romańczyk i gospodarz Emil Banas
 z MDP podczas zawodów sportowo - pożarniczych
 Andrychów 1980 r.

Od lewej: Romańczyk Józef, Stuglik Zdzisław, Mydlarz Antoni,
 Marek Nowak, Bakos Marek, Banas Emil, Gaszmar Jacek

OSP Inwałd, fot. 13
Samochód pożarniczy Jelcz
typu GBAM, 1980 r.

OSP Inwałd, fot. 14
Sztandar jednostki odznaczony
„Złotym Medalem Za Zasługi dla
Pożarnictwa”, jubileusz 75-lecia
OSP w Inwałdzie, 1981 r. Kazimierz
Ptaszek, chorąży Roman Skupień,
Władysław Pochłopień.

OSP Inwałd, fot. 15
Zawody strażackie, lata 80. XX w.

ROCZYNY

OSP Roczyny

Okres przedwojenny

Założenie jednostki OSP w Roczynach było zasługą lokalnych działaczy zrzeszonych w tamtejszym Kółku Rolniczym. Zaliczali się do nich przewodniczący organizacji Józef Babiński, sekretarz Władysław Matejko, Józef Smaza, Tomasz Ćwiertnia oraz Wincenty Kudłacik. Dzięki nim zainicjowano działalność OSP¹¹⁷.

W „Pamiętniku Ochotniczej Straży Pożarnej Przy Kółku Rolniczym w Gminie Roczyn r. 1911”, tak opisane zostały okoliczności założenia jednostki: „Ochotnicza Straż Pożarna w Gminie Roczyny zawiązała się przy Kółku Rolniczym z Inicjatywy Członków kółka r(olniczego – przyp. red.) Jak i z Gminy Członków. Którzy się zebrali w Czytelni Kółka rolniczego na Walne Zgromadzenie na dniu dziesiątego Lipca r(oku – przyp. red.) 1911 i na którym to zorganizowano Ochotniczą Straż Pożarną i Która została przyjęta do Związku Krajowego na dniu 15 Siepnia r(oku – przyp. red.) 1911. Która nie była Czynna z braku funduszu aż do roku 1912”¹¹⁸.

Na Walnym Zebraniu, które odbyło się 4 lutego 1912 r. naczelnikiem straży wybrany został Józef Smaza, komendantem oddziału wodnego Tomasz Ćwiertnia, a sekretarzem Władysław Matejko¹¹⁹. Powołano też komitet założycielski, do którego należeli: Władysław Matejko, Józef Babiński, Józef Smaza, Wincenty Kudłacik, Wincenty Kuźma, Jakub Kudłacik, Jakub Zaremba, Jan Talar, Jan Kudłacik, Tomasz Ćwiertnia i Jan Kuźma¹²⁰. 96. mieszkańców, głównie członkowie Kółka Rolniczego i radni, wsparli działalność straży, przekazując datki pieniężne, a także materiały budowlane i robociznę na budowę składu, w którym drухowie mogliby przechowywać strażacki sprzęt. Uzbierano w ten sposób 315 koron, podjęto również uchwałę o budowie strażnicy. Została ona ukończona dość szybko, bo już 23 marca tego samego roku¹²¹.

Od samego początku istnienia roczyńska straż pożarna działała bardzo aktywnie. Kilka miesięcy po wybudowaniu strażnicy, 16 czerwca 1912 r. odbyło się w andrychowskim kościele uroczyste poświęcenie nowej, zakupionej przez Gminę Roczyny sikawki, którego dokonał tamtejszy wikariusz ks. Józef Kamski. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele OSP Andrychów, Sułkowice, Targanice, Zagórnik, Czaniec i Bulowice oraz mieszkańcy wsi. „Chrzestnymi ojcami zostali do uroczystości byli Franciszek Skópień (ówczesny naczelnik Roczyn – przyp. red.), Józef Smaza z Żoną, Piotr Brzazgacz z Żoną, Jan Brzazgacz, Szymon Brzazgacz, Jan Kanty Sordyl z Żoną, Regina Kudłacik, Antoni Sordyl, Józef Magiera z Żoną, Balbina Ćwiertnia, Franciszek Gieruszczak z Targanic, Agnieszka Matejko, Józef Borgosz z Targanic, nauczycielka Holewkówna (Maria Cholewkówna – przyp. red.), nauczycielka Paszczowna (Janina Paszczowna – przyp. red.) i Kierownicy (Ignacy i Stanisława Szpądrawscy – przyp. red.)”. Przy okazji uroczystości strażacy z Roczyn, którzy zajmowali się stolarką, zakupili obraz ze św. Florianem, który znajdował się w strażnicy¹²².

Istotną część działalności roczyńskiej straży w tamtym okresie, z której była ona znana wśród mieszkańców, stanowiła organizacja majówek, a także przedstawień o charakterze rozrywkowym, często o wydźwięku patriotycznym. Podczas wydarzeń przeprowadzano zbiórkę pieniędzy, za które strażacy kupowali niezbędny

117 A. Hutniczak, op. cit., s. 18.

118 Archiwum OSP Roczyny (dalej AOSP Roczyny), Pamiętnik Ochotniczej Straży Pożarnej Przy Kółku Rolniczym w Gminie Roczyn r. 1911, brak paginacji; pisownia oryginalna.

119 Ibidem.

120 A. Hutniczak, op. cit., s. 18.

121 Ibidem; AOSP Roczyny, Pamiętnik Ochotniczej Straży Pożarnej...; AOSP Roczyny, *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach*, Roczyny 2011, s. 1; według niektórych źródeł budowę remizy ukończono 3 marca 1912 r.

122 AOSP Roczyny, Pamiętnik Ochotniczej Straży Pożarnej...; A. Zwoliński, *Miasto Ankwiczków. Z dziejów Andrychowa*, Kraków 1993, s. 55; *Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1912*, Lwów 1912, s. 812.

sprzęt oraz umundurowanie¹²³. Przyjrzyjmy się np. zapisowi z 1913 r.: „Dnia 1. czerwca 1913 roku odbyła się majówka tutejszej straży, w której uczestniczyły okoliczne straże, a mianowicie: z Andrychowa, Targanic, Sulkowic, Zagórnika, Czańca i Bulowic. Czysty dochód z majówki wynosił 230 koron, który przeznaczono na sprawienie bluzek czarnych dla straży”. Z kolei „Dnia 27, 28 i 29. grudnia 1913 r. odbyło się na dochód umundurowania straży przedstawienie w sali Jana Chrapkiewicza »Chłopi arystokraci«. W przedstawieniu tem brali udział jako aktorzy: p. Stefan Komędera, Ćwiertnia Tomasz, Helena Komęderówna, Wanda Komęderówna, Franciszek Smaza, Aleksander Sordyl, Franciszek Sordyl i Stanisław Sordyl. Przedstawienie to udało się bardzo dobrze. Dochód wynosił 50 Kor(on – przyp. red.) czysty”¹²⁴.

2 lutego 1914 r. wybrano Zarząd straży, w którym znaleźli się:

Prezes – Andrzej Komendera
Naczelnik – Józef Smaza
Zastępca naczelnika – Wincenty Kuźma
Komendant oddziału I – Tomasz Ćwiertnia (zastępca Jan Kuźma)
Komendant oddziału II – Jan Kanty Kudłacik (zastępca Jakub Kudłacik)
Komendant oddziału III – Tomasz Prus (zastępca Jan Talar)
Adiutant – Władysław Smaza (rezerwowo zastępca Wincenty Ślesak)
Sekretarz – Stanisław Kudłacik
Kasjer – Wincenty Kudłacik
Trębacz – Michał Kudłacik, Aleksander Sordyl, Wincenty Kudłacik¹²⁵.

Zmianę w działalności OSP przyniósł wybuch I wojny światowej. W protokole z zebrania straży, które miało miejsce 23 sierpnia 1914 r. znalazł się taki oto zapis: „Na rozkaz Krajowego Związku Strażackiego we Lwowie należy utrzymywać pogotowie pożarne i utworzyć Straż Obywatelską w gminach. Ponieważ z powodu toczącej się wojny większość strażaków została powołana w szeregi wojskowe, dlatego też w myśl powyższego rozkazu zachęcono obywateli, by się wpisali tymczasowo do Straży. Uchwalono, że Straż odbywać będzie służbę każdej nocy w ilości 4 ludzi tak, że 2 Strażaków pilnować będzie górnej części wsi a 2 zaś w dolnej części. Mający służbę zgromadzić się mają o godz. 9. wieczór w strażnicy a nad ranem wpisać swoje spostrzeżenia i umieścić podpisy w ksiąteczce (protokole) który się tam znajduje”. Warta funkcjonowała do 25 października 1914 r.¹²⁶

Wznowienie działalności jednostki po zakończeniu Wielkiej Wojny rozpoczęto od remanentu sprzętu i kasy, który przeprowadzono w związku z zebraniem 6 stycznia 1919 r. Podczas kolejnego spotkania 16 marca wybrano następujących członków Zarządu:

Prezes – Jan Kuźma
Naczelnik – Józef Smaza
Zastępca naczelnika – Wincenty Kuźma
Komendant oddziału I – Józef Babiński (zastępca Tomasz Ćwiertnia)
Komendant oddziału II – Jan Kanty Kudłacik (zastępca Jakub Kudłacik)
Komendant oddziału III – Józef Kuźma (zastępca Władysław Żywioł)
Adiutant – Władysław Smaza (rezerwowo zastępca Wincenty Ślesak)
Sekretarz – Stanisław Kudłacik
Kasjer – Wincenty Kudłacik
Trębacz – Michał Kudłacik, Aleksander Sordyl, Wincenty Kudłacik¹²⁷.

Odbudowę straży wspierała jak mogła roczyńska społeczność, mimo że mieszkańcy sami niewiele mieli. Wsparcie okazali też rodacy, którzy wyemigrowali do Stanów Zjednoczonych. Przekazali oni 177 dolarów na zakup sztandaru dla OSP (kwota stanowiła równowartość 20 tys. marek), który został poświęcony w kościele

123 AOSP Rocznicy, Pamiętnik Ochotniczej Straży Pożarnej...

124 Ibidem.

125 Ibidem.

126 Ibidem.

127 Ibidem.

w Andrychowie 15 maja 1921 r. przez proboszcza ks. Wawrzyńca Solaka¹²⁸. Sukcesywnie kompletowano też sprzęt strażacki oraz umundurowanie (hełmy, czapki „polskiej mody” w miejsce zniszczonych czapek „austriackiej mody”, spodnie dla strażaków, węże) organizując zbiórki na zakup niezbędnych rzeczy. Pozyskiwano na ten cel środki ze zbiórek, sprzedaży kalendarzy strażackich, a także składek członkowskich.

Na zebraniu w 1925 r. wybrano nowy Zarząd OSP:

Prezes – Szymon Brzazgacz

Zastępca prezesa – Andrzej Komendera

Naczelnik – Jan Smaza

Zastępca naczelnika – Jan Sordyl

Gospodarz – Wincenty Kudłacik (zastępca – Ludwik Sordyl)

Komendant oddziału I – Tomasz Mazgaj (zastępca Jan Smaza)

Komendant oddziału II – Władysław Żywioł (zastępca Jan Smaza)

Komendant oddziału III – Franciszek Sordyl (zastępca Franciszek Smaza)

Adiutant – Władysław Smaza (rezerwowy zastępca Aleksander Sordyl)

Sekretarz – Ludwik Karkoszka

Skarbnik – Wincenty Kudłacik

Chorąży – Władysław Żydek

Komisja Rewizyjna – Władysław Smaza, Franciszek Sordyl, Jan Brzazgacz, zastępcy:

Aleksander Sordyl, Józef Sordyl¹²⁹.

W kolejnych latach zmiany w składzie Zarządu przedstawiały się następująco:

1929

Naczelnik – Jan Smaza

Zastępca naczelnika – Jan Bizoń

Gospodarz – Władysław Smaza (zastępca – Stanisław Żywioł)

Komendant oddziału ratunkowego – Tomasz Mazgaj (zastępca Jan Kudłacik)

Komendant oddziału wodnego I – Jan Sordyl (zastępca Franciszek Smaza)

Komendant oddziału wodnego II – Józef Kudłacik (zastępca Jan Mazgaj)

Adiutant – Stanisław Żywioł (rezerwowy zastępca Aleksander Sordyl)

Sekretarz – Jan Talar (zastępca Dominik Smaza)

Chorąży – Wincenty Kudłacik

Komisja Rewizyjna – Alojzy Czulak, Leon Błasiak, Józef Rokowski¹³⁰.

1932

Prezes – Władysław Janosz

Wiceprezes – Władysław Smaza

Naczelnik (komendant) – Jan Smaza

Zastępca komendanta – Tomasz Mazgaj

Skarbnik – Józef Kudłacik

Sekretarz – Władysław Smaza¹³¹.

1935

Prezes – Władysław Janosz

Wiceprezes – Władysław Smaza starszy

Naczelnik (komendant) – Tomasz Mazgaj (w 1937 r. zastąpił go Jan Smaza)

Zastępca komendanta – Karol Kudłacik

Gospodarz – Stefan Marczyński

Sekretarz – Józef Jończy

¹²⁸ Ibidem.

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ Ibidem.

¹³¹ Ibidem.

Komisja Rewizyjna: Stanisław Sordyl (przewodniczący), Wojciech Walczak, Tomasz Ćwiertnia¹³².

1938

Prezes – Władysław Smaza st.

Wiceprezes – Stanisław Sordyl

Naczelnik (komendant) – Jan Smaza

Zastępca komendanta – Stanisław Żywioł

Gospodarz – Stefan Marczyński

Sekretarz – Stanisław Filipek

Skarbnik – Władysław Smaza mł.

Komisja Rewizyjna: Wojciech Walczak (przewodniczący), Aleksander Pikoń, Stefan Tomiak¹³³.

Ważną inicjatywą, której podjęli się strażacy była budowa Domu Ludowego w 1935 r. Pomysł, zrealizowany z inspiracji m.in. kierownika miejscowej szkoły Stanisława Filipka, został ukończony rok później i 11 czerwca odbyło się tam pierwsze zebranie straży (do tej pory organizowano je przeważnie w szkole). W tym samym roku, 29 czerwca 1936 r. zorganizowano obchody 25-lecia założenia jednostki. Podczas uroczystości, po nabożeństwie odprawionym w kościele w Andrychowie, dyplomami 25-letniej pracy dla OSP Roczyny uhonorowani zostali Józef Smaza, Władysław Matejko (w Ameryce), Władysław Smaza, Jan Smaza, sołtys Jan Sordyl, Wincenty Kudłacik, Jakub Kudłacik, Józef Babiński¹³⁴.

Przez cały okres międzywojenny druhowie z Roczyn angażowali się w życie społeczne i kulturalne miejscowości, uczestnicząc w świątach państwowych, kościelnych (pochód w dzień św. Józefa, warta przy Grobie Pańskim podczas Wielkiej Soboty), ale również strażackich, organizowanych przez zaprzyjaźnione jednostki OSP z okolicy. Sami także przygotowywali różne wydarzenia, takie jak wspomniane już majówki, festyny, zabawy karnawałowe, Tydzień Strażacki, czy przedstawienia teatralne. Podejmowali współpracę z innymi organizacjami, jak np. ze Związkiem Strzeleckim, któremu udostępniali plac do ćwiczeń. Nie zapomniano oczywiście o stałym podnoszeniu kwalifikacji poprzez udział w organizowanych dla strażaków ćwiczeniach, dbaniu o bezpieczeństwo mieszkańców (m.in. kontrola kominów), druhowie pomagali też przy lokalnych inwestycjach, jak np. naprawa dróg. Aktywność ta została przerwana w 1939 r.¹³⁵

II wojna światowa

Okres okupacji był dla rocznińskiej straży niezwykle dotkliwy. Przede wszystkim, jednostka zawiesiła swoją działalność, straciła też sprzęt, który przejęli bauerzy¹³⁶. W 1943 r. hitlerowcy odnaleźli również i zabrali sztandar strażacki, który był ukryty na strychu Domu Ludowego. Nigdy nie udało się go odzyskać, szczęśliwie jednak zachowała się dokumentacja OSP sporządzona jeszcze w okresie przedwojennym¹³⁷.

Czasy powojenne 1945-1989

Jednym z pierwszych przedsięwzięć podjętych przez członków OSP Roczyny po zakończeniu wojny było zorganizowanie zebrania, które odbyło się 8 kwietnia 1945 r. z inicjatywy m.in. kierownika miejscowej szkoły Stanisława Filipka, Władysława Janosza i Stanisława Żywioła. Podczas spotkania spisano sprzęt, który w trakcie

¹³² Ibidem.

¹³³ Ibidem.

¹³⁴ A. Hutniczak, op. cit., s. 19; AOSP Roczyny, Pamiętnik Ochotniczej Straży Pożarnej...

¹³⁵ AOSP Roczyny, Pamiętnik Ochotniczej Straży Pożarnej...

¹³⁶ Ibidem.

¹³⁷ Ibidem.

wycofywania się Niemców ukrył Stefan Tomiak. Udało się ocalić również przedwojenną motopompę. Straty wojenne oszacowano na blisko 6 tys. zł¹³⁸.

OSP liczyła wówczas 29. członków czynnych i 14. wspierających. W trakcie zebrania wyłoniono także nowy Zarząd, w którym znaleźli się:

Prezes – Władysław Janosz
Zastępca prezesa – Stanisław Filipek
Naczelnik – Tomasz Mazgaj
Zastępca naczelnika – Karol Kudłacik
Sekretarz – Wojciech Walczak
Skarbnik – Józef Smaza
Gospodarz – Stefan Tomiak
Członek Zarządu – Stanisław Sordyl, Konstanty Tomiak
Komisja Rewizyjna – Józef Smaza mł., Franciszek Bizoń, Józef Prus¹³⁹.

W późniejszym okresie funkcję prezesa pełnili:

Władysław Smaza: 1945-1957

Jan Sordyl: 1957

Stefan Marczyński: 1957-1967

Kazimierz Sordyl: 1967-1996.

Kolejnymi naczelnikami jednostki byli natomiast:

Tomasz Mazgaj: 1945-1957

Stanisław Gwoździewicz: 1957-1959

Stanisław Chmura: 1959-1961

Jan Żywioł: 1961-1996¹⁴⁰.

Jednostka zaraz po wojnie przystąpiła do odbudowy stanu posiadania. Z wielkim trudem, jednak sukcesywnie, pozyskiwano nowy sprzęt i umundurowanie, podjęto też decyzję o rozebraniu starej drewnianej remizy. W działaniach tych wspierali strażaków mieszkańcy wsi, a także rodacy przebywający na emigracji w Stanach Zjednoczonych, m.in. Władysław Matejko i Ludwik Chrapkiewicz. Strażacy uczestniczyli też w kursach i zjazdach OSP. Organizowano dyżury podczas zniw oraz zabawy: sylwestrowe, karnawałowe, taneczne, festyny. Imprezy te były o tyle istotne, że stanowiły ważne źródło utrzymania jednostki, obok sprzedaży kalendarzy i składek członkowskich. Strażacy uczestniczyli wreszcie w uroczystościach państwowych (m.in. 1 Maja), ale również kościelnych, jak np. warta przy Grobie Pańskim¹⁴¹.

Zwieńczeniem tego trudnego okresu było uroczyste poświęcenie i przekazanie sztandaru straży 11 kwietnia 1948 r. w andrychowskim kościele podczas nabożeństwa, które odprawił proboszcz ks. Klemens Tatała. Na najbliższym zebraniu wybrano chorążego, którym został Kazimierz Matejko¹⁴².

Kolejne dekady były czasem dalszej prężnej działalności OSP. Zgłaszali się nowi członkowie, na stanie jednostki pojawiły się kolejny sprzęt i elementy strażackiego ubioru, zarówno ochronnego, jak i wyjściowego. W 1960 r. strażacy zakupili z własnych pieniędzy samochód zastępczy Chevrolet. W roku 1961 natomiast OSP Roczyny otrzymała od Powiatowej Komendy Straży Pożarnej w Wadowicach motopompę PO-3-M-800, a pięć lat później lekki samochód Dodge, który znajdował się na stanie jednostki do 1978 r.¹⁴³

W tym czasie strażacy podejmowali wiele inicjatyw mających na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców Roczyn. Jedną z nich była budowa zbiorników przeciwpożarowych, za którą w 1962 r. jednostka

138 A. Hutniczak, op. cit., s. 19-20; AOSP Roczyny, *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach...*, s. 4.

139 AOSP Roczyny, *Pamiętnik Ochotniczej Straży Pożarnej...*

140 Ibidem; AOSP Roczyny, *Ochotnicza Straż Pożarna w Roczynach. Prezesi Zarządów 1911-2011. Naczelnicy OSP 1911-2011*, brak paginacji.

141 AOSP Roczyny, *Pamiętnik Ochotniczej Straży Pożarnej...*

142 Ibidem.

143 Ibidem.

otrzymała główną nagrodę w województwie krakowskim w konkursie „Woda do celów gaśniczych”¹⁴⁴. Strażacy brali także udział w elektryfikacji wsi – w Komitecie Elektryfikacyjnym działali Tomasz Mazgaj, Stefan Marczyński i Józef Kudłacik. Dodatkowo pod koniec lat 60. XX w. uczestniczyli też w budowie drogi z Czańca przez Roczyny do Andrychowa¹⁴⁵.

Do ważnych inicjatyw podejmowanych przez strażaków w omawianym okresie należało także powołanie w 1968 r. Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, warto ponadto wspomnieć o amatorskim zespole teatralnym, którym opiekował się Stefan Jończy¹⁴⁶.

Wielkim wydarzeniem okazał się też być jubileusz 55-lecia założenia straży, który odbył się w 1966 r. Oprócz wspomnianego wcześniej samochodu druhowie otrzymali wówczas nowy sztandar¹⁴⁷.

Ze względu na niezwykle aktywną działalność jednostki pod koniec lat 60. XX w. Zarząd zaproponował budowę nowej remizy. Pomysł spotkał się z aprobatą mieszkańców Roczyn, a także władz gminnych i powiatowych. Działkę pod budowę przekazał naczelnik straży Jan Żywioł, rozpoczęto też gromadzenie materiałów budowlanych, które były wówczas reglamentowane. W organizację inwestycji oprócz niego zaangażowani byli pozostali członkowie Zarządu: prezes Kazimierz Sordyl, skarbnik Stanisław Kudłacik, gospodarz Stanisław Chmura, sekretarz Józef Matura. Prace koordynował Ludwik Janosz. Budowę rozpoczęto w 1973 r. i trwała ona 4 lata. Finansowana była przez straż i roczynian, którzy pomagali także w czynnie społecznym przy pracach budowlanych, by wymienić tylko murarzy Jana Kudłacika, Michała Rajdę, Tadeusza Sordyla, Teofila Sordyla, cieślów Karola Sztukę, Szczepana Guzdka, Jana Bizonia, Stefana Talara, Franciszka Mikołajka, Jana Orkisz, czy zbrojarzy Józefa Rytkę, Stanisława Kruczałę i Stanisława Gałuszkę. Uroczyste oddanie Domu Strażaka zorganizowano 6 czerwca 1977 r. W dowód uznania za pracę druhów, wspieraną przez pozostałych mieszkańców wsi, Komendant Wojewódzkiej Straży Pożarnych w Bielsku-Białej płk poż. Stanisław Ponikiewski przekazał do Roczyn samochód gaśniczy lekki GLM-8 Żuk. Warto przy tym wspomnieć, że jednostka OSP Roczyny brała również udział w gaszeniu wielkiego pożaru rafinerii w Czechowicach-Dziedzicach, który miał miejsce 26 czerwca 1971 r. W 1979 r. do jednostki trafił beczkowóz Star 25 GBM z Zakładowej Straży Pożarnej Andrychowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego w Andrychowie, a straż w Roczynach jako pierwsza w gminie została przekwalifikowana na S-2, jednostkę z dwoma samochodami gaśniczymi¹⁴⁸.

Wybudowanie nowej remizy miało nie tylko wpływ na lepszą organizację jednostki, ale również na większe możliwości szkolenia młodzieży. Znalazło to odbicie w sukcesach, które odnosiła Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza w kolejnych latach: w 1978 r. w zawodach wojewódzkich w Kozach chłopcy w wieku 16-18 lat zajęli II miejsce. Sukcesy odnosili również seniorzy: II miejsce podczas zawodów rejonowych w Wadowicach w 1985 r., II miejsce podczas zawodów rejonu oświęcimskiego w 1998 r. Jednostka ma również na koncie zajęcie I miejsca w województwie bielskim we współzawodnictwie pomiędzy OSP w 1985 r. (V miejsce w kraju). W 1984 r. została uhonorowana przez Komendanta Głównego Straży Pożarnej obrazem „Do pożaru”. Dar wręczył Komendant Wojewódzkiej Straży Pożarnej w Bielsku-Białej płk poż. Stanisław Ponikiewski¹⁴⁹.

W 1986 r. OSP Roczyny zorganizowały uroczystość 75-lecia założenia jednostki, w której uczestniczyły administracyjne władze gminne, powiatowe i wojewódzkie. Nie zabrakło oczywiście także władz strażackich, przybyli m.in. Naczelnik Gminy i Prezes Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku OSP w Andrychowie Józef Ćwiertnia, sekretarz Zarządu Wojewódzkiego Związku OSP w Bielsku-Białej Marian Indeka oraz Komendant Wojewódzkiej Straży Pożarnych płk poż. Eugeniusz Zabłocki. Z tej okazji sztandar strażacki został odznaczony Złotym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa”, ufundowano również nowy samochód gaśniczy GBA 2,5/16 Star 244¹⁵⁰.

Niezwykle ważną inicjatywą podjętą w tamtym okresie było wreszcie zorganizowanie w 1983 r. z inicjatywy Adama Barana przy OSP orkiestry dętej, nawiązującej tradycją do orkiestry wiejskiej, która już w latach 70.

¹⁴⁴ Ibidem.

¹⁴⁵ AOSP Roczyny, *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach...*, s. 4.

¹⁴⁶ Ibidem.

¹⁴⁷ Ibidem.

¹⁴⁸ A. Hutniczak, op. cit., s. 21; AOSP Roczyny, *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach...*, s. 5.

¹⁴⁹ A. Hutniczak, op. cit., s. 22.

¹⁵⁰ Ibidem; AOSP Roczyny, *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach...*, s. 6.

XIX w. działała na terenie Roczyn. Wskutek II wojny światowej i braku przychylności władz po 1945 r., muzycy musieli mocno ograniczyć swoją działalność. Obecnie Orkiestra Dęta OSP Roczyny ma na swoim koncie wiele spektakularnych sukcesów i z powodzeniem konkuruje z najlepszymi orkiestrami dętymi w kraju¹⁵¹.

Po roku 1989

Lata 90. XX w. dla rocznińskiej OSP były okresem dalszej wyężonej działalności, mającej na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom. Strażacy brali również udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych poza gminą, m.in. w gaszeniu pożarów w lasach pod Olkuszem i w Kuźni Raciborskiej w 1992 r. Sporym wyzwaniem była także pomoc na miejscu w Gminach Andrychów i Kęty podczas powodzi w 1997 r.¹⁵² 29 kwietnia 1995 r. jednostka została włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego¹⁵³. W tym samym roku uroczystie świętowano 125-lecie założenia rocznińskiej OSP¹⁵⁴.

W 1996 r. podczas Walnego Zebrania dokonano ważnych zmian w składzie Zarządu. Z piastowanych przez długi czas funkcji zrezygnowali dotychczasowy prezes jednostki Kazimierz Sordyl oraz naczelnik Jan Żywioł. Na stanowiskach zastąpili ich Kazimierz Rajda (prezes) i Stanisław Karbowski (naczelnik)¹⁵⁵.

W tym samym czasie podjęto również decyzję aby rozbudować Dom Strażaka i w ten sposób uzyskać dodatkowe pomieszczenia, w tym powierzchnię garażową. Prace trwały od jesieni 1997 r. do końca 2000 r.¹⁵⁶ Całkowity koszt rozbudowy wyniósł 241 300 zł, przy czym jednostka mogła tu liczyć na wsparcie władz Andrychowa, PZU Oddziału w Wadowicach, Zarządu Głównego Związku OSP w Warszawie, członków wspierających rocznińską straż, mieszkańców, a także prywatnych firm.

Jednocześnie jednostka cały czas zabiegała o pozyskanie nowoczesnego sprzętu. W 2002 r. OSP przekazano hydrauliczne narzędzia do ratownictwa drogowego marki HOLMATRO. Na stanie jednostki pojawił się lekki samochód ratownictwa drogowego i ekologicznego Fiat Ducato 4x4, którego zakup był współfinansowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, Urzędu Miejskiego w Andrychowie, PZU, Banku Spółdzielczego w Andrychowie, Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz własnych funduszy OSP Roczyny. Uroczyste przekazanie samochodu odbyło się w Dzień Strażaka 3 maja 2003 r.¹⁵⁷ Rok później jednostka zakupiła kolejny pojazd, samochód terenowy Gazela GAZ, który zastąpił wysłużonego już Żuka. W nowym wozie znalazł się m.in.: agregat prądowłrczy Honda 2,2 KVA, piła spalinowa do betonu i stali STIHL, piła spalinowa do drewna STIHL, pompa pływająca NIAGARA, drabina nasadkowa, 7 hełmów, 7 pasów bojowych. Samochód został przekazany jednostce podczas strażackiego święta 1 maja 2005 r.¹⁵⁸ W kolejnych latach usprawniono system selektywnego wywoływania i alarmowania, zakupiono też radiotelefon oraz kapoki do akcji przeciwpowodziowych¹⁵⁹.

Strażacy stale podnosili swoje kwalifikacje, uczestnicząc w szkoleniach, np. w 2005 r. zorganizowano kurs ratownictwa wodnego dla nurków; brali również udział w organizowanych dla jednostek OSP manewrach, zawodach sportowo-pożarniczych, w których zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym seniorzy i członkowie MDP zajmowali miejsca na podium. Warto również wspomnieć o uczestnictwie w będących już tradycją gminnych Turniejach Piłki Siatkowej, rozgrywanych między jednostkami OSP z Andrychowa

151 AOSP Roczyny, *Ochotnicza Straż Pożarna w Roczynach...*; *Orkiestry dęte dobrem kulturowym Małopolski - Orkiestra Dęta Roczyny*, [online], [dostęp: 22.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://www.malopolska.pl/aktualnosci/kultura/orkiestry-dete-dobrem-kulturowym-malopolski-orkiestra-deta-roczyny>.

152 AOSP Roczyny, *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach...*, s. 7.

153 AOSP Roczyny, *Uroczystość obchodów 90-lecia Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach 1911-2001 oraz zakończenia rozbudowy Domu Strażaka 1997-2000*, Roczyny 2001.

154 AOSP Roczyny, *Ochotnicza Straż Pożarna w Roczynach...*

155 AOSP Roczyny, *Uroczystość obchodów 90-lecia Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach...*

156 Ibidem.

157 Ibidem, s. 8.

158 Ibidem, s. 9.

159 Ibidem.

i okolicy, a także przeprowadzanym wśród młodzieży Ogólnopolskim Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”¹⁶⁰.

Pośród ważnych wydarzeń z historii OSP z początku XXI w. warto wymienić zabezpieczenie wizyty papieża Jana Pawła II w Kalwarii Zebrzydowskiej w 2002 r. i w 2007 r. w trakcie pielgrzymki papieża Benedykta XVI, czy wizytę delegacji miast partnerskich Isny im Allgäu oraz Landgraaf w 2003 r. Podstawowym zakresem działań jednostki był udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych, w tym w usuwaniu skutków powodzi, które były wyjątkowo wymagające w latach 2005, 2009 i 2010, a także gwałtownych wichur w 2006 i 2007 r.¹⁶¹

3 lipca 2011 r. jednostka uroczystie obchodziła 100-lecie swojego istnienia. Obchody uświetniła obecność gości: mieszkańców Roczyn, administracyjnych władz wojewódzkich, powiatowych i gminnych, władz wojewódzkich oraz powiatowych OSP i Państwowej Straży Pożarnej, przedstawiciele zaprzyjaźnionych jednostek OSP, a także organizacji i instytucji. Rocznińskim strażakom wręczono nowy sztandar, ufundowany przez mieszkańców sołectwa, który odznaczony został „Złotym Znakiem Związku OSP”¹⁶². W 2013 r. jednostka została włączona do Kompanii ratowniczo-gaśniczej „Wadowice” Małopolskiej Brygady Odwodowej¹⁶³.

OSP Roczyny dzisiaj

W 2015 r. do strażaków trafił średni samochód ratowniczo-gaśniczy Iveco Eurocargo ML 150 E28 4x4, który był współfinansowany przez Gminę Andrychów, Krajowy Związek OSP RP, małopolską PSP i samą jednostkę OSP Roczyny. Nowy pojazd przystosowany jest do jazdy terenowej, posiada napęd na cztery koła, specjalistyczne wyposażenie oraz zbiornik gaśniczy o pojemności 3,5 tyś. l. Został poświęcony 11 października przez proboszcza ks. Ryszarda Matuszka, a w uroczystości wzięli udział przedstawiciele władz gminy, sołectwa, przedstawiciele okolicznych OSP, jednostek PSP z Andrychowa, Wadowic i Krakowa oraz oczywiście mieszkańcy Roczyn¹⁶⁴.

W 2020 r. jednostka liczyła 57. członków czynnych, z czego 44. biorących bezpośredni udział w akcjach (9 kobiet), 14. kierowców operatorów i konserwatorów (1 kobieta), 18. ratowników kwalifikowanej pierwszej pomocy (5 kobiet), 22. dowódców (6 kobiet). Oprócz tego przy OSP działa 34. członków MDP, 51. członków wspierających i 1 członek honorowy¹⁶⁵

Według danych statystycznych, strażacy OSP Roczyny w 2021 r. wyjeżdżali do łącznie 35 akcji, w tym do 5 pożarów, 28 miejscowych zagrożeń i 1 fałszywego alarmu¹⁶⁶.

Obecnie Zarząd OSP Roczyny tworzą:

Prezes – Kazimierz Rajda
Naczelnik – Zenon Rajda
Wiceprezes Zarządu – Anna Janeczko
Wiceprezes Zarządu – Zbigniew Bylica
Zastępca naczelnika – Dawid Schabowicz
Skarbnik – Tomasz Pietyra
Gospodarz – Jan Paluch
Sekretarz – Leszek Janosz
Członek Zarządu – Stefan Sordyl
Członek Zarządu – Edyta Osowska
Honorowy Członek Zarządu – Jan Żywioł

¹⁶⁰ Ibidem.

¹⁶¹ Ibidem, s. 9-10.

¹⁶² AOSP Roczyny, *Ochotnicza Straż Pożarna w Roczynach...*

¹⁶³ Ibidem.

¹⁶⁴ M. Nycz, *Nowy samochód dla OSP Roczyny*, „Nowiny Andrychowskie”, 2015, nr 11, s. 17.

¹⁶⁵ AOSP Roczyny, *Ochotnicza Straż Pożarna w Roczynach...*

¹⁶⁶ *Statystyki wyjazdowe OSP z powiatu wadowickiego za rok 2021...*

Komisja Rewizyjna: Jan Walczak (przewodniczący), Adam Bylica, Aleksandra Babińska, Kazimierz Lipowski, Stanisław Łyson¹⁶⁷.

Dziś roczniśka OSP to prężnie działająca jednostka, posiadająca świetnie przeszkoloną kadrę i wysokiej jakości sprzęt, niezbędny do niesienia pomocy ludziom. Strażacy regularnie podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w kursach i manewrach, organizowanych przez OSP, a także PSP w Wadowicach¹⁶⁸. Współpracują również z innymi jednostkami pożarniczymi, a także instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Jednocześnie drухowie uczestniczą aktywnie w życiu nie tylko Roczyn, ale całej Gminy Andrychów, biorąc udział w uroczystościach państwowych i kościelnych, czy zabezpieczając imprezy masowe. W 2015 r. strażacy zaangażowali się także w organizację akcji charytatywnych, mających na celu wsparcie druha Mateusza. Przeprowadzono wówczas zbiórki pieniędzy, akcję krwiodawstwa i rejestrację dawców szpiku, a także koncert charytatywny. Udało się również wydać okolicznościowe kalendarze strażackie. Dochód z ich sprzedaży przeznaczono na zakup nowego sprzętu¹⁶⁹.

Prawdziwą chlubą jest również Orkiestra Dęta OSP Roczyny, która na przestrzeni ostatnich lat zdobywała kolejne nagrody i wyróżnienia:

- I miejsce w XXXIII Małopolskim Festiwalu Orkiestr Dętych „Echo Trombity” w Nowym Sączu w kategorii Orkiestra OSP 2010.
- Wyróżnienie w 53. Festiwalu Orkiestr Dętych Ziemi Krakowskiej-Michałowice-Więćławice 2011.
- III miejsce – Złoty Dyplom w Międzynarodowym Festiwalu Orkiestr Dętych „Złota Trąbka” 2011.
- I miejsce w 43. Małopolskim Festiwalu Orkiestr Dętych „Echo Trombity” w Nowym Sączu 2021.
- Złoty Dyplom w XVII Międzynarodowym Festiwalu Orkiestr Dętych „Złota Trąbka” 2021¹⁷⁰.

Ważnym aspektem działalności strażaków jest współpraca z młodzieżą skupioną w MDP i pozyskiwanie nowych członków OSP, którzy będą kontynuować dzieło zapoczątkowane przez roczynian ponad wiek temu.

OSP Roczyny, fot. 1
Strażacy roczniścy ze sztandarem.

167 Zarząd Ochotniczej Straży Pożarnej w Roczynach, [online], [dostęp: 18.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://osproczyny.pl/zarząd/>; J. Dyrłaga, *OSP Roczyny: Podsumowania, plany, wybory*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 6, s. 10.

168 AOSP Roczyny, *Ochotnicza Straż Pożarna w Roczynach...*

169 Ibidem.

170 Orkiestra OSP Roczyny. Osiągnięcia i najważniejsze występy, [online], [dostęp: 18. 11. 2022]. Dostępny w Internecie: <http://www.orkiestra.roczyny.pl/osiaznięcia/>

OSP Roczyny, fot. 2
Strażacy w pełnym umundurowaniu, 1914-1919.

OSP Roczyny, fot. 3
Fotografia pamiątkowa wykonana z okazji poświęcenia samochodu, 29.06.1947 r.

OSP Roczyny, fot. 4
Poczet sztandarowy:
Stefan Marczyński,
Stanisław Gwoździewicz,
Kazimierz Matejko.

OSP Roczyny, fot. 5
Druhowie z OSP Roczyny.

OSP Roczyny, fot. 6
Ćwiczenia strażackie

OSP Roczyny, fot. 7
Przemarsz strażaków w uroczystość jubileuszu 55-lecia jednostki.

OSP Roczyny, fot. 8
Uroczystość z okazji 55 rocznicy powstania jednostki oraz
otrzymania nowego samochodu strażackiego.

OSP Roczyny, fot. 9
Przemówienia z okazji
55 rocznicy powstania
jednostki oraz otrzymania
nowego samochodu
strażackiego.

OSP Roczyny, fot. 10
Pokaz umiejętności strażackich
z okazji 55 rocznicy powstania
jednostki oraz otrzymania nowe-
go samochodu strażackiego.

OSP Roczyny, fot. 11
Pokaz strażackich
umiejętność podczas
jubileuszu 55-lecia
istnienia jednostki
w Roczynach.

OSP Rocznicy, fot. 12
Jan Żywiół ze sztandarem podczas uroczystego apelu z okazji 55-lecia powstania jednostki w Rocznicach.

OSP Rocznicy, fot. 13
Walne Zebranie w Domu Strażaka, 1978 r. Widoczni m.in.: Stanisław Kudłacik, Kazimierz Sordyl, Tomasz Mazgaj, Jan Żywiół, Ludwik Janosz, Józef Cwiertnia, Helena Gwoździewicz, Jan Tomiak, Władysław Sordyl.

OSP Roczniny, fot. 14
 rzemarsz jednostki z Roczniny w Andrychowie. Prowadzi Jan Żywioł, widoczni:
 Stanisław Chmura, Adam Mazgaj, Stefan Marczyński, Kazimierz Sordyl.

OSP Roczniny, fot. 15
 Zwycięska drużyna OSP z Roczniny po zawodach. Od lewej stoją: Józef Matura, Kazimierz Sordyl, Adam Bylica, Andrzej Tomiak, Bogdan Lipowski, Stanisław Karbowski, Jan Rajda; od lewej siedzą: Jan Lipowski, Jan Karbowski, Piotr Kuźdaciak, Marian Gajczak. lata 70. XX w.

RZYKI

OSP Rzyki

Okres przedwojenny

O konieczności zawiązania straży pożarnej na terenie Rzyk świadczą relacje pochodzące już z XIX w. Według danych z 1835 r. w Rzykach do walki z pożarem mieszkańcy mieli do dyspozycji 8 osęków, 8 drabin i 18 konewek¹⁷¹. Przepisy przeciwpożarowe zarządzone blisko 20 lat później, w 1854 r., były niezwykle rygorystyczne w tej kwestii: każdy właściciel gruntu i domu musiał być zaopatrzony w drabinę, osęk, latarnię i konewkę, a w przypadku pożaru stawić się na miejsce pod groźbą kary pieniężnej 1 florena cm¹⁷², który miał być przekazywany na „rekwizyty ogniowe”. Obowiązkowo wprowadzono służbę nocnych stróżów, którzy czuwali od dnia św. Michała (29 września) do Wielkanocy do godz. 4., a od Wielkanocy do św. Michała do 3. w nocy. W przypadku zauważenia pożaru strażnicy mieli obowiązek niezwłocznie wszystkich o tym zaalarmować. Szczególna była rola w czasie pożarów wójta i przysiężnych¹⁷³, którzy na miejscu akcji, dając dobry przykład pozostałym mieszkańcom, mieli przebywać do samego jej zakończenia. Przypomniano wreszcie o poprzednich rozporządzeniach, iż „nikomu nie wolno jest stawiać budynków bez zezwolenia dominikalnego, rzniecie sieczki, młócenia zboża tylko przy dobrze zamkniętej i dobrze zaopatrzonej latarni uskutecznione być może niemniej że nikomu nie wolno chodzić z światłem gołem lub fajką do lub koło stodoły lub stajni lub też do miejsc, gdzie palny materiał zgromadzony jest, suszenie drzewa lub lnu w piecach jest najsurowiej zakazane, przy sługach karą cielesną przy gospodarzach karą pieniężną strofowane będzie”¹⁷⁴.

O powadze sytuacji świadczy choćby relacja pochodząca z kroniki parafii w Rzykach. Znajdziemy tam opis pożaru, który 23 września 1897 r. wybuchł na Zarebku Polakowskim. W wyniku szalejącego żywiołu, z którym mieszkańcy nie potrafili sobie poradzić, spłonęło wówczas 7 domów¹⁷⁵.

Istnieją trzy wersje dotyczące okoliczności powstania straży pożarnej w Rzykach. Według pierwszej została ona założona w roku 1902, nie istnieje jednak żadne poświadczenie tego faktu w źródłach. Kronika prowadzona w latach 80. przez dyrektora miejscowej szkoły Juliana Hatalę zaginęła po przesłaniu jej na konkurs i wystawę do Warszawy. W drugiej natomiast, prowadzonej od 1989 r., część dotycząca najstarszego okresu działalności OSP w Rzykach oparta była na relacjach najstarszych druhów. Argumentami za przyjęciem daty 1902 r. jako początkowej dla działalności rzyczańskiej straży są zatem ustne przekazy mieszkańców wsi, a także data widniejąca na sztandarze OSP z 1989 r. W 1903 r. miała natomiast zostać zakupiona pierwsza sikawka dla straży¹⁷⁶. Zgodnie z drugą wersją druhowie z Rzyk działali od roku 1908, według trzeciej natomiast – od 1911. Ta ostatnia data widnieje jako rok założenia OSP w wykazie Straży Pożarnych i ich Zarządów Krajowego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych w Królestwie Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim. Zgodnie z wykazem do rzyczańskiej straży należało wówczas 14. członków czynnych oraz 5. wspierających. Inwentarz organizacji był natomiast wyceniany na 578 koron¹⁷⁷.

171 Archiwum Narodowe w Krakowie (dalej ANK), Archiwum Dóbr Zator (dalej ADZ), Bezpieczeństwo przeciwpożarowe, sygn. 269, Wykaz tych ogniowych rekwizytów, które dla potrzeby gaszenia wybuchłego pożaru ognia w gromadzie ponikiewskiej z przyległościami, Kaczyna i Hobot znajdują się, brak paginacji.

172 Cm – skrót od ConventionMünze. W wyniku kryzysu, który wybuchł w państwie Habsburgów pod koniec XVIII w. wskutek nadmiernej emisji banknotów zwanych bankocetlami, wprowadzono dwie waluty: konwencyjną (w pieniądzu) i wiedeńską (w bankocetlach). Obowiązywały one także na terenie zaboru austriackiego. Za: A. Dylewski, *Historia pieniądza na ziemiach polskich*, Warszawa 2011, s. 252.

173 Przysiężny – pomocnik wójta wybierany przez gminę, wchodzący w skład sądu gromadzkiego. Za: W. Sienkiewicz, *Galicja*, [online], [dostęp: 27.11.2022]. Dostępny w Internecie: <https://sztetl.org.pl/pl/slownik/galicja>.

174 ANK, ADZ, Bezpieczeństwo przeciwpożarowe, sygn. 269, Okólnik z 5 grudnia 1854 r.

175 Archiwum Parafii św. Jakuba Starszego Apostoła w Rzykach, Kronika Parafii w Rzykach.

176 A. Hutniczak, op. cit., s. 41.

177 H. Pająk, *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Rzykach*, maszynopis, Rzyki 2011, s. 1.

Założycielami straży byli mieszkańcy Rzyk, m.in. Błażej Żydek, Antoni Króliczek, Antoni Kołodziejczyk, Władysław Łysoń, Jan Żydek. 31 lipca 1927 r. ufundowany został najstarszy sztandar – w Księdze Kasowej OSP Zagórnik odnotowano wówczas, iż na wbicie gwoźdźcia przekazano 10 zł. Pieniądze na ten cel przekazywała również miejscowa Spółka Oszczędności i Pożyczek¹⁷⁸. Sztandar był przechowywany w miejscowym kościele parafialnym do roku 1939¹⁷⁹.

Od samego początku strażacy z Rzyk mieli pełne ręce roboty. Do pożarów dochodziło często, co spowodowane było w dużej mierze materiałami, z których budowano domy: drewno, słoma, gonty. Równie dotkliwe były nawiedzające okolice powodzie. Tymczasem strażacy, choć chętni do niesienia pomocy pozostałym mieszkańcom, nie dysponowali odpowiednim sprzętem, o umundurowaniu nie wspominając. O zagrożeniu powiadamiani byli biciem w gong, później przy użyciu trąbki sygnalizacyjnej, a następnie syreny ręcznej. Przez długi czas funkcję sygnałową pełnił w tamtym czasie Władysław Kowala¹⁸⁰. Warto również przytoczyć opis działalności ówczesnych strażaków z Rzyk, zamieszczony w kronice miejscowej szkoły: „Był okres, że niemal co niedzielę odbywały się strażackie ćwiczenia a ochota i sprawność strażaków znakomita i pełna ambicji. Wystarczyło dać znak »pożar« a w kilka zaledwie minut zewsząd zbiegali się strażacy i koni dostarczono do wyboru. Nie pominięto też żadnego alarmu, wszędzie nawet za Andrychów spieszo z pomocą”¹⁸¹.

Gromadzony systematycznie sprzęt strażacki (sikawka, węże) wymagał magazynowania w specjalnie przeznaczonym na tym cel miejscu. Początkowo trzymano go w drewnianej szopie, która znajdowała się na działce obok kuźni w centrum Rzyk, podarowanej przez miejscowego kowala i ówczesnego komendanta straży, Antoniego Skrzypca. Wkrótce jednak rozwiązanie okazało się być niewystarczające i w 1937 r. na podarowanej działce rozpoczęto budowę remizy. Była to pierwsza na terenie dzisiejszej Gminy Andrychów murowana strażnica z drewnianą wieżyczką. Budynek w stanie surowym ukończono do 1939 r.¹⁸²

Do najaktywniejszych strażaków w tamtym okresie należeli Antoni Króliczek, Mieczysław Żydek, Władysław Łysoń, a także dyrektor miejscowej szkoły Marian Kowalski. OSP działała już w tym czasie na tyle prężnie, że to w Rzykach w październiku 1938 r. zorganizowano strażackie ćwiczenia rejonowe¹⁸³.

II wojna światowa

Za czasów okupacji hitlerowskiej nastąpiło przerwanie działalności OSP, podobnie jak w większości tego typu jednostek, choć oficjalnie naczelnikiem pozostawał wówczas Antoni Kołodziejczyk, prezesem natomiast Jan Bizoń¹⁸⁴. W tym czasie skonfiskowany został sztandar strażacki, a także część sprzętu, którego nie udało się ukryć w domach. Budynek remizy służył natomiast jako garaż na samochód niemieckiego komendanta¹⁸⁵.

Czasy powojenne 1945-1989

Jednym z pierwszych działań podjętych przez strażaków z OSP w Rzykach była kontynuacja budowy remizy, którą oprócz druhów realizowali wynajęci w tym celu fachowcy. Wymurowano wówczas przegrodę,

178 Protokół z odbytego w dniu 12 maja 1913 r. zwyczajnego Walnego Zebrania Spółki oszczędności i pożyczek w Rzykach; Protokół z odbytego w dniu 3 maja 1914 r. zwyczajnego Walnego Zebrania Spółki oszczędności i pożyczek w Rzykach.

179 Ibidem; Archiwum OSP Rzyki (dalej AOSP Rzyki), Kronika OSP Rzyki; Archiwum OSP Zagórnik (dalej AOSP Zagórnik), Kronika OSP w Zagórniku, s. 10a, 12.

180 H. Pająk, op. cit., s. 1.

181 Kronika szkoły ludowej w Rzykach, kopia rękopisu w zbiorach prywatnych, s. 18.

182 Ibidem, s. 2; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki; AOSP Rzyki, *Zarys Historyczny OSP w Rzykach*, maszynopis, b. m. w., b. r. w., brak paginacji.

183 A. Hutniczak, op. cit., s. 41.

184 AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

185 A. Hutniczak, op. cit., s. 41; H. Pająk, op. cit., s. 2; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

położono tynki, wstawiono okna oraz drzwi. Wykonano również ogrodzenie działki, na której stała remiza, w latach 50. XX w. był to drewniany płot, a dekadę później siatka. W takim stanie remiza przetrwała do kolejnej modernizacji, która miała miejsce w latach 70., a którą wykonał strażak Stanisław Kukła. Wymieniono wówczas okna, poszerzono również główne drzwi¹⁸⁶.

Wróćmy jednak do tych pierwszych lat po wojnie. W 1954 r. OSP zakupiło pierwszą motopompę „Leopolia”. Było to jedno z ważniejszych przedsięwzięć, które drухowie podjęli przez najbliższe kilka lat. Do roku 1957 w funkcjonowaniu jednostki panowała stagnacja, spowodowana chorobą ówczesnego naczelnika, Antoniego Kołodziejczyka, zabrakło zatem odpowiedniego kierownictwa. Sytuacja zmieniła się dopiero we wspomnianym 1957 r., kiedy to na naczelnika wybrany został Antoni Palichleb. W 1963 r. na stanowisku zastąpił go Stanisław Kukła, a w 1967 r. naczelnikiem został Ludwik Kołodziejczyk (do 1972). Funkcję prezesa pełnił natomiast Teofil Cibor (1963-1970)¹⁸⁷.

Od końca lat 50. XX w. nastąpiło widoczne wzmożenie działalności OSP. Przede wszystkim pozyskano nowych członków. Jednostka liczyła wówczas ponad 20. strażaków, spośród których do najaktywniejszych należeli: Edward Płonka, Józef Kowala, Władysław Łysoń, Jan Mikołajek, Kamionka, Józef Mikołajek. W 1957 r. strażacy z Rzyk zdobyli wysoką lokatę podczas zawodów w Sułkowicach, wygrywając węże strażackie. Szkolenia strażackie odbywały się 2 razy w miesiącu. Rozpoczęto też gromadzenie funduszy na zakup nowego sprzętu pożarniczego, dochody czerpano m.in. z organizowania festynów i majówek, sprzedaży kalendarzy. W latach 1963-1966 na potrzeby straży zakupiono odzież dla druhow uczestniczących w akcjach, toporki, a także motopompę Po3-Polonia. W 1968 r. natomiast nabyto pierwszy wóz bojowy konny. Powstała wówczas nowa funkcja w straży – mechanik, którą pełnili początkowo Stanisław Socha, a po nim Józef Kowala. Koni na potrzeby straży dostarczali natomiast drухowie Żydek, Kołodziejczyk, Wnęczak i Kowala¹⁸⁸. Nie zapomniano o promowaniu idei strażackich wśród mieszkańców Rzyk i przyciąganiu młodzieży, m.in. poprzez organizowanie dla nich pokazów¹⁸⁹.

Lata 70. i 80. XX w. to również czas niezwykle intensywnej działalności rzyczańskiej OSP. W 1972 r. oprócz wspomnianej już modernizacji budynku remizy, postawiono w jej pobliżu wiatę i wybetonowano plac pod nią. Dbano też o unowocześnienie strażackiego sprzętu, zakupiono m.in. nową motopompę M-800. Będący do tamtej pory w użyciu wóz bojowy przystosowano natomiast do ciągnika, który początkowo był wypożyczony od mieszkańca Rzyk, Józefa Łysonia. W 1972 r. dzięki staraniom Stanisława Duszczyńskiego i prezesa OSP Ludwika Kołodziejczyka (zaciągnął na ten cel prywatną pożyczkę, którą przez kolejne lata strażacy spłacali) zakupiono ciągnik dla OSP. Na szkolenie nadające uprawnienia do prowadzenia ciągnika wysłano do Wieliczki Stanisława Bogacza i Stanisława Kukłę. Był to wówczas jedyny ciągnik na terenie Andrychowa i okolic, włączony do podziału bojowego. Służył w jednostce do 1983 r., kiedy to został zastąpiony samochodem gaśniczym Lublin, przekazanym do Rzyk przez OSP Targanice Dolne¹⁹⁰.

W 1974 r. wybrano nowy Zarząd OSP, w skład którego weszli:

Prezes – Ludwik Kołodziejczyk
Naczelnik – Maksymilian Kiszczak (od 1973)
Zastępca naczelnika – Stanisław Duszczyński
Sekretarz i kronikarz – Julian Hatala
Skarbnik – Stanisław Bogacz
Gospodarz – Józef Bogacz¹⁹¹.

Pod koniec lat 70. w straży służyło 25 druhow. Jak wylicza Helena Pająk, do dyspozycji posiadali oni wóz bojowy, ciągnik „Ursus”, 2 motopompy, 10 węży ssawnych, 15 odcinków węży $\varnothing 75$ po 20 m, 9 odcinków

186 H. Pająk, op. cit., s. 2.

187 A. Hutniczak, op. cit., s. 42; H. Pająk, op. cit., s. 2; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki; AOSP Rzyki, Książka Sekretarza Zarządu Stowarzyszenia Ochotniczej Straży Pożarnej w Rzykach, Warszawa 1966, s. 6-7.

188 A. Hutniczak, op. cit., s. 41; H. Pająk, op. cit., s. 2-3; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki; AOSP Rzyki, Książka Sekretarza Zarządu..., s. 16; AOSP Rzyki, *Zarys Historyczny OSP w Rzykach*.

189 A. Hutniczak, op. cit., s. 42.

190 Ibidem; H. Pająk, op. cit., s. 3; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki; Archiwum OSP Targanice Dolne (dalej AOSP Targanice Dolne), Kronika OSP Targanice Dolne.

191 H. Pająk, op. cit., s. 3.

węży \varnothing 52 po 15 m, 27 kompletów ubrań z butami. Zadawalające było też zabezpieczenie samej wsi Rzyki w wodę, gdyż znajdowało się tu 9 hydrantów, zastawki i zbiorniki na Rzyczance. Dodatkowo, członkowie straży regularnie przeprowadzali kontrole domów, mające na celu możliwie jak największego ograniczenia zagrożenia pożarowego¹⁹².

Oprócz zapewniania bezpieczeństwa mieszkańcom, strażacy brali też udział w manewrach oraz zawodach sportowo-pożarniczych, i to z sukcesami. W 1979 r. zdobyli I miejsce w powiatowych zawodach o puchar przechodni prezesa Zarządu Miejsko-Gminnego Związku OSP w grupie M-1, a także III miejsce w miejsko-gminnych zmaganiach prewencyjno-propagandowych¹⁹³.

Na przełomie lat 70. i 80. do najaktywniejszych druhów należeli: Stanisław Duszczyński, Marian Kiszczak, Jan Mikołajek, Rudolf Socha, Antoni Bogacz, Stanisław Kowala, Józef Wnęczak, Daniel Fryś, Jan Żydek, Józef Kowala, Ludwik Kołodziejczyk, Andrzej Cibor, Stanisław Kiszczak, Jan Gołba, Jan Kowala, Stanisław Kowaliczek, Kazimierz Grzesiewicz i Antoni Młócek.

W 1983 r. wybrany został nowy skład Zarządu, który przedstawiał się następująco:

Prezes – Jan Gołba
Naczelnik – Maksymilian Kiszczak
Wiceprezes – Ludwik Kołodziejczyk
Zastępca naczelnika – Rudolf Socha
Sekretarz i kronikarz – Julian Hatała
Skarbnik – Stanisław Bogacz
Gospodarz – Antoni Bogacz
Przewodniczący Komisji Rewizyjnej – Marian Kowalski.

Rok później doszło również do zmiany na stanowisku mechanika jednostki, którym został Bronisław Kowalczyk¹⁹⁴.

Zdecydowanie najważniejszym przedsięwzięciem podjętym przez strażaków z Rzyk w latach 80. była budowa nowej remizy. Jak wspomniano wyżej, druhowie odnosili sukcesy podczas licznych zawodów, w których konkurowali z innymi jednostkami. Za wygraną w zmaganiach w działalności statutowej na szczeblu wojewódzkim zdobyli wówczas 20 tys. zł, które przeznaczone były na budowę nowej remizy. W inicjatywę zaangażowały się również władze gminne i wojewódzkie, jako że planowano wybudować tu ośrodek szkoleniowy dla Ochotniczych Straży Pożarnych, który swoim zasięgiem obejmowałby całą Polskę.

Wszelkie działania podejmowano bardzo szybko: w 1982 r. wydzielono działkę pod budowę remizy, rok później gotowy był już projekt budynku autorstwa inż. Nowaka. W 1984 r. działalność rozpoczął komitet Budowy Domu Strażaka, który tworzył ówczesny Zarząd OSP:

Prezes – Jan Gołba
Naczelnik – Rudolf Socha
Wiceprezes – Kazimierz Gołdyn
Zastępca naczelnika – Janusz Młócek
Sekretarz i kronikarz – Julian Hatała
Skarbnik – Henryka Kołodziejczyk
Członek Zarządu – Stanisław Duszczyński
Przewodniczący Komisji Rewizyjnej – Zbigniew Fraś¹⁹⁵.

W 1986 r. działka została przekazana OSP na wieczyste użytkowanie i w 1987 r. rozpoczęły się prace związane z budową strażnicy, które nadzorował inspektor Marek Frysztak. Rozpoczęto wykopy pod ławice (tu szczególnie pomocą wykazali się Marian Balon oraz Adam Kubik), następnie rozpoczęto murowanie

¹⁹² Ibidem.

¹⁹³ Ibidem.

¹⁹⁴ Ibidem, s. 4.

¹⁹⁵ A. Hutniczak, op. cit., s. 42; H. Pająk, op. cit., s. 5; AOSP Rzyki, *Zarys Historyczny OSP w Rzykach*.

budynku, przy którym uczestniczyli mieszkańcy Rzyk. W prace zaangażowana była też Spółka Ciesielska Grzesiewiczów, która wykonała więźbę nad garażami i sąsiednimi pomieszczeniami¹⁹⁶.

Pod koniec lat 80. miało miejsce również inne ważne dla OSP wydarzenie, mianowicie 29 października 1989 r. w miejscowym kościele parafialnym poświęcony został nowy sztandar dla strażaków. Całość sfinansowali mieszkańcy Rzyk, a inicjatorami wydarzenia byli Jan Gołba i Rudolf Socha¹⁹⁷.

Po roku 1989

W latach 90. XX w. ze względu na kryzys zmieniła się sytuacja dotycząca budowy remizy. Lokalna społeczność, zaangażowana w inne inwestycje, nie była w stanie kontynuować prac nad nową strażnicą. W związku z trudną sytuacją zaproponowano, by rozebrać część remizy, pozostawiając zadaszony garaż i sąsiadujące pomieszczenia. Strażacy nie porzucili jednak zamiaru realizacji budowy siedziby i organizowali imprezy, z których dochód miał być przeznaczony na wykończenie wspomnianego garażu. Jednocześnie zaangażowani byli w budowę salki katechetycznej i Ośrodka Zdrowia w Rzykach¹⁹⁸.

W tym samym czasie kontynuowano modernizację sprzętu przeciwpożarowego, starano się także o pozyskanie nowego wozu strażackiego. W 1993 r. ppłk. Rezerwy WP Franciszek Paszko przekazał do jednostki węże $\varnothing 52$, rozdzielacz kulkowy, prądnice, ubrania, hełmy i toporki. Niedługo później podjęto decyzję o sprzedaży ciągnika, a już wiosną 1994 r. odbyło się poświęcenie i przekazanie nowego samochodu GLM 8/8. W uroczystości, która odbyła się 15 maja 1994 r. uczestniczyli przedstawiciele zaprzyjaźnionych jednostek OSP, władz miejskich Andrychowa oraz mieszkańcy Rzyk. Rok później udało się dokończyć prace nad garażem, a w sali konferencyjnej Domu Strażaka zorganizować pierwsze Walne Zebranie sprawozdawcze OSP¹⁹⁹. Podczas spotkania z okazji 50-lecia służby w OSP dyplom od wiceburmistrza otrzymał Stanisław Kiszczak. Wyróżnienia i podziękowania powędrowały również do rodziców, których przynajmniej 2. dzieci należała do OSP²⁰⁰.

W 1996 r. wybrano nowy skład Zarządu, do którego weszli:

Prezes – Jan Gołba

Naczelnik – Janusz Żydek

Zastępca prezesa – Jan Gałdyn

Zastępca naczelnika – Zygmunt Kołodziejczyk

Sekretarz i kronikarz – Helena Pająk

Skarbnik – Henryka Kołodziejczyk

Gospodarz – Konstanty Wnęczak

Członek Zarządu – Jan Kowala

Członek Zarządu – Adam Kubik

Przewodniczącą Komisji Rewizyjnej – Zbigniew Fraś²⁰¹.

Członkowie OSP w Rzykach niezmiennie uczestniczyli również w uroczystościach, tak kościelnych, jak i świeckich. Poczty sztandarowe strażaków brały udział m.in. w warcie przy Grobie Pańskim podczas Wielkanocy, w procesjach Bożego Ciała, odpustach parafialnych, dożynkach (organizowanych razem z miejscowym Kołem Gospodyń Wiejskich), uroczystościach gminnych m.in. z okazji święta 11 Listopada, czy uchwalenia Konstytucji 3 Maja. W 1996 r. ważnym wydarzeniem był niewątpliwie jubileusz 200-lecia powstania parafii w Rzykach, w 1998 r. natomiast nawiedzenie Rzyk przez Cudowny Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Do tradycji należało też tzw. toporkowanie, organizowane przy okazji ślubu jednego z druhów²⁰². Strażacy brali również udział w spotkaniach opłatkowych i jubileuszowych uroczystościach organizowanych przez

196 H. Pająk, op. cit., s. 5; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

197 AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

198 Ibidem.

199 A. Hutniczak, op. cit., s. 43; H. Pająk, op. cit., s. 6; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

200 AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

201 H. Pająk, op. cit., s. 6.

202 AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

zaprzyjaźnione jednostki pożarnicze, a także instytucje, jak np. w 1999 r., kiedy to obchodzono 100-lecie miejscowej Szkoły Podstawowej, czy w 2000 r. w 5. rocznicę poświęcenia Kaplicy na Leskowcu²⁰³.

Koniec lat 90. to również czas wyróżnień dla OSP w Rzykach. W 1997 r. jednostka została uhonorowana medalem „Zasłużony dla Gminy Andrychów”, a przy okazji Dnia Strażaka z rąk naczelnika OSP w Rzykach Janusza Żydko odznaczenia za służbę otrzymali:

Złoty Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Konstanty Wnęczak.
Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jan Mikołajek.
Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Tomasz Młócek, Rudolf Bury.
Odznaka „Wzorowy Strażak” – Monika Kowala, Marek Gałdyn²⁰⁴.

Akcja powodziowa, w której niedługo później uczestniczyli strażacy na terenie Gmin Andrychów oraz Kęty potwierdziła jedynie, że nie były to bezpodstawne wyróżnienia. W niesienie pomocy ofiarom powodzi najbardziej zaangażowani byli m.in. Janusz Żydek, Kazimierz Gałdyn, Jan Kowala, Jan Kiszczak, Paweł Pękała, Tadeusz Czernik, Zygmunt Kołodziejczyk, Jan Wnęczak, Józef Wnęczak, Janusz Cinal, Kazimierz Płonka, Marian Balon, Janusz Dyduch²⁰⁵.

W 1998 r. przy okazji dnia św. Floriana uhonorowani zostali:
Srebrnym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Janusz Żydek.
Brązowym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Paweł Pękała.
Odznaką „Wzorowy Strażak” – Henryka Kołodziejczyk, Józef Wnęczak²⁰⁶.

W 1999 r. natomiast:
Srebrnym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Zygmunt Kołodziejczyk.
Brązowym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jan Wnęczak²⁰⁷.

W 2000 r. w Dzień Strażaka odznaczeni zostali:
Srebrnym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Kazimierz Gałdyn, Zbigniew Fraś, Antoni Młócek.
Brązowym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Tomasz Graca, Janusz Dyduch.
Odznaką „Wzorowy Strażak” – Wiesław Młócek, Józef Łysoń²⁰⁸.

W 2001 r. strażacy otrzymali od Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej gen. bryg. Zbigniewa Meresa List Pochwalny „za ofiarność i pełną poświęcenia pracę w czasie powodzi”²⁰⁹. Sukcesy odnosiła też Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, którą kierowali Janusz Żydek, Zygmunt Kołodziejczyk oraz Kazimierz Gałdyn²¹⁰.

W tym okresie wznowiono również prace nad budową remizy w Rzykach, co było tym bardziej naglące, iż w 1996 r. w starej strażnicy wybuchł pożar – zapaliła się drewniana wieżyczka – i postanowiono przenieść cały sprzęt do nowego budynku. W związku ze wznowieniem prac wprowadzono zmiany w projekcie remizy, które wykonały panie Magiera i Odrzywolska, reaktywowano też Komitet Budowy. Przetarg na budowę wygrała firma Mariana Skrzypca²¹¹.

Choć początkowo mimo wsparcia mieszkańców zabrakło środków na niektóre prace, m.in. położenie dachu, budowa systematycznie postępowała. Dużą w tym zasługą członków Zarządu, a także radnych z Rzyk Józefa Burego i Adama Kubika. Jak wymienia Helena Pająk, do 2001 r. „położono tynki wewnątrz budynku, wylewki, doprowadzono wodę, wykonano instalację elektryczną, kanalizację, wstawiono okna. W świetlicy

203 Ibidem.

204 Ibidem.

205 Ibidem.

206 Ibidem.

207 Ibidem.

208 Ibidem.

209 H. Pająk, op. cit., s. 6.

210 A. Hutniczak, op. cit., s. 43.

211 H. Pająk, op. cit., s. 6-7; AOŚP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

strażackiej wykonano centralne ogrzewanie²¹². Kolejne prace wykonano w 2004 r. – wymalowanie dachu i położenie rynny, a także wyłożenie płytkami pomieszczeń sanitarnych²¹³.

W 2001 r. zmienił się Zarząd, który utworzyli:

Prezes – Kazimierz Gałdyn
Naczelnik – Zygmunt Kołodziejczyk
Zastępca prezesa – Antoni Młócek
Zastępca naczelnika – Piotr Spyrka
Sekretarz i kronikarz – Helena Pająk
Skarbnik – Henryka Kołodziejczyk
Gospodarz – Jan Kowala
Przewodniczący Komisji Rewizyjnej – Zbigniew Fraś.

Honorowym prezesem OSP Rzyki został natomiast wieloletni prezes jednostki Jan Gołba, odznaczony złotym medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” (zm. 2001)²¹⁴.

Kolejna zmiana nastąpiła w 2006 r.:

Prezes – Antoni Młócek
Naczelnik – Zygmunt Kołodziejczyk
Zastępca prezesa – Wiesław Młócek
Zastępca naczelnika – Piotr Spyrka
Sekretarz i kronikarz – Helena Pająk
Skarbnik – Henryka Kołodziejczyk
Gospodarz – Jan Kiszczak
Członek Zarządu – Jan Kowala
Członek Zarządu – Łukasz Tomiczek
Przewodniczący Komisji Rewizyjnej – Zbigniew Fraś²¹⁵.

Podczas Walnego Zebrania dowódca Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej PSP w Andrychowie Paweł Szczepańczyk przekazał ponadto dyplomy za „czynny udział w ratowaniu ludzi i mienia w czasie powodzi jaka nawiedziła Andrychów i okolice” dla Zygmunta Kołodziejczyka, Antoniego Młocka, Pawła Pękali, Wojciecha Kowali, Wiesława Młocka, Józefa Łysonia, Jacka Łysonia, Janusza Dyducha, Jana Kiszczaka, Piotra Spyrki oraz Józefa Wnęczaka²¹⁶.

Oprócz udziału w akcjach strażackich, a także dużego przedsięwzięcia jakim była budowa remizy, druhowie brali udział w spotkaniach z przedstawicielami innych jednostek (w Częstochowie, Łagiewnikach, na Leskowcu). Uczestniczyli też w zawodach sportowo-pożarniczych oraz w kolejnych edycjach Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej, w których sukcesy odnosili członkowie Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej. Organizowane były także pokazy dla najmłodszych mieszkańców Rzyk, połączone ze zwiedzaniem Izby Tradycji z okazji Dnia Strażaka i Dnia Dziecka. Strażacy brali wreszcie udział w kursie szeregowców, który w 2001 r. ukończyło 27 członków i członkiń służących w jednostce. Załoga OSP liczyła wówczas 40 osób działających czynnie oraz 3. członków MDP. Ważną uroczystością w tym czasie było również poświęcenie w 2003 r. figury św. Floriana, którą wykonał Stanisław Mikołajek z Rzyk²¹⁷.

Kolejne lata były czasem dalszej modernizacji OSP, tak pod względem sprzętu, jak i pojazdów. Strażacy z Rzyk mogli korzystać z nowego umundurowania, motopompy pływającej „Niagara”, piły do drzewa, a także nowoczesnego sprzętu łączności, a w 2000 r. do jednostki został przekazany przez OSP Andrychów samochód gaśniczy o napędzie terenowym Star 244²¹⁸. W 2006 r. jednostka zakupiła nowy wóz bojowy „Gazela”, na który złożyli się sponsorzy oraz Urząd Miasta i Gminy Andrychów. Pojazd w 2008 r. był karosowany w firmie

212 H. Pająk, op. cit., s. 7.

213 H. Pająk, op. cit., s. 7-8; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

214 H. Pająk, op. cit., s. 7-8.

215 Ibidem.

216 Ibidem.

217 Ibidem; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

218 A. Hutniczak, op. cit., s. 43.

Bonex²¹⁹. Rok później członkowie OSP zdecydowali o nieodpłatnym przekazaniu władzom gminy 1/3 działki oraz 1/3 Domu Strażaka na cele kulturalno-oświatowe dla dzieci²²⁰.

Wciąż trwały też prace nad wykończeniem remizy. Wyposażono salę zebrań oraz kuchnię, pomalowano wszystkie pomieszczenia. Zadbano również o otoczenie strażnicy, wybrukowano plac manewrowy i obsadzono teren roślinami. Prace te sfinansowano częściowo z dopłaty Urzędu Miejskiego, a także z wygranej pieniężnej w konkursie „Małopolskie Remizy”, w którym jednostka zwyciężyła w 2009 r.²²¹

W 2011 r. skład Zarządu OSP przedstawiał się następująco:

Prezes – Antoni Młócek
Naczelnik – Zygmunt Kołodziejczyk
Zastępca prezesa – Wiesław Młócek
Zastępca naczelnika – Piotr Spyrka
Sekretarz – Helena Pająk
Skarbnik – Henryka Kołodziejczyk
Gospodarz – Paweł Pękala
Członek Zarządu – Jan Kowala
Członek Zarządu – Tomasz Młócek
Przewodniczący Komisji Rewizyjnej – Zbigniew Fraś
Sekretarz Komisji Rewizyjnej – Przemysław Kowala
Członek Komisji Rewizyjnej – Józef Łysoń²²².

10 września 2011 r. odbyła się uroczystość związana z jubileuszem 100-lecia powstania OSP w Rzykach. W obchodach uczestniczyły władze powiatowe, gminne, przedstawiciele Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP, Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, Komendy Powiatowej PSP w Wadowicach, Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku OSP RP w Andrychowie, Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej PSP w Andrychowie. Nie zabrakło również przedstawicieli parafii w Rzykach, policji, miejscowej szkoły, instytucji samorządowych i pozarządowych, przedsiębiorstw, a także oczywiście strażaków z innych jednostek OSP²²³. Przy okazji uroczystości, dla gości przygotowano wystawę prezentującą fotografie oraz pamiątki związane ze 100-letnią historią OSP w Rzykach. Podczas obchodów jubileuszu nastąpiło odznaczenie OSP w Rzykach Złotym Znakiem Związku OSP. Uehonorowani zostali również zasłużeni druhowie:

Medal Honorowy im. Bolesława Chomicza – Stanisław Duszczyński.
Złoty Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Zbigniew Fraś, Wiesław Młócek, Piotr Spyrka.
Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Tomasz Młócek, Kazimierz Płonka.
Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Damian Żydek.
Odznaka „Wzorowy Strażak” – Przemysław Kowala, Łukasz Polak.

W dowód wdzięczności Zarząd OSP w Rzykach postanowił również wręczyć pamiątkowe statuetki osobom, które okazały jednostce pomoc i wsparcie, a także druhom, którzy przez lata aktywnie działali na jej rzecz²²⁴.

OSP Rzyki dzisiaj

W 2016 r. OSP w Rzykach liczyła 84. członków, w tym zwyczajnych – 45, honorowych – 3, wspierających – 20, Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza – 16. Zarząd OSP w Rzykach przedstawiał się wówczas następująco:

Prezes – Paweł Pękala

219 H. Pająk, op. cit., s. 9.

220 Ibidem.

221 Ibidem.

222 Ibidem, s. 10.

223 AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

224 Ibidem.

Naczelnik – Zygmunt Kołodziejczyk
Wiceprezes – Bartłomiej Dębicki
Zastępca naczelnika – Wiesław Młócek
Sekretarz, kronikarz – Helena Pająk
Skarbnik – Henryka Kołodziejczyk
Gospodarz – Tomasz Młócek
Członek Zarządu – Artur Kraus
Członek Zarządu – Jan Kowala
Komisja Rewizyjna – Zbigniew Fraś (przewodniczący), Łukasz Kurzyniec,
Przemysław Kowala²²⁵.

W 2021 r. nastąpiła kolejna zmiana w składzie Zarządu OSP:

Prezes – Zygmunt Kołodziejczyk
I wiceprezes i naczelnik – Paweł Kowala
Wiceprezes – Bartłomiej Dębicki
Zastępca naczelnika – Łukasz Kurzyniec
Sekretarz i kronikarz – Helena Pająk
Skarbnik – Henryka Kołodziejczyk
Gospodarz – Tomasz Młócek
Członek Zarządu – Bogusław Żydek
Członek Zarządu – Krzysztof Daniel
Komisja Rewizyjna – Zbigniew Fraś (przewodniczący), Szymon Młócek (sekretarz), Marcin Iwaszkiewicz²²⁶.

W roku 2021 strażacy z OSP w Rzykach uczestniczyli w 27. zdarzeniach, w tym 5. pożarach, 20. miejscowych zagrożeniach oraz wyjeżdżali do 2. fałszywych alarmów²²⁷. Oprócz tego druhowie stale podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w specjalistycznych kursach, szkoleniach, manewrach z przedstawicielami innych jednostek OSP. Nie brakuje również rywalizacji w zawodach pożarniczo-sportowych oraz turniejach piłki siatkowej.

Strażacy intensywnie działają też na rzecz propagowania idei strażackich wśród mieszkańców swojej miejscowości – tych starszych i tych młodszych, uczestniczą ponadto w okolicznościowych uroczystościach – świątach religijnych, państwowych, ślubach druhów z jednostki, a także pogrzebach tych osób, które ze strażą były związane.

Członkowie OSP uczestniczą również w zabezpieczaniu imprez sportowych, takich jak Mistrzostwa Polski w Narciarstwie Niepełnosprawnych, Mistrzostwa Polski w Kolarstwie Szosowym Niepełnosprawnych, Wadowicki Półmaraton Górski, Górski Maraton Rowerowy Cyklo-Karpatia²²⁸.

Na początku października 2014 r. dostarczono do jednostki samochód pożarniczy GBA 266. Zakup pojazdu współfinansowany był przez Urząd Miejski w Andrychowie i OSP w Rzykach. Jednostka otrzymała także dotację w wysokości 9 tys. zł w ramach programu „Bezpieczna Małopolska”, za którą zakupiono torbę medyczną i ubrania dla strażaków: rękawice, hełmy, kominiarki²²⁹.

W 2016 r. strażacka remiza przeszła remont. Warunkiem modernizacji było użyczenie budynku Centrum Kultury i Wypoczynku w Andrychowie na 5 lat. W ramach prac przebudowano wnętrze budynku, przeprowadzono też docieplenie, malowanie oraz wymianę okien. Ważnym wydarzeniem było wreszcie utworzenie w 2019 r. przy MDP sekcji dla dziewcząt, którą opiekuje się Przemysław Kowala. Świadczy to niewątpliwie o chęci zainteresowania działalnością w OSP jak największej młodych osób, które pójdą w ślady strażaków i będą kontynuować ich dzieło²³⁰.

225 Ibidem.

226 *Druhowie OSP w Rzykach wybrali nowy Zarząd*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 7, s. 10.

227 *Statystyki wyjazdowe OSP z powiatu wadowickiego za rok 2021...*

228 AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki.

229 Ibidem.

230 Ibidem.

OSP Rzyki, fot. 1
Druhowie z pierwszym sztandarem
(od lewej: Płonka, Żywioł, Króliczek,
Skrzypiec, Kołodziejczyk, 1927 r.)

OSP Rzyki, fot. 2
Strażacy z terenu Ziemi Andrychowskiej.

OSP Rzyki, fot. 3
Strażacy z terenu Ziemi Andrychowskiej.

OSP Rzyki, fot. 4
Założyciele OSP w Rzykach, Antoni Króliczek,
Władysław Łysoń, Jan Żydek.

OSP Rzyki, fot. 5
Przed budynkiem OSP w Rzykach. W mundurach od lewej:
Stanisław Duszczyński, Ludwik Kołodziejczyk.

OSP Rzyki, fot. 6
Fotografia zbiorowa strażaków z Rzyk.

OSP Rzyki, fot. 7
Stanisław Duszczyński przed
pierwszym zakupionym dla
OSP samochodem, 1968 r.

OSP Rzyki, fot. 8
Druhowie na tle ciągnika „Ursus”
zakupionego w 1972 r.
Od lewej m.in.: Stanisław Kukła,
Maksymilian Kiszczak,
Stanisław Duszczyński.

OSP Rzyki, fot. 9
Przedstawiciele straży
wraz z Kołem Gospodyń
Wiejskich podczas dożynek.

OSP Rzyki, fot. 10
Prezes OSP Jan Gołba
w towarzystwie kobiet
z Koła Gospodyń Wiejskich
z Rzyk.

OSP Rzyki, fot. 11
Skład OSP w Rzykach
w czasach gdy naczelnikiem
był Stanisław Kukla.

OSP Rzyki, fot. 12
Dh Stanisław Duszczyński prowadzi pokaz sprawności strażackiej
w Dniu Ochrony Przeciwpożarowej.

OSP Rzyki, fot. 13
Strażacy, od lewej: Jan Mikołajek, Stanisław Kiszczak,
Maksymilian Kiszczak, Józef Bogacz, Antoni Bogacz, 1972 r.

OSP Rzyki, fot. 14
Strażacy z Rzyk na tle remizy.

OSP Rzyki, fot. 15
Ćwiczenia strażackie.

**SUŁKOWICE
- BOŁĘCINA**

OSP Sułkowice-Bolęcina

Lata 1956-1989

OSP Sułkowice-Bolęcina jest najmłodszą spośród wszystkich jednostek działających na terenie Gminy Andrychów. Jej powstanie było zasługą zarówno mieszkańców Bolęciny, jak i strażaków z OSP Sułkowice-Łęg. 26 czerwca 1956 r. zorganizowano spotkanie, podczas którego podjęto decyzję o powołaniu odrębnej jednostki dla Sułkowic-Bolęciny. Uczestniczyli w nim Franciszek Karkoszka, Alojzy Łysoń, Stanisław Sordyl, Jan Łysoń, Mieczysław Oboza, Władysław Zawiła (komendant OSP Andrychów), Jan Pietraszek (prezes OSP Sułkowice-Łęg) i Wincenty Kudłacik (komendant OSP Sułkowice-Łęg), a także kilkunastu mieszkańców sołectwa²³¹.

Podczas pierwszego posiedzenia wybrano Zarząd, w którym znaleźli się Franciszek Karkoszka jako prezes, a Mieczysław Oboza jako komendant. Druhowie z Sułkowic-Łęgu postanowili już na wstępie wspomóc kolegów z nowej jednostki, przekazując im sprzęt strażacki: pompę ręczną z wężami i podwoziem²³².

Kilka ważnych dla jednostki wydarzeń miało miejsce w 1956 r. Jednym z nich było rozpoczęcie budowy remizy. Przedsięwzięcie zrealizowano wspólnymi siłami: prezes Karkoszka, który pełnił jednocześnie funkcję kierownika tamtejszej Szkoły Podstawowej, zapewnił miejsce pod budowę na placu szkolnym. Co istotne, Karkoszka podjął tę decyzję bez zezwolenia zewnętrznych władz szkolnych. Jan Sordyl i Jan Smaza dostarczyli drewno na budowę, a jego transport zapewnili z kolei Julian Buda i Bolesław Łysoń. Sam budynek, drewniany i kryty dachówką, został postawiony przez strażaków, których wspierali mieszkańcy, m.in. Władysław Bizoń i Władysław Łysoń. 16 września 1956 r. strażacy mogli już schować sprzęt strażacki do gotowej remizy²³³.

Kolejną ważną inicjatywą było zapewnienie strażakom odpowiedniego przeszkolenia. W październiku 1956 r. funkcję naczelnika OSP Sułkowice-Bolęcina objął Alojzy Łysoń, który ukończył kurs naczelników, zorganizowany w Ośrodku Szkolenia Strażaków w Krakowie-Wieliczce²³⁴. W tym samym roku wszyscy członkowie jednostki ukończyli kurs I stopnia pod okiem komendanta OSP w Andrychowie Władysława Zawily²³⁵. Istotną kwestią stanowiło również pozyskanie sprzętu niezbędnego do przeprowadzania akcji ratowniczo-gaśniczych, jak drabina Szczerbowskiego nabyta również w 1956 r., wiadra ocynkowane, siekiery, lampy, a także części umundurowania dla druhów w postaci czapek rogatywek i pasów bojowych²³⁶. Ciągłe do akcji korzystano jeszcze wówczas z koni, które udostępniali Jan Buda, Jan Łysoń, Bolesław Łysoń, Tomasz Kubieniec i Jan Michałek²³⁷. Dodatkowo 13 października 1957 r. w miejsce spalonego wozu od OSP Sułkowice-Łęg, zakupiono wóz sikawkę od OSP Jaszczurowa²³⁸.

Kolejne dekady działalności strażaków z Bolęciny to okres systematycznego unowocześniania wyposażenia, by jak najlepiej nieść pomoc mieszkańcom. W roku 1960 jednostka nabyła od OSP Zagórnik ręczną syrenę alarmową. W 1961 r. w remizie podłączono prąd, rok później jednostka wzbogaciła się o elektryczną syrenę alarmową, uzbrojenie strażackie oraz przekazaną motopompę M-800, do której dokupiono ogumiony wóz konny, przerobiony następnie na pojazd strażacki²³⁹.

231 A. Hutniczak, op. cit., s. 47.

232 Archiwum OSP Sułkowice-Łęg (dalej AOSP Sułkowice-Łęg), Złota Księga OSP Sułkowice – Łęg 1924.

233 A. Hutniczak, op. cit., s. 47; Archiwum OSP Sułkowice-Bolęcina (dalej AOSP Sułkowice-Bolęcina), *Rys historyczny Ochotniczej Straży Pożarnej w Sułkowicach-Bolęcynie*, maszynopis, b.m.w., b.r.w., brak paginacji.

234 A. Hutniczak, op. cit., s. 47.

235 AOSP Sułkowice-Bolęcina, *Rys historyczny...*

236 Ibidem; A. Hutniczak, op. cit., s. 47.

237 A. Hutniczak, op. cit., s. 47.

238 AOSP Sułkowice-Bolęcina, *Rys historyczny...*

239 Ibidem; A. Hutniczak, op. cit., s. 48.

Działalność druhów nie ograniczała się jedynie do udziału w akcjach, uczestniczyli oni także w życiu kulturalnym i religijnym miejscowości, pomagali przy realizacji lokalnych inwestycji – poprawie stanu dróg, budowie kościoła, boiska sportowego, sklepu. Stale dbali również o podnoszenie swoich kwalifikacji. Ważnym wydarzeniem było powołanie w 1972 r. przy jednostce Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, do której chętnie wstępowali młodzi mieszkańcy Sułkowic-Bolęciny²⁴⁰.

Dwa lata później doszło do zmiany w strukturach Zarządu OSP. W 1974 r. po ustąpieniu z funkcji prezesa Franciszka Karkoszki, jego miejsce zajął dotychczasowy skarbnik, Jan Łysoń. Nowy naczelnik pozostał na swoim stanowisku do 2006 r.²⁴¹

Do najistotniejszych wydarzeń w historii jednostki w latach 80. należała niewątpliwie uroczystość wręczenia w 1981 r. ufundowanego przez Urząd Miasta i Gminy Andrychów sztandaru OSP, który poświęcił ks. Julian Lachendro²⁴². Kolejnym ważnym wydarzeniem było podjęcie w 1985 r. decyzji o budowie nowej remizy. Po zakupieniu działki od Kazimierza Socąły, przy pomocy ciągników należących do Jana Łysonia i Alojzego Łysonia, przeniesiono starą remizę na nowe miejsce. Nowy budynek zaczęto wznosić w 1989 r., z pomocą mieszkańców Bolęciny i władz gminy, co było o tyle trudne, że jednocześnie w tym samym czasie strażakom przyszło zwalczać pożary miejscowych stodół, wywołanych przez seryjnego podpalacza²⁴³.

Po roku 1989

Początek lat 90. XX w. i transformację ustrojową strażacy z Bolęciny przywitani w sposób symboliczny, dodając w 1993 r. wyhaftowanemu na sztandarze orłowi koronę. Realnych zmian w działalności jednostki było natomiast znacznie więcej. Wciąż unowocześniano wyposażenie, w 1991 r. druhowie otrzymali od Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku OSP RP w Andrychowie motopompę M-800, natomiast w 1994 r. w dowód uznania za dotychczasową działalność przekazano im nowy lekki samochód gaśniczy GLM 8/8 marki Żuk. Pojawienie się na stanie jednostki nowego pojazdu podziałało zachęcająco na młodych mieszkańców miejscowości, którzy coraz chętniej zaczęli wstępować w szeregi Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej. Zarówno dla członków sekcji żeńskiej, jak i męskiej, a także strażaków, działalność MDP przyniosła same korzyści: młodzież uczyła się w ten sposób wrażliwości i nabywała proaktywną postawę odnośnie działalności społecznej, a dodatkowo odnosiła świetne wyniki w zawodach sportowo-pożarniczych na szczeblach gminnych, rejonowych i wojewódzkich²⁴⁴.

Wciąż trwała budowa nowej remizy, w ramach której powstały garaże oraz świetlica, niezbędna do organizowania zebrań; wykonano też ogrodzenie i prace wykończeniowe.

Cały czas oczywiście najważniejsze było niesienie pomocy mieszkańcom w trudnych chwilach. Oprócz wyjazdów do pożarów i akcji ratowniczych, prawdziwym wyzwaniem dla strażaków był udział w akcjach mających na celu usuwanie skutków powodzi w latach 1997, 1999 i 2001²⁴⁵. W dowód uznania za dotychczasową działalność jednostki na rzecz mieszkańców Gminy i Sołectwa, została ona w 1998 r. odznaczona medalem „Zasłużony dla Gminy Andrychów”²⁴⁶.

Do zmian w składzie Zarządu doszło w roku 2001. Ze sprawowanych przez lata funkcji zrezygnowali wtedy naczelnik Alojzy Łysoń (po 45 latach), zastępca naczelnika Stanisław Sordyl (po 44 latach), skarbnik Karol Dwornik (po 43 latach) i sekretarz Jan Socąła (po 40 latach). Na Walnym Zebraniu na stanowiska zostali wówczas wybrani:

Naczelnik – Piotr Żydek

240 A. Hutniczak, op. cit., s. 48.

241 Ibidem; AOSP Sułkowice-Bolęcina, *Rys historyczny...*

242 A. Hutniczak, op. cit., s. 48.

243 Ibidem.

244 Ibidem; AOSP Sułkowice-Bolęcina, *Rys historyczny...*

245 A. Hutniczak, op. cit., s. 48.

246 AOSP Sułkowice-Bolęcina, *Rys historyczny...*

Prezes – Jan Łysoń (jak dotychczas)
Zastępca naczelnika – Tadeusz Hutniczak (odpowiedzialny za pracę z młodzieżą)
Skarbnik – Katarzyna Żydek
Sekretarz – Lucyna Bizoń²⁴⁷.

Rok później Zarząd jednostki powołał Kobiecą Drużynę Pożarniczą, którą utworzyły członkinie Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej²⁴⁸.

Ważnym aspektem działalności OSP było niewątpliwie nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów z różnymi instytucjami oraz organizacjami. W 2003 r. jednostka gościła u siebie holendersko-niemiecką delegację Straży Pożarnej Parkstad Limburg, a także przedstawicieli komendy Landgraaf z Policji Limburg Zuid, w osobach Fransa Cantijna i Rogersa Hubetsa²⁴⁹. Rok później natomiast w Sułkowicach-Bolęcynie odbyły się gminne ćwiczenia taktyczno-bojowe dla jednostek OSP z terenu Gminy Andrychów oraz Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Andrychów²⁵⁰.

Rok 2005 upłynął strażakom z Bolęciny na przygotowaniach do jubileuszu 50-lecia założenia jednostki, który miał się odbyć w kolejnym roku. Ważnym wydarzeniem było też poświęcenie przez proboszcza ks. Edwarda Kobiesę w Dzień Strażaka figury św. Floriana, którą następnie umieszczono w remizie²⁵¹. Był to jednocześnie dla druhów rok pełen wielu wyzwań – w lipcu musieli ugasić kilka groźnych pożarów, w kolejnym miesiącu natomiast walczyli z gwałtowną powodzią. 25 sierpnia „w ciągu jednej nocy woda zabrała dorobek wielu gospodarstw, wiele dróg i mostów”²⁵². Za pomoc mieszkańcom w tej trudnej sytuacji Urząd Miejski w Andrychowie postanowił podziękować druhom, przekazując pompę szlamową.

Na początku roku 2006 zmienił się skład Zarządu OSP. Z funkcji ustąpił wieloletni prezes Jan Łysoń, wybrani zostali natomiast:

Prezes – Jan Chmiel
Naczelnik – Piotr Żydek
Wiceprezes – Czesław Wojewodzik
Zastępca naczelnika – Tadeusz Hutniczak
Sekretarz – Lucyna Bizoń
Skarbnik – Katarzyna Bizoń
Gospodarz – Marek Buda
Członek Zarządu – Jan Kubieniec
Członek Zarządu – Janusz Socała
Komisja Rewizyjna – Józef Babik, Konstanty Łysoń, Stefan Buda²⁵³.

Obchody 50. rocznicy powstania OSP Sułkowice-Bolęcina odbyły się 3 czerwca 2006 r. Na uroczystość zaproszeni zostali przedstawiciele zaprzyjaźnionych jednostek OSP, Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej w Andrychowie, władz miejskich, Zarządu Wojewódzkiego Związku OSP RP, Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego ZOŚP w Andrychowie oraz oczywiście mieszkańcy Bolęciny. Podczas obchodów przedstawiciel Zarządu Oddziału Wojewódzkiego Związku OSP RP przekazał jednostce akt nadania nowego sztandaru. Został on ufundowany przez mieszkańców sołectwa oraz druhów z OSP Sułkowice-Bolęcina. Ponadto, w związku z okrągłym jubileuszem jednostki, Zarząd Główny Związku OSP RP uhonorował strażaków z Bolęciny Srebrnym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa”²⁵⁴.

Kolejne lata upłynęły strażakom w dużej mierze na staraniach o pozyskanie nowego wozu. W 2009 r. Zarządowi udało się nabyć samochód terenowy Star 266, który został następnie karosowany na pojazd

²⁴⁷ Ibidem; A. Hutniczak, op. cit., s. 48.

²⁴⁸ AOSP Sułkowice-Bolęcina, *Rys historyczny...*

²⁴⁹ Ibidem.

²⁵⁰ Ibidem.

²⁵¹ Ibidem.

²⁵² Ibidem.

²⁵³ Ibidem.

²⁵⁴ Ibidem.

ratowniczo-gaśniczy GBA 2,4/20-Star 266. Do jednostki trafił ostatecznie w lipcu, we wrześniu natomiast odbyło się poświęcenie wozu przez proboszcza ks. Krzysztofa Szopę i uroczyste przekazanie kluczyków kierowcy Andrzejowi Wróblowi²⁵⁵.

W 2011 r. nastąpiły zmiany w składzie Zarządu. Wybrani zostali wtedy:

Prezes – Czesław Wojewodziec

Naczelnik – Marcin Chmiel

Wiceprezes – Jan Chmiel

Zastępca naczelnika – Grzegorz Stuglik

Sekretarz – Lucyna Bizoń

Skarbnik – Katarzyna Bizoń

Gospodarz – Marek Buda

Członek Zarządu – Jan Kubieniec

Członek Zarządu – Piotr Żydek

Komisja Rewizyjna – Dorota Wojewodziec, Jan Kołodziejczyk, Wojciech Łysoń²⁵⁶.

Kolejne zmiany miały miejsce w 2016 r.:

Prezes – Czesław Wojewodziec

Naczelnik – Grzegorz Strzeżoń

Wiceprezes – Jan Chmiel

Zastępca naczelnika – Artur Buda

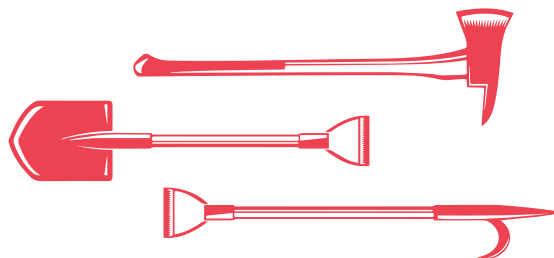
Sekretarz – Lucyna Bizoń

Skarbnik – Natalia Cieślca

Gospodarz – Marek Buda

Członek Zarządu – Grzegorz Stuglik

Komisja Rewizyjna – Adam Pietyra, Jan Kołodziejczyk, Wojciech Łysoń²⁵⁷.

W omawianym okresie ważnym punktem działalności jednostki było pozyskiwanie i modernizacja wyposażenia. W 2012 r. druhowie w ramach programu „Bezpieczny Strażak”, dofinansowywanego z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie, zakupili 3 komplety ubrań ochronnych. W 2013 r. Urząd Miasta i Gminy Andrychów wsparł zakup drabiny aluminiowej ZS 2100/H3, natomiast na przełomie lipca i sierpnia 2014 r. w ramach dofinansowania z funduszu Gminnego nabyto 2 aparaty powietrzne²⁵⁸. W grudniu 2015 r. zakupiono samochód Ford Ranger Pick-up 4x4, który zastąpił wóz gaśniczy GLM-8. Pojazd karosowany został na lekki samochód pożarniczy. Część środków na zakup przekazały władze samorządowe²⁵⁹.

Uwagę poświęcono też modernizacji strażackiej remizy. Po podjęciu w 2016 r. przez Zarząd decyzji o rozbudowie i nadbudowie strażnicy, podpisano umowę na wykonanie dokumentacji budowlanej. Decyzję o pozwoleniu dokonania planowanych prac wydano w maju 2017 r.²⁶⁰

255 Ibidem.

256 Ibidem.

257 Ibidem.

258 Ibidem.

259 Ibidem.

260 Ibidem.

OSP Sułkowice-Bolęcina dzisiaj

Obecnie OSP Sułkowice-Bolęcina jest prężnie rozwijającą się jednostką, która w 2020 r. liczyła 52. członków²⁶¹. Zarząd OSP aktualnie tworzą:

Prezes – Czesław Wojewodziec
I wiceprezes i naczelnik – Grzegorz Strzeżoń
II wiceprezes – Jan Chmiel
Zastępca naczelnika – Artur Buda (również opiekun Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej)
Sekretarz – Lucyna Bizoń
Skarbnik – Natalia Cieślca
Gospodarz – Marek Buda
Kronikarz – Tomasz Chmiel
Członek Zarządu – Grzegorz Stuglik
Komisja Rewizyjna: Adam Pietyra (przewodniczący), Jan Kołodziejczyk, Wojciech Łysoń²⁶².

Do najważniejszych zadań strażaków należy udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych. W 2021 r. druhowie wyjeżdżali do zgłoszeń 23 razy, z czego 8 razy do pożarów, 14 razy do miejscowych zagrożeń. Jedno zgłoszenie okazało się być fałszywym alarmem²⁶³.

Jednostka cały czas realizuje, mimo wielu przeciwności, plan modernizacji remizy, polegający na wykonaniu nadbudowy nad garażem oraz wzniesieniu nowego budynku, który byłby połączony ze starą strażnicą. Przy realizacji zadania strażacy mogą jednak liczyć na wsparcie m.in. ze strony władz gminnych²⁶⁴.

Działalność OSP Sułkowice-Bolęcina, choć wyraźnie krótsza niż w przypadku innych jednostek pożarniczych z terenu Gminy Andrychów, świadczy o ogromnej aktywności i ofiarności tamtejszych druhów. Oprócz niesienia ludziom pomocy w trudnych sytuacjach, biorą oni udział w szkoleniach, manewrach strażackich, dbają o unowocześnianie wyposażenia niezbędnego do przeprowadzania akcji pożarniczych, propagują także wśród mieszkańców idee strażackie i edukują ich w zakresie bezpieczeństwa. Oprócz tego strażacy biorą czynnie udział w życiu społecznym wsi: pomagają przy realizacji lokalnych przedsięwzięć, współpracują z miejscowymi organizacjami i instytucjami, uczestniczą w świętach państwowych i kościelnych. Ważnym aspektem działalności OSP jest współpraca z młodzieżą, która być może kiedyś pójdzie w ślady strażaków.

OSP Sułkowice-Bolęcina, fot. 1
Strażacy w pełnym umundurowaniu.

261 A. Piotrowska, *Spotkanie strażaków z OSP w Sułkowicach-Bolęcinie*, „Nowiny Andrychowskie”, 2020, nr 3, s. 15.

262 J. Dyrłaga, *OSP Sułkowice-Bolęcina: Stary nowy Zarząd*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 6, s. 10.

263 *Statystyki wyjazdowe OSP z powiatu wadowickiego za rok 2021...*

264 J. Dyrłaga, *OSP Sułkowice-Bolęcina: Stary nowy Zarząd...*

OSP Sułkowice-Bolęcina, fot. 2
Strażacy przed remizą strażacką,
do której podłączono prąd, 1959 r.

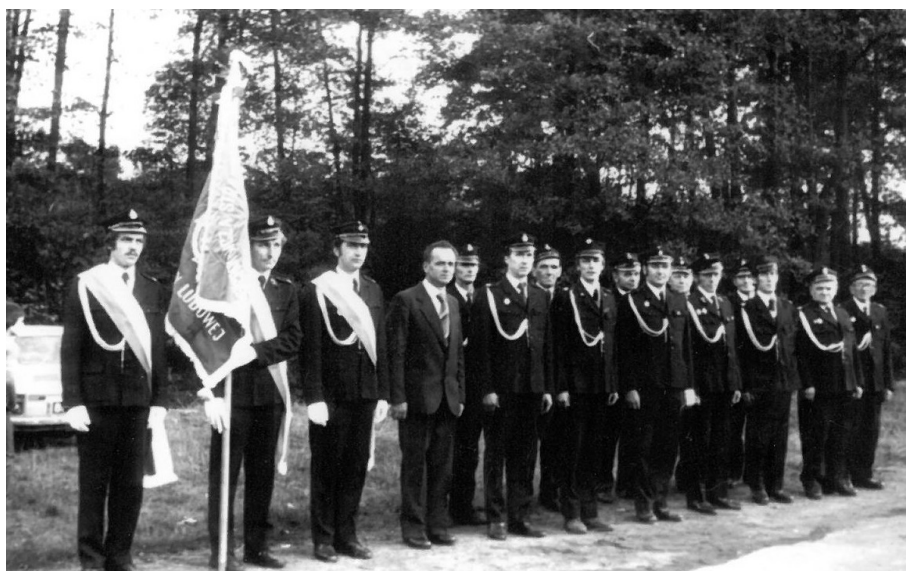

OSP Sułkowice-Bolęcina, fot. 3
Poczet sztandarowy.

OSP Sułkowie-Bolęcina, fot. 4
Franciszek Macharski, ks. Stanisław
Sikora i strażacy z Sułkowic-Bolęciny.

OSP Sułkowie-Bolęcina, fot. 5
Strażacy podczas apelu.

OSP Sułkowie-Bolęcina, fot. 6
Druhowie po zawodach.

SUŁKOWICE - ŁĘG

OSP Sułkowice-Łęg

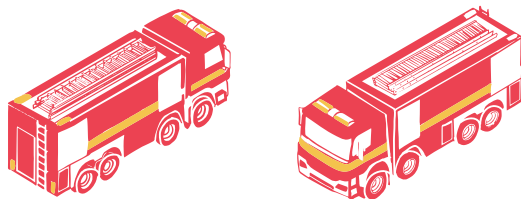
Okres przedwojenny

Za datę powstania straży pożarnej w Sułkowicach uznaje się 15 lutego 1924 r. Według Antoniego Hutniczaka w materiałach znajdujących się w posiadaniu OSP w Rocznach widnieje informacja o obecności delegacji strażaków z Sułkowic podczas uroczystości poświęcenia pompy ręcznej dla rocznińskiej jednostki pożarniczej w czerwcu 1912 r. Brak jednak innych źródeł, które mogłyby poświadczyć wcześniejszą datę powstania sułkowskiej OSP²⁶⁵. Założycielem jednostki miał być Jan Chrapkiewicz, a w skład pierwszego Zarządu weszli:

Prezes – Jan Chrapkiewicz
Zastępca prezesa – Władysław Talar
Naczelnik – Franciszek Borgosz
Zastępca naczelnika – Wincenty Kudłacik
Komendant sekcji – Antoni Bury
Sekretarz – Franciszek Gieruszczak
Skarbnik – Franciszek Antecki.

Do ówczesnych członków sułkowskiej straży – a było ich 26 – należeli ponadto: Józef Kalęba, Stefan Marczyński, Franciszek Mrawczyński, Jan Mrawczyński, Wojciech Chowaniec, Jan Sordyl, Józef Curzydło, Stanisław Matuszkiewicz, Franciszek Matuszkiewicz, Franciszek Stawowy, Stefan Pietera, Jan Kołodziejczyk, Franciszek Drąg, Jan Drąg, Jan Osowski oraz Antoni Mieszczak²⁶⁶.

W tamtym czasie jednostka nie dysponowała dużym funduszem, utrzymywano się ze składek mieszkańców oraz pieniędzy zebranych podczas zorganizowanych przez straż imprez. Sukcesywnie jednak kompletowano umundurowanie dla druhowów (początkowo na wyposażeniu mieli jedynie czapki) oraz sprzęt przeciwpożarowy. W 1925 r. z pieniędzy zebranych wśród sułkowiczian kupiono pompę ręczną, a rok później wybudowano strażnicę. Dużą była w tym zasługa prezesa Jana Chrapkiewicza, który na budowę remizy przekazał plac oraz część materiałów. W latach 1927-1928 druhowie dysponowali już pełnym umundurowaniem²⁶⁷.

Kolejną inicjatywą było ufundowanie w 1932 r. przez mieszkańców Sułkowic sztandaru OSP. Pierwszym chorążym w historii jednostki został Władysław Talar²⁶⁸. Jak czytamy w kronice, sułkowiczanie przekazali pieniądze na sztandar w podzięce „za ofiarną pracę strażaków”²⁶⁹. Nie chodziło tu jednak wyłącznie o udział w akcjach przeciwpożarowych, ale również w inicjatywach społecznych, takich jak np. budowa Domu Ludowego „Lepianki” w latach 1933-1935. Budynek pełnił niezwykle ważną rolę w życiu społecznym wsi – to tu odbywały się zebrania, występy artystyczne, czy zabawy ludowe²⁷⁰.

265 A. Hutniczak, op. cit., s. 37.

266 AOSP Sułkowice-Łęg, Złota Księga OSP Sułkowice – Łęg...; A. Hutniczak, op. cit., s. 37.

267 AOSP Sułkowice-Łęg, Złota Księga OSP Sułkowice – Łęg...

268 Ibidem.

269 Ibidem.

270 Ibidem.

II wojna światowa

Lata 1939-1945 dla strażaków z Sułkowic-Łęgu były niezwykle trudne. Jednostka oficjalnie funkcjonowała, jednak podlegała stałej kontroli władz okupacyjnych. Część druhów została wywieziona na roboty przymusowe, pozostali wciąż nieśli pomoc mieszkańcom. Niebezpiecznym przedsięwzięciem było ukrycie przed hitlerowcami sztandaru OSP, czego podjęli się Jan Pietraszek i Wincenty Kudłacik²⁷¹.

Czasy powojenne 1945-1989

Tuż po zakończeniu II wojny światowej strażacy z Sułkowic powołali nowy Zarząd, w skład którego weszli:
Prezes – Jan Pietraszek
Zastępca prezesa – Adolf Mrzygłód
Komendant – Wincenty Kudłacik
Skarbnik – Franciszek Drąg
Sekretarz – Stanisław Mrzygłód²⁷².

Druhowie zadbali również o zabezpieczenie sprzętu z czasów wojny, m.in. motopompy M-800 DKW, a także jednoosiowego pojazdu²⁷³. Do najważniejszych zadań w tamtym okresie – oprócz oczywiście udziału w akcjach, należało prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych wśród mieszkańców.

Problemem, z którym zmagali się strażacy w tamtym czasie przede wszystkim, był brak funduszy. W tym celu podjęli oni wyjątkową inicjatywę, jaką była organizacja przedstawień, które reżyserował Władysław Talar. W repertuarze strażaków z Sułkowic znalazły się m.in. takie spektakle, jak „Kubuś podlotkiem” czy „Stryj przyjechał”²⁷⁴. Za uzbierane fundusze w latach 1953-1954 OSP zakupiło nowy wóz konny na resorach, pod motopompę i drabiny²⁷⁵.

W połowie lat 50. XX w. miało miejsce ważne wydarzenie w historii sułkowickiej straży pożarnej. Ze względu na „teren górzysty i rozległe budownictwo”, w 1956 r. Zarząd OSP wystąpił do mieszkańców Sułkowic-Bolęciny z propozycją powołania oddzielnej jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Na ten cel drhowie przekazali do Bolęciny pompę ręczną z wężami i podwoziem²⁷⁶.

Początek lat 60. przyniósł strażakom z Sułkowic szereg nowych inicjatyw. 5 sierpnia 1962 r. za pieniądze ze zbiórek i organizowanych przez druhów zabaw zakupiono nowy wóz konny na ogumionych kołach²⁷⁷. Z pomocą PZU i Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w Wadowicach przystąpiono także do budowy zbiornika wodnego do celów gaśniczych. Teren pod budowę przekazał Franciszek Mieszczak. 17 maja 1964 r. natomiast zakupiono dla straży motopompę M 400 i 100 m węża tłocznego²⁷⁸.

W tym samym roku, 14 marca, dotychczasowy naczelnik (komendant) Wincenty Kudłacik zrezygnował z pełnionej funkcji, pozostając jednak dożywotnio honorowym naczelnikiem. W związku z tą zmianą wybrano nowy Zarząd:

271 Ibidem.

272 Ibidem.

273 Ibidem.

274 Ibidem.

275 Ibidem.

276 Ibidem.

277 AOSP Zagórniki, Kronika OSP w Zagórniku, s. 42; w Kronice OSP w Sułkowicach-Łęgu jako data zakupu wozu jest podany rok 1963, jednak w zagórnickiej kronice znajduje się zaproszenie na uroczystość wręczenia wozu strażakom z Sułkowic w dniu 5 sierpnia 1962 r.

278 AOSP Sułkowice-Łęg, Złota Księga OSP Sułkowice – Łęg...; A. Hutniczak, op. cit., s. 38.

Prezes – Jan Pietraszek
Naczelnik – Tadeusz Polak
Zastępca – Józef Mazgaj
Skarbnik – Jan Lachendro
Gospodarz – Józef Ćwiertnia
Sekretarz – Wincenty Kudłacik
Członek Zarządu – Józef Kalęba
Członek Zarządu – Józef Oboza
Członek Zarządu – Franciszek Drąg
Komisja Rewizyjna – Antoni Orlicki, Jan Kołodziejczyk, Władysław Kruczek,
Jan Rokowski²⁷⁹.

Rok później za 20-letnią służbę w straży odznaczono następujących druhów:

Jan Pietraszek
Antoni Bury
Józef Kalęba
Jan Kołodziejczyk
Antoni Mieszczak
Franciszek Drąg
Józef Ćwiertnia
Stanisław Mrzygłód
Antoni Orlicki
Michał Oboza
Jan Kudłacik
Józef Mazgaj
Tadeusz Anteki²⁸⁰.

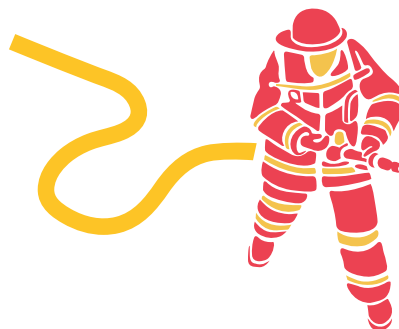

W tym czasie podjęto też decyzję o zmianie strażackiego pojazdu. 6 maja 1966 r. podjęto uchwałę o zakupie samochodu zastępczego Dodge. Część ceny, która wyniosła 16 200 zł uzyskano sprzedając wóz konny zakupiony 3 lata wcześniej²⁸¹.

W tym samym roku strażacy włączyli się w budowę miejscowej szkoły, m.in. zbierając na ten cel fundusze poprzez organizację zabawy tanecznej. Niedługo później, bo 6 lipca 1969 r. z inicjatywy Józefa Walusiaka i przewodniczącego Gminnej Rady Narodowej Bronisława Króliczka OSP otrzymało parcelę pod budowę Domu Kultury i remizy. 2 miesiące później Gromadzki Zakład Usługowy rozpoczął prace budowlane. Zaangażowani byli w nie także strażacy, którzy społecznie pracowali przy budowie po 4 dni robocze każdy. W tym 4-letnim okresie OSP nie dysponowała własnymi pomieszczeniami, zebrania Zarządu były wówczas organizowane w domach prywatnych, a Walne Zebrania w miejscowej szkole²⁸².

W 1970 r. zmienił się skład Zarządu:

Prezes – Jan Pietraszek
Naczelnik – Jan Kudłacik
Zastępca naczelnika – Leon Pietera
Skarbnik – Jan Lachendro
Sekretarz – Jan Rokowski
Gospodarz – Józef Ćwiertnia
Członek Zarządu – Józef Kalęba
Członek Zarządu – Stefan Talar

279 AOSP Sułkowice-Łęg, Złota Księga OSP Sułkowice – Łęg...

280 Ibidem.

281 Ibidem.

282 Ibidem.

Komisja Rewizyjna – Józef Oboza, Władysław Kruczek, Józef Marczyński²⁸³.

W lipcu 1970 r. strażacy otrzymali od GRN motopompę M-800. Z tej okazji zorganizowano uroczyste przekazanie nowego sprzętu, połączone z zabawą dla mieszkańców²⁸⁴. Kolejnym ważnym wydarzeniem była uroczystość 27 października 1973 r., związana z otwarciem Wiejskiego Domu Kultury w Sułkowicach-Łęgu, którego dokonał przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej w Wadowicach Kurczych²⁸⁵.

Kolejne lata były czasem kompletowania strażackiego wyposażenia. W tym czasie członkowie OSP otrzymali nowe ubrania przeznaczone do użytku podczas akcji powodziowych, natomiast w 1974 r. z okazji 50-lecia istnienia jednostki staraniem Zarządu OSP i Naczelnika Gminy Józefa Ćwiertni straż wzbogaciła się o nowy sztandar. Koszt zakupu wyniósł 17 150 zł²⁸⁶.

50. rocznica powstania OSP w Sułkowicach-Łęgu, połączona z obchodami 30-lecia PRL, stała się okazją do zorganizowania uroczystości, w której wzięły udział m.in. władze gminne, powiatowe, a także przedstawiciele władz OSP. Podczas jubileuszu naczelnik Urzędu Gminy Józef Ćwiertnia oficjalnie przekazał sztandar dla straży. W skład pocztu sztandarowego weszli:

Dowódca pocztu – Jan Kudłacik
Chorąży – Leon Pietera
Asysta – Edward Góra, Stanisław Chowaniec.

Uroczystość stała się również okazją do udekorowania druhów odznaczeniem za 50 lat w służbie pożarnictwa. Z rąk Komendanta Powiatowego OSP mjr. Tadeusza Biskupa wyróżnienia otrzymali: Józef Kalemba i Franciszek Antecki²⁸⁷.

Rok później nastąpiły kolejne zmiany w składzie Zarządu, jako że z funkcji zrezygnował dotychczasowy prezes Jan Pietraszek. Na kolejne 3 lata zostali wybrani:

Prezes – Leon Pietera
Naczelnik – Jan Kudłacik
Zastępca naczelnika – Bolesław Bury
Sekretarz – Jan Rokowski
Skarbnik – Jan Lachendro
Gospodarz – Józef Ćwiertnia
Komisja Rewizyjna – Józef Oboza, Karol Rajda, Józef Marczyński²⁸⁸.

W kolejnych latach zmiany w składzie Zarządu przedstawiały się następująco:

1978

Prezes – Leon Pietera
Naczelnik – Edward Góra
Zastępca naczelnika – Bolesław Bury
Sekretarz – Zdzisław Marek
Skarbnik – Jan Lachendro
Gospodarz – Józef Ćwiertnia
Komisja Rewizyjna – Karol Rajda, Jan Rokowski, Stanisław Mrzygłód.

1988

Prezes – Zbigniew Pietera
Naczelnik – Edward Góra

²⁸³ Ibidem.

²⁸⁴ Ibidem.

²⁸⁵ Ibidem.

²⁸⁶ Ibidem.

²⁸⁷ Ibidem.

²⁸⁸ Ibidem.

Zastępca naczelnika – Krzysztof Lachendro
Sekretarz – Andrzej Góra
Skarbnik – Jan Lachendro
Gospodarz – Zdzisław Marek
Komisja Rewizyjna – Jan Rokowski, Bolesław Bury, Władysław Kruczek²⁸⁹.

W tym czasie strażacy oprócz swoich podstawowych zadań, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom, aktywnie brali udział w życiu społecznym i kulturalnym Sułkowic. Współpracowano z innymi instytucjami i organizacjami, organizowano imprezy, takie jak festyny, dożynki, ale także pokazy dla mieszkańców, które miały promować strażackie idee. Druhowie uczestniczyli również w realizacji lokalnych inwestycji, m.in. budowie boiska na kamieńcu, czy w uroczystościach zaprzyjaźnionych jednostek OSP – z Inwałdu, Targanic Dolnych, Roczyn, Głębowic²⁹⁰.

Połowa lat 70. XX w. to także czas dalszego rozwoju jednostki. W 1976 r. straż weszła w posiadanie wozu bojowego GM 8/8 Star 21. Pojazd przydzielony został przez Komendę Wojewódzką Straży Pożarnej, a do Sułkowic trafił z Bystrej²⁹¹. W 1978 r. zasłużony dla sułkowskiej jednostki honorowy prezes Jan Pietraszek otrzymał najwyższe wyróżnienie, Złoty Znak Związku OSP. 31 października 1979 r. powołano natomiast Młodzieżową Drużynę Pożarniczą, która niemal od razu odniosła sukces w zawodach, zajmując na zawodach w Brzeźnicy I miejsce.

W tym czasie rozpoczęła się także ścisła współpraca z miejscową Szkołą Podstawową, w ramach której dzieci i młodzież zwiedzały remizę (i zapoznawały się ze strażackim sprzętem), oraz uczestniczyły w do- rocznym Ogólnopolskim Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”²⁹².

W latach 80. XX w. strażacy kontynuowali dotychczasową pracę, zwalczając zagrożenia, realizując program profilaktyczny wśród mieszkańców (kontrole stanu budynków, pogadanki, pokazy), podnosząc kwalifikacje swoje oraz członków MDP, a także aktywnie uczestnicząc w życiu Sułkowic. W skład OSP wchodziło wówczas 38 strażaków i 5 osób wspierających²⁹³.

Do ważnych przedsięwzięć w tamtej dekadzie należała wymiana samochodu w listopadzie 1981 r. Nowy pojazd GBAM Jelcz 20 z Zakładowej Ochotniczej Straży Pożarnej Wytwórni Silników Wysokoprężnych „Andoria”, wyposażony był w beczkowóz o pojemności 2000 l i motopompę. Poprzedni wóz przekazany został do OSP w Targanicach Dolnych²⁹⁴.

Pod koniec lat 80. podjęto natomiast decyzję o rozbudowie i modernizacji dyżurki.

Po roku 1989

Lata 90. XX w., mimo wielu trudności, były dla OSP w Sułkowicach-Łęgu czasem dalszego rozwoju. Sukcesy w zawodach odnosiła zwłaszcza działająca przy jednostce Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza zdobywając czołowe lokaty (zawody rejonowe w Kętach w 1993 r. – III miejsce, zawody rejonowe w Andrychowie w 1996 r. – I miejsce, zawody sportowo-pożarnicze w Andrychowie w 1997 r. – II miejsce, zawody Miejsko-Gminne w Andrychowie w 1999 r. – I miejsce)²⁹⁵.

W 1996 r. nastąpiła kolejna zmiana w składzie Zarządu jednostki:

Prezes – Zbigniew Pietera

289 Ibidem.

290 Ibidem.

291 Ibidem, A. Hutniczak, op. cit., s. 39.

292 AOSP Sułkowice-Łęg, Złota Księga OSP Sułkowice – Łęg...

293 Ibidem.

294 A. Hutniczak, op. cit., s. 39.

295 AOSP Sułkowice-Łęg, Złota Księga OSP Sułkowice – Łęg...

Naczelnik – Edward Góra
Zastępca naczelnika – Andrzej Góra
Sekretarz – Marek Matejko
Skarbnik – Wiesław Ryłko
Gospodarz – Stefan Zaremba
Komisja Rewizyjna – Bolesław Bury, Jan Rokowski, Stefan Walczak²⁹⁶.

W omawianym okresie straż pozyskała również nowe pojazdy. W 1995 r. Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej w Andrychowie przekazała druhom z Sułkowic nowy dwunapędowy samochód GBA 2,5/16 na podwoziu Star 244. Z kolei w 1997 r. ze środków własnych OSP, a także funduszy przekazanych przez mieszkańców i sponsorów, zakupiono samochód Żuk, który następnie został przerobiony na lekki samochód pożarniczy GLM 8 do szkolenia i przewożenia sprzętu ppoż. Pojazd przekazany został strażakom 24 maja 1998 r. przez zastępcę komendanta rejonowej PSP w Oświęcimiu asp. sztab. Łukasza Tyliszczaka. Z tej okazji przedstawiciele Gminy Andrychów: wiceburmistrz Antoni Kramarz i przewodniczący Rady Miejskiej Andrzej Maciejczyk, odznaczyli OSP w Sułkowicach-Łęgu medalem „Zasłużony dla Gminy Andrychów”. Dodatkowo asp. Łukasz Tyliszczak i prezes Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Andrychowie Jan Fujawa odznaczyli następujących druhow:

Złoty Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Zenon Lachendro.
Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Krzysztof Kuźma.
Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Bartłomiej Kozłowski, Adam Kuźma²⁹⁷.

W maju 1997 r. jednostka powołana została do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, przy czym warto nadmienić, że w tamtym czasie w systemie znajdowały się jedynie 4 jednostki z Gminy Andrychów. Był to dowód spełnienia przez sułkowicką jednostkę OSP wymogów posiadania nie tylko odpowiednio wyszkolonej kadry, ale również odpowiedniego wyposażenia. Dokonano wówczas także instalacji urządzenia selektywnego wywoływania jednostek²⁹⁸. Cały czas miała miejsce modernizacja strażackiego wyposażenia. I tak Komitet Gazyfikacyjny ufundował nowoczesne światła sygnalizacyjne (belka), radiostację samochodową i nasobną. Z kolei w związku z „powodzią tysiąclecia” w 1997 r. prezes „Lemarpolu” przekazał dla straży nowoczesną pompę pływającą „Niagara”. Wreszcie dzięki pieniądżom z Wojewódzkiej Komendy OSP jednostka wzbogaciła się o agregat prądowórczy²⁹⁹.

Oprócz podejmowania działań mających na celu zwalczanie zagrożenia, druhowie aktywnie brali udział w propagowaniu strażackich idei, prowadzili też akcje edukacyjne wśród dorosłych mieszkańców i dzieci. Oprócz tego uczestniczyli w świętach państwowych i kościelnych, tak dorocznych, jak i okolicznościowych, jak np. nawiedzenie parafii przez Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej we wrześniu 1998 r., czy pielgrzymka papieża Jana Pawła II do Wadowic w 1999 r. i 2002 r., które to wydarzenia strażacy zabezpieczali³⁰⁰.

Niezwykle ważnym wydarzeniem w latach 90. XX w. było z pewnością ufundowanie przez mieszkańców Sułkowic nowego sztandaru z okazji 75-lecia założenia jednostki OSP. Uroczyste poświęcenie sztandaru, połączone z jubileuszowymi obchodami miało miejsce 18 lipca 1999 r.³⁰¹

Pierwsze lata XXI w. były dla strażaków z OSP w Sułkowicach-Łęgu czasem kolejnych wyzwań: pożary, klęski żywiołowe, wypadki komunikacyjne, miejscowe zagrożenia. W lipcu 2001 r. druhowie brali udział w usuwaniu skutków powodzi na terenie Gminy Andrychów, ale również Wadowice i Kalwaria (m.in. w Gorzeniu, Jaszczurowej i Brodach). Równie trudna sytuacja powtórzyła się w sierpniu 2005 r.³⁰²

Jednocześnie strażacy cały czas uczestniczyli w kursach i szkoleniach, pogłębiając swoją wiedzę i podnosząc kwalifikacje. 12 kwietnia 2003 r. w Sułkowicach zorganizowano egzamin kończący kurs szeregowców

296 Ibidem.

297 Ibidem; M. Biel-Pająk, *Strażacka uroczystość w Sułkowicach*, „Nowiny Andrychowskie”, 1998, nr 6, s. 4.

298 AOSP Sułkowice-Łęg, *Złota Księga OSP Sułkowice – Łęg...*

299 Ibidem.

300 Ibidem.

301 Ibidem.

302 Ibidem.

OSP. Wzięło w nim udział 36 druhow z Andrychowa, Sułkowic-Łęgu, Targanic Górnych i Roczyn³⁰³. Istotnym elementem była współpraca z instytucjami lokalnymi – strażacy z Sułkowic brali np. udział w rozbudowie miejscowej szkoły – a także zagranicznymi. W 2003 r. jednostkę odwiedzili przedstawiciele OSP w Isny im Allgäu, a w 2013 r. harcerze z Hiszpanii³⁰⁴. Strażacy z Sułkowic uczestniczyli również w licznych uroczystościach. Z okazjonalnych wydarzeń warto wymienić m.in. udział w organizacji zawodów Firefighter Combat Challenge w Wadowicach w sierpniu 2013 r. oraz Gminnych Dożynek w Sułkowicach w 2015 r. Do ważniejszych wydarzeń o charakterze kościelnym należały z pewnością peregrynacja obrazu Pana Jezusa Miłosiernego z relikwiami św. Faustyny i św. Jana Pawła II, a także zabezpieczanie obchodów Światowych Dni Młodzieży w Wadowicach w 2016 r.³⁰⁵

W styczniu 2006 r., po 28 latach, z funkcji naczelnika ustąpił Edward Góra, utworzono zatem nowy Zarząd, w skład którego weszli:

Prezes – Zbigniew Pietera
Naczelnik – Andrzej Góra
Zastępca naczelnika – Edward Góra
Skarbnik – Marek Matejko
Sekretarz – Paweł Noga
Gospodarz – Ryszard Pietera
Komisja Rewizyjna – Jan Rokowski (przewodniczący), Bolesław Bury, Stefan Walczak.

W 2011 r. Bolesław Bury został honorowym członkiem OSP, natomiast na miejsce zmarłego w 2009 r. Edwarda Góry na zastępcę naczelnika wybrano Andrzeja Rytkę³⁰⁶.

Ważnym elementem działalności strażaków była modernizacja siedziby OSP. W 2001 r. wyremontowano dyżurkę, hol i wejście do świetlicy, założono alarm przeciwłamaniowy, przeprowadzono też prace mające na celu adaptację piwnic do celów sanitarnych i na magazyn. Z kolei w 2013 r. rozpoczęto modernizację elewacji remizy i prace nad odwodnieniem budynku, które trwały do 2016 r. W latach 2016-2017 wyremontowano natomiast jedną z salek w remizie³⁰⁷.

Stale dbano również o unowocześnianie sprzętu pozostającego na wyposażeniu OSP. W 2003 r. za pieniądze przekazane przez PZU oraz Kółko Rolnicze w Sułkowicach zakupiono torbę PSP R-1, konieczną do niesienia pomocy medycznej, oraz pompę szlamową „ROBIN”, przydatną podczas akcji przeciwpowodziowych. W 2008 r. OSP wzbogaciło się o suszarnię do ubrań, piłę do betonu i stali, aparaty powietrzne, a także terminal GSM, usprawniający powiadamianie strażaków o wezwaniach do akcji. Zakupiono też sprzęt do ratowania osób zakleszczonych w samochodach po wypadku³⁰⁸.

Pisząc o nowym wyposażeniu OSP nie sposób nie wspomnieć o strażackich pojazdach. 7 października 2011 r. strażacy zakupili zupełnie nowy samochód ratowniczo-gaśniczy marki Ford, ze zbiornikiem o pojemności 200 l i pompą wodno-pianową, który zastąpił Żuka. Zakup umożliwiły starania prezesa i naczelnika OSP, a finansowo przedsięwzięcie wsparły władze miejskie Andrychowa, Komenda Główna PSP i sympatycy jednostki. Uroczyste poświęcenie nowego pojazdu odbyło się 13 maja 2012 r., a uczestniczyli w nim m.in. przedstawiciele Kółka Rolniczego w Sułkowicach-Łęgu, tamtejszego Koła Gospodyń Wiejskich, OSP w Sułkowicach-Bolęcinnie, Targanicach Górnych, Rzykach, Andrychowie, Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP w Andrychowie, Rady Powiatu Wadowickiego, a także dyrektor Zespołu Szkół Samorządowych w Sułkowicach-Łęgu³⁰⁹.

303 Ibidem.

304 Ibidem.

305 Ibidem.

306 Ibidem.

307 Ibidem.

308 Ibidem.

309 Ibidem.

Kolejnego zakupu dokonano 6 lat później. W 2017 r. druhowie za pieniądze z funduszy unijnych i dzięki pomocy Urzędu Miasta i Gminy Andrychów nabyli ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy marki Volvo. Nowy wóz poświęcono 26 maja 2018 r.³¹⁰

OSP Sułkowice-Łęg dzisiaj

Obecnie skład Zarządu OSP w Sułkowicach-Łęgu tworzą:

Prezes – Zbigniew Pietera

Naczelnik – Andrzej Góra

Zastępca naczelnika – Andrzej Rytko

Skarbnik – Marek Matejko

Sekretarz – Daniel Ochmanek

Gospodarz – Ryszard Pietera

Członek Zarządu – Łukasz Lachendro

Komisja Rewizyjna – Franciszek Maśka (przewodniczący), Stefan Walczak, Krzysztof Kuźma³¹¹.

W 2021 r. w szeregach jednostki działało 39 członków czynnych (w 2022 r. przyjęto kolejnych 2 strażaków), 2. członków honorowych i 10. członków Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej³¹². Do akcji wyjeżdżali 38 razy (o 6 wyjazdów więcej w stosunku do roku poprzedniego), w tym 17 razy do pożarów i 21 razy do miejscowych zagrożeń³¹³. Równie ważne były działania strażaków z Sułkowic związane z walką z pandemią.

Jednostka w ostatnim czasie pozyskała nowoczesne umundurowanie specjalne oraz sprzęt – do ostatnich nabytków należy m.in. zestaw do nauki kwalifikowanej pierwszej pomocy, z zakresu której członkowie straży przechodzą wewnętrzne szkolenia³¹⁴.

Działania jednostki to także szeroko zakrojona akcja edukacyjna, skierowana do mieszkańców. Ważną grupę docelową stanowią tu dzieci i młodzież, dla których organizowane są Dni Otwarte, wizyty grup zorganizowanych, czy Strażacki Konkurs Plastyczny.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 1
Remiza strażacka.

³¹⁰ Ibidem.

³¹¹ A. Piotrowska, *Strażacy z OSP w Sułkowicach-Łęgu podsumowali rok*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 6, s. 11.

³¹² Ibidem; *Walne zebranie sprawozdawcze za rok 2021 w Sułkowicach-Łęgu*, [online], [dostęp: 1.09.2022]. Dostępny w Internecie: <https://radioandrychow.pl/walne-zebranie-sprawozdawcze-za-rok-2021-w-sulkowicach-legu/>

³¹³ *Statystyki wyjazdowe OSP z powiatu wadowickiego za rok 2021...*

³¹⁴ *Walne zebranie...*

OSP Sułkowie-Łęg, fot. 2
Strażacy w pełnym umundurowaniu,
lata 1927-1928.

OSP Sułkowie-Łęg, fot. 3
Brac strażacka, lata 50. XX w.

OSP Sułkowie-Łęg, fot. 4
Strażacy z motopompą, 1964 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 5
Uroczystość wręczenia odznaczeń
zasłużonym druhom, 1965 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 6
Wręczenie odznaczeń zasłużonym
strażakom, 1965 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 7
Strażacy oglądający nową motopom-
pę, 1970 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 8
Dzień otwarcia Wiejskiego Domu Kultury
w Sułkowicach-Łęgu oraz pomieszczeń
strażackich, 27.10.1973 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 9
Dożynki wiejskie, ok. 1975 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 10
Grupa strażaków, ok. 1975 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 11
Młodzieżowa Drużyna
Pożarnicza, 1979 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 12
Strażacy wraz z Młodzieżową
Drużyną Pożarniczą, ok. 1979 r.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 13
Zawody miejsko-gminne z udziałem strażaków z Sułkowic-Łęgu, lata 70. XX w.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 14
Grupa sułkowskich strażaków, koniec lat 70. XX w.

OSP Sułkowice-Łęg, fot. 15
Przemarsz strażaków z Sułkowic-Łęgu, lata 70/80, XX w.

**TARGANICE
DOLNE**

OSP Targanice Dolne

Okres przedwojenny

Historia OSP w Targanicach Dolnych sięga początków XX w., kiedy to część mieszkańców w obliczu kolejnych spontanicznych akcji ratowniczych postanowiła zorganizować się w ramach stowarzyszenia i tym samym poprawić stan bezpieczeństwa wśród mieszkańców wioski. Do spotkania doszło 26 grudnia 1905 r. w domu Franciszka Kiznera, który prowadził gospodę w Targanicach. Na miejsce stawili się także pisarz gminny Franciszek Gieruszczak, Michał Pająk, który zajmował się wyrobem trzciny dla celów budowniczych, Józef Pająk, brat Michała i właściciel młyna wodnego w Targanicach Dolnych oraz Jan Borgosz, który w późniejszym okresie pełnił funkcję zastępcy komendanta Oddziału Wodnego. Podczas spotkania omówiono sprawy organizacyjne i zdecydowano o rozpoczęciu naboru ochotników do służby w straży. Wyznaczono też datę kolejnego spotkania na 6 stycznia 1906 r.³¹⁵

Pierwsze Walne Zebranie odbyło się przy Kółku Rolniczym nr 2 w Targanicach Dolnych³¹⁶. Instruktor straży pożarnych Józef Sroka w protokole założycielskim z 12 grudnia 1907 r. podał, iż straż z Targanic Dolnych utworzyło 24. członków-założycieli, przy czym w początkowym okresie do jednostki przystąpili nie tylko mieszkańcy Targanic Dolnych, ale także Sułkowic. Podczas pierwszego zebrania wybrano Zarząd, w skład którego weszli:

Naczelnik – Franciszek Gieruszczak
Zastępca naczelnika – Antoni Chrapkiewicz
Komendant Oddziału Ratunkowego – Józef Rokowski
Zastępca komendanta Oddziału Ratunkowego – Jan Chrapkiewicz
Komendant Oddziału Wodnego – Antoni Powroźnik
Zastępca komendanta Oddziału Wodnego – Jan Borgosz³¹⁷.

Jednostka od samego początku swojego istnienia działała niezwykle prężnie, a sami druhowie wykazywali się skutecznością i sprawnością podczas akcji gaśniczych czy powodziowych. Dbano również o pozyskanie niezbędnego wyposażenia, organizując liczne zbiórki: zakupiono sikawkę ręczną, do której następnie wykonano podwozie, a także umundurowania. Strażacy cieszyli się powszechnym uznaniem lokalnej społeczności i mogli liczyć na wsparcie sympatyków. I tak firma „Antoni Chrapkiewicz i spółka” tartak parowy w Sułkowicach w podziękę dla targanicznych strażaków wybudowała własnym sumptem na placu znajdującym się na terenie gospodarstwa Józefa Rokowskiego remizę z materiału tartego. Budynek miał charakter tymczasowy, służył jednak druhom blisko 20 lat. W 1914 r. natomiast mieszkający w Stanach Zjednoczonych emigranci pochodzący z Targanic ufundowali dla strażaków sztandar, który został poświęcony 4 maja 1914 r.³¹⁸

W 1934 r. podjęto decyzję o budowie nowej strażnicy. W tym celu odkupiono plac od Jana Drąga. Jak wynika z zapisu w Kronice jednostki, „w tym celu postanowili urządzić (strażacy – przyp. red.) zbiórke w obiektach dolnej części gromady Targanicy dolnej części gromady Brzezinka i pewną część terytorium miasta Andrychowa zwanego Górnica. Zbiórke na powyż wymienioną budowę rozpoczęto w miesiącu sierpniu 1935 roku która to zbiórka niemal przez cały rok przyniosła z drobnych zładek dosyć poważną sumę”³¹⁹. Grunt nabyto ostatecznie w 1936 r. i od razu przystąpiono do pracy. „Budowę tą rozpoczęto

315 AOSP Targanice Dolne, Kronika jubileuszu 100 lecia OSP Targanice Dolne, 2005, brak paginacji.

316 AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne. Rok założenia 1936, brak paginacji; AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

317 AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne...; A. Hutniczak, op. cit., s. 24.

318 AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne...; AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

319 AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne...; pisownia oryginalna.

w miesiącach wiosennych która została z początkiem miesiąca sierpnia zupełnie ukończona. Dla zrównoważenia wszelkich wydatków połączonych z budow(a) postanowiono urządzić Uroczystość poświęcenia Remizy pożarnej połączonej równocześnie z obchodem 30-lecia swego istnienia, według wymienionego programu w zaproszeniach do okolicznych obywateli naszej Straży³²⁰. Budynek poświęcił ks. Marian Laczek z parafii św. Macieja w Andrychowie³²¹. Dalsze plany budowy domu strażackiego przerwał wybuch II wojny światowej.

II wojna światowa

Wybuch wojny przerwał prace nad budową nowej remizy i spowodował zawieszenie działalności jednostki. By uratować strażacki sztandar, postanowiono umieścić go między podwójną powałą remizy, jednak po kilku latach przechowywania go w niewłaściwych warunkach zbutwiał i uległ zniszczeniu³²².

Czasy powojenne 1945-1989

Jedną z pierwszych decyzji jaką podjął Zarząd jednostki po zakończeniu okupacji hitlerowskiej i wznowieniu działalności przez OSP była kontynuacja rozbudowy remizy. Inicjatywa, podjęta jeszcze przed wojną, miała na celu budowę świetlicy strażackiej, przeznaczonej do organizowania imprez: zabaw, czy też przedstawień, z których druhowie mogliby czerpać dochód. W tym celu już w 1945 r. urządzano festyny i zorganizowano zbiórkę wśród mieszkańców. Po uzbieraniu pieniędzy, utworzono Komitet budowy, pozyskano też materiał budowlany: cement, papę, drewno w przydziale, a także przekazane przez firmę budowlaną Edward Smaza i Spółka. Plany budowy wykonał nieodpłatnie Władysław Sordyl, radą podczas realizacji przedsięwzięcia służył też mistrz ciesielski Stanisław Mikołajek. Zorganizowano również uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego, na którą zaproszono mieszkańców nie tylko Targanic, ale także Andrychowa i okolicznych wiosek. Wydarzenie było połączone z obchodami 40-lecia założenia jednostki OSP w Targanicach Dolnych. Świetlicę strażacką ostatecznie oddano do użytku w 1947 r.³²³

By uzupełnić kasę jednostki, druhowie organizowali „wieczorki, przedstawienia i zbiórki wśród ludności”³²⁴. Pozyskane w ten sposób pieniądze strażacy przeznaczali na uzupełnianie niezbędnego sprzętu gaśniczego i umundurowania. Dodatkowo w 1952 r. druhowie zakupili nową motopompę M-200. Uroczyste przekazanie sprzętu odbyło się 18 maja i było połączone z obchodami 45-lecia OSP w Targanicach Dolnych³²⁵.

Jednostka cieszyła się powszechnym szacunkiem wśród mieszkańców, którzy postanowili ufundować dla strażaków w miejsce zniszczonego podczas wojny sztandaru nowy, ale „taki jak poprzedni”. Wśród ofiarodawców spośród innych jednostek strażackich znalazły się OSP Andrychów, Sułkowice-Bolęcina, Sułkowice-Łęg, Targanice Górne i Roczyny. Poświęcenie sztandaru miało miejsce 4 sierpnia 1957 r., a odbierał go ówczesny prezes jednostki, Józef Wykręt³²⁶.

Już w tym czasie OSP w Targanicach Dolnych była doceniana przez władze pożarnicze. W 1957 r. Zarząd Główny OSP przyznał targaniczym strażakom pierwsze medale „Za Zasługi dla Pożarnictwa”. Wręczone zostały 25 maja 1958 r. następującym druhom:

Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Antoni Pająk, Jan Buda.

³²⁰ Ibidem.

³²¹ AOSP Targanice Dolne, Kronika jubileuszu 100 lecia OSP Targanice Dolne...

³²² AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne...

³²³ Ibidem; AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne; A. Hutniczak, op. cit., s. 25.

³²⁴ AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

³²⁵ AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne...; AOSP Targanice Dolne, Kronika jubileuszu 100 lecia OSP Targanice Dolne...

³²⁶ AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne...

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Józef Rokowski, Stanisław Ćwiertnia.³²⁷

Na początku lat 60. XX w. ówczesny Zarząd podjął decyzję o rozbudowie świetlicy i dobudowaniu drugiej części remizy, gdyż brakowało miejsca na przechowywanie strażackiego sprzętu. Nową świetlicę otwarto oficjalnie 19 listopada 1961 r.³²⁸

Tymczasem 21 lipca 1963 r. w podziękę za aktywną działalność Oddział Wojewódzki OSP przekazał na użytek jednostki motopompę M-800 i syrenę alarmową „za pracę na odcinku ochrony przeciwpożarowej i społecznej oraz za działalność kulturalno-oświatową na terenie (...) gromady”³²⁹. Rok później strażacy pozyskali podwozie na ogumionych kołach typu konnego, przekazane oficjalnie 21 czerwca 1964 r.³³⁰ Pojazd nie sprawdzał się jednak na tym terenie, rozpoczęto zatem starania o nabycie lekkiego samochodu pożarniczego. Ostatecznie udało się to w 1967 r. – 16 lipca, już po remoncie, do Targanic Dolnych trafił samochód marki Dodge, użytkowany wcześniej przez OSP Mikuszowice. Strażacy nabyli także syrenę elektryczną³³¹.

Na przełomie lat 60. i 70. XX w. podjęto się kilku inicjatyw mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom, a także usprawnienie pracy strażaków. W 1969 r. oddany został zbiornik przeciwpożarowy w Brzezince, rok później natomiast rozpoczęto rozbudowę remizy i świetlicy³³². W latach 1970-1973 „kosztem prac społecznych wybudowano pod sceną bufet i wzmocniono fundamenty aby w przyszłości świetlicę można było podnieść o jedną kondygnację”³³³. Ważnym wydarzeniem było też z pewnością nadanie jednostce przy okazji 70-lecia istnienia nowego sztandaru, który ufundował Urząd Gminy w Andrychowie. Uroczyste przekazanie miało miejsce 15 czerwca 1975 r. z rąk Naczelnika Gminy Józefa Ćwiertni³³⁴.

W ciągu kolejnych dwóch dekad do głównych celów druhów z Targanic Dolnych – oprócz udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych, a także prowadzenia działalności propagującej idee strażackie – należało pozyskanie nowego samochodu gaśniczego. 17 lipca 1977 r. stary pojazd zastąpił nowy marki Lublin, który „służył” w jednostce do 1981 r. Wtedy to w miejsce dotychczasowego samochodu, który został przekazany do Rzyk, targaniccy strażacy otrzymali samochód Star 21 GM 8/8 z Sułkowic-Łęgu. Dodatkowo w 1986 r. OSP Roczyny przekazały do Targanic Dolnych samochód gaśniczy z bczką GBM 2-8/8³³⁵.

Ważnym przedsięwzięciem podjętym również w latach 80. XX w. była kontynuacja rozbudowy strażackiej remizy. W tym celu w 1985 r. powołany został Społeczny Komitet Rozbudowy Domu Strażaka, na czele którego stanął p. Machała. Rozbudowa trwała 8 lat, a wsparły ją m.in. Urząd Gminy Andrychów, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, Wojewódzka i Rejonowa Komenda OSP, członkowie zaprzyjaźnionych jednostek OSP, a przede wszystkim mieszkańcy Targanic. Dzięki zrealizowanym pracom w budynku znalazły się też pomieszczenia dla Koła Gospodyń Wiejskich i sklepu GS. Poświęcenie i przekazanie Domu Strażaka nastąpiło 17 października 1993 r.³³⁶

Po roku 1989

Początek lat 90. XX w. to przede wszystkim – oprócz wspomnianego poprzednio ukończenia rozbudowy remizy – moment powstania Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej. Założona w 1991 r. sekcja od samego początku odnosiła wspaniałe sukcesy, m.in. wygrywając zawody sportowo-pożarnicze Miejsko-Gminne oraz Rejonowe, a także Wojewódzkie (III miejsce) i przyciągała kolejnych chłopców i dziewczęta³³⁷. W 1998 r.

327 Ibidem; AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

328 AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

329 Ibidem.

330 AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne...

331 Ibidem; AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne; A. Hutniczak, op. cit., s. 25.

332 AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

333 Ibidem.

334 Ibidem; AOSP Targanice Dolne, Kronika jubileuszu 100 lecia OSP Targanice Dolne...

335 A. Hutniczak, op. cit., s. 25-26; AOSP Rzyki, Kronika OSP Rzyki; AOSP Targanice Dolne, Kronika jubileuszu 100 lecia OSP Targanice Dolne...

336 AOSP Targanice Dolne, Księga Pamiątkowa O.S.P. Targanice Dolne...; AOSP Targanice Dolne, Kronika jubileuszu 100 lecia OSP Targanice Dolne...; AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne; A. Hutniczak, op. cit., s. 26.

337 A. Hutniczak, op. cit., s. 26.

i 1999 r. członkinie sekcji MDP dla dziewcząt w zawodach rejonu oświęcimskiego, a następnie wadowickiego zdobyły I miejsce³³⁸.

Do ważnych akcji, w których brali udział w tamtym okresie targaniccy strażacy należał z pewnością udział w gaszeniu pożarów w okolicy Olkusza w sierpniu 1992 r.³³⁹

Nastąpiła również zmiana pojazdu – w 1995 r. jednostka otrzymała samochód z autopompą GBAM 2-8/8 Jelcz 20 i radiostacją, który wcześniej znajdował się w posiadaniu OSP Sułkowice-Łęg. W związku z „przenosinami” samochód został poddany kompleksowej renowacji. Z kolei w 2000 r. odkupiono od OSP Koziniec samochód gaśniczy z napędem terenowym Mercedes GBA 2/16 4x4, w czym targanickej jednostce pomógł Urząd Miejski w Andrychowie³⁴⁰.

Strażacy cały czas podejmowali zabiegi mające na celu pozyskanie nowoczesnego sprzętu, niezbędnego do prowadzenia akcji ratowniczo-gaśniczych. I tak w posiadaniu jednostki znalazły się pompy pływające, piła motorowa, sprzęt łączności, czy sprzęt ochronny dla ratowników³⁴¹.

W 1995 r. w skład Zarządu wchodziło:

Prezes – Marek Kowalczyk
Naczelnik i wiceprezes – Franciszek Curzydło
Sekretarz – Jarosław Piątek
Skarbnik – Kazimierz Kowalczyk
Gospodarz – Mieczysław Marczyński
Kronikarz – Katarzyna Curzydło, Rafał Piątek.

Zmiany w Zarządzie w kolejnych latach przedstawiały się następująco:

1996

Prezes – Marek Kowalczyk
I wiceprezes – Andrzej Adamus
Naczelnik – Mirosław Chmiel
Zastępca naczelnika – Jacek Curzydło
Sekretarz – Jarosław Piątek
Skarbnik – Kazimierz Kowalczyk
Kronikarz – Rafał Piątek, Grażyna Szefer
Gospodarz – Mirosław Dudek
Członek Zarządu – Zbigniew Nalborczyk³⁴².

1999

Prezes – Jan Nalborczyk
Wiceprezes – Mirosław Dudek
Naczelnik – Jacek Curzydło
Zastępca naczelnika – Mirosław Chmiel
Sekretarz – Jarosław Piątek
Gospodarz – Rafał Piątek
Skarbnik – Jacek Piątek
Członek Zarządu – Andrzej Adamus, Zbigniew Nalborczyk³⁴³.

Sporym wyzwaniem dla strażaków był udział w akcjach ratowniczych podczas powodzi tysiąclecia w 1997 r. Druhowie usuwali skutki „wielkiej wody” na terenie Gmin Andrychów i Kęty. Jak odnotowano w kronice OSP, „w czasie całej akcji powodziowej nasi druhowi dali świadectwo prawdziwej dojrzałości i bezinteresownej

338 AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

339 AOSP Targanice Dolne, Kronika jubileuszu 100 lecia OSP Targanice Dolne...

340 AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne; A. Hutniczak, op. cit., s. 27.

341 A. Hutniczak, op. cit., s. 27.

342 AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

343 Ibidem.

ofiarności na rzecz społeczeństwa”³⁴⁴. Sytuacja powtórzyła się 8 lat później w sierpniu 2005 r., kiedy to w wyniku powodzi ucierpieli mieszkańcy Targanic i Andrychowa.

Strażacka chęć niesienia pomocy nie pozostała niedoceniona – w 1997 r. kolejni druhowie zostali uhonorowani medalami za służbę:

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Andrzej Rokowski, Rafał Piątek, Jacek Curzydło, Jacek Piątek, Kazimierz Kowalczyk, Zbigniew Chmiel.

Odznaka „Wzorowy Strażak” – Artur Wichman, Zbigniew Nalborczyk, Jacek Borodziej, Mariusz Rokowski³⁴⁵.

W kolejnych latach odznaczenia otrzymali:

1998

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Mirosław Dudek.

Odznaka „Wzorowy Strażak” – Władysław Walczak, Artur Piątek, Dariusz Rokowski.

Złota Odznaka MDP – Justyna Szefer, Katarzyna Adamus.

Srebrna Odznaka MDP – Katarzyna Kryń.

Brązowa Odznaka MDP – Dorota Szefer³⁴⁶.

1999

Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jarosław Piątek, Marek Kowalczyk.

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Artur Piątek, Artur Wichman.

Odznaka „Wzorowy Strażak” – Jan Nalborczyk, Zbigniew Rajda³⁴⁷.

2001

Odznaka „Wzorowy Strażak” – Andrzej Sordyl, Arkadiusz Rokowski.

Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jacek Curzydło, Jacek Piątek, Mirosław Chmiel³⁴⁸.

2002

Odznaka „Wzorowy Strażak” – Józef Sordyl.

Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Rafał Piątek, Zbigniew Chmiel.

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Stanisław Walczak, Jan Nalborczyk, Zbigniew Rajda³⁴⁹.

2003

Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Artur Piątek, Andrzej Rokowski, Artur Wichman.

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jacek Borodziej, Józef Sordyl³⁵⁰.

Początek XXI w. w historii OSP Targanice Dolne to przede wszystkim obchody 100-lecia założenia jednostki, które odbyły się 18 czerwca 2005 r. Funkcję prezesa pełnił wówczas Jan Nalborczyk, naczelnika natomiast – Jacek Curzydło.

Wśród gości znaleźli się m.in. przedstawiciele administracyjnych władz państwowych, Zarządu Oddziału Wojewódzkiego i Powiatowego Związku OSP RP, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Wadowicach, Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku OSP RP w Andrychowie, Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej PSP w Andrychowie, Komisariatu Policji w Andrychowie. Na uroczystość przybyły też delegacje strażaków z pocztami sztandarowymi z zaprzyjaźnionych OSP z Andrychowa, Inwałdu, Roczyn, Rzyk, Sułkowic-Bolęciny, Sułkowic-Łęgu, Targanic Górnych, Zagórnika, Wieprza, Nidku i Kozińca. Po Mszy Św. uczestnicy przemaszzerowali na plac apelowy, gdzie m.in. przekazany został nowy sztandar dla jednostki, który w 100-lecie jej założenia ufundowali mieszkańcy Targanic Dolnych, Brzezinki Dolnej i czynni strażacy

³⁴⁴ Ibidem.

³⁴⁵ Ibidem.

³⁴⁶ Ibidem.

³⁴⁷ Ibidem.

³⁴⁸ Ibidem.

³⁴⁹ Ibidem.

³⁵⁰ Ibidem.

z OSP Targanice Dolne. Sztandar wyhaftowały siostry klaryski z Kęt, udekorowany został on również podczas przekazania jednostce Złotym Znakiem Związku oraz pamiątkowymi gwoździami. Z okazji jubileuszu odznaczeni zostali następujący druhowie:

Srebrny Krzyż Zasługi – Antoni Hutniczak, Kazimierz Kowalczyk.

Brązowa Odznaka „Zasłużony dla Ochrony Przeciwopozarowej” – Jacek Piątek.

Złoty Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jan Pietras, Mirosław Chmiel, Franciszek Curzydło, Jacek Curzydło, Kazimierz Kowalczyk, Antoni Pająk, Jacek Piątek, Stanisław Rokowski.

Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Tomasz Partyka, Zbigniew Łaskawski, Stanisław Chmiel, Bolesław Cinal, Stanisław Piątek.

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Grażyna Szefer-Furczyk, Leszek Tomiak.

Podczas uroczystości strażacy otrzymali sprzęt pożarniczy, tj. dwusegmentową drabinę wysuwaną, pompę szlamową i maszt oświetleniowy³⁵¹.

W kolejnych latach nastąpiły zmiany w składzie Zarządu jednostki:

2006

Prezes – Józef Sordyl

Wiceprezes i naczelnik – Jacek Curzydło

Zastępca naczelnika – Arkadiusz Rokowski

Sekretarz – Jacek Piątek

Skarbnik – Teresa Piątek

Gospodarz – Andrzej Rokowski

Członek Zarządu – Stanisław Walczak

Członek Zarządu – Andrzej Sordyl

Członek Zarządu – Jarosław Piątek

Członek Zarządu – Artur Piątek

Kronikarz – Grażyna Szefer-Furczyk.

Komisja Rewizyjna

Przewodniczący – Zbigniew Rajda

Wiceprzewodniczący – Marek Kowalczyk

Sekretarz – Małgorzata Sordyl

Członek Komisji – Paweł Rajda

Członek Komisji – Jan Nalborczyk³⁵².

2016

Prezes – Józef Sordyl

Naczelnik – Jacek Curzydło

Zastępca naczelnika – Arkadiusz Rokowski

Skarbnik – Teresa Piątek

Sekretarz – Dawid Oboza

Gospodarz – Krzysztof Żydek

Kronikarz – Szymon Oboza

Członek Zarządu – Stanisław Walczak

Członek Zarządu – Jarosław Piątek³⁵³.

Działalność strażaków skupiała się na akcjach ratowniczo-gaśniczych, ważne było również stałe podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w kursach i szkoleniach. W marcu 2017 r. w jednostce po raz pierwszy przeprowadzono kontrolę gotowości operacyjnej, zakończoną oczywiście pozytywnie³⁵⁴.

351 Ibidem.

352 Ibidem.

353 Ibidem.

354 Ibidem.

Druhowie przeprowadzali w tym okresie prace modernizacyjne w remizie oraz w jej otoczeniu. W 2008 r. na koszt Urzędu Gminy i targanickej OSP wymienione zostały okna w Domu Strażaka, natomiast w 2012 r. na placu przy Domu Strażaka ułożono kostkę brukową³⁵⁵.

Nie zapomniano również o staraniach o nowy sprzęt i umundurowanie, niezbędnych do prawidłowego i bezpiecznego przeprowadzania akcji. 31 lipca 2010 r. poświęcony został nowy samochód strażacki Star 266, którego zakup sfinansowali Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej OSP RP, władze Gminy Andrychów, mieszkańcy Targanic Dolnych i Brzezinki Dolnej oraz członkowie jednostki OSP. W czerwcu 2012 r. strażacy nabyli natomiast lekki samochód pożarniczy Ford Transit. Za pieniądze jednostki zakupiono też garaż „blaszak”, w którym umieszczono pojazd. Ponadto w 2017 r. jednostka otrzymała od władz gminnych sprzęt do pierwszej pomocy³⁵⁶.

Członkowie OSP Targanice Dolne aktywnie działali i działają nadal – również na innych polach. Aktywnie angażują się w życie wsi, poprzez działalność edukacyjną, organizując pokazy strażackie, kursy udzielania pierwszej pomocy, czy Ogólnopolski Turniej Wiedzy Pożarniczej. Istotną rolę odgrywa również działalność charytatywna. W sierpniu 2012 r. druhowie z Targanic Dolnych zorganizowali akcję krwiodawstwa i dawców

szpiku kostnego „Strażacy ludziom”. Udało się wówczas pobrać 16 l krwi, pozyskać 98. dawców szpiku i przebadać pod kątem okulistycznym 38. Dzieci³⁵⁷.

Jednostka odgrywa też ważną rolę w życiu kulturalnym wsi, organizując takie imprezy, jak festyny strażackie, zabawy andrzejkowe, sylwestrowe, karnawałowe, obchody Dnia Strażaka, powiązane zwyczajowo z piknikiem i turniejem piłki nożnej, warta przy Grobie Chrystusa podczas Świąt Wielkanocnych w kościele w Sułkowicach-Łęgu. Strażacy uczestniczą również w wydarzeniach mających na celu integrację z przedstawicielami innych jednostek, jak np. opłatek strażacki, ale także liczne zawody sportowo-pożarnicze, Gminny Turniej Piłki Siatkowej Strażaków OSP, Ogólnopolskie Mistrzostwa Strażaków w Narciarstwie Alpejskim, Ogólnopolska Olimpiada Sportowo-Pożarnicza Strażaków OSP (w 2021 r. targaniccka drużyna zdobyła III miejsce), niejednokrotnie zajmując czołowe lokaty³⁵⁸. Członkowie i członkinie Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej uczestniczyli natomiast w Powiatowym Turnieju Halowym Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych im. Druha Piotra Galasa, Mistrzostwach MDP w sprzęcie pożarniczym, powiatowych rajdach, czy zlotach wojewódzkich.

Do okazjonalnych wydarzeń z udziałem OSP w tym okresie należały pielgrzymki strażackie, a także udział w uroczystościach 25-lecia powstania Straży Zawodowej, które odbyły się w Warszawie w sierpniu 2012 r.³⁵⁹

355 Ibidem.

356 Ibidem.

357 Ibidem.

358 Ibidem; *Druhowie z OSP Targanice Dolne ponownie na podium*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 10, s. 9.

359 AOSP Targanice Dolne, Kronika OSP Targanice Dolne.

OSP Targanice Dolne dzisiaj

Od czerwca 2021 r. Zarząd OSP Targanice Dolne tworzą:

Prezes – Szymon Oboza
Naczelnik – Jacek Curzydło
Zastępca naczelnika – Dawid Oboza
Skarbnik – Daria Babik
Sekretarz – Arkadiusz Rokowski
Członek Zarządu – Teresa Piątek
Członek Zarządu – Józef Sordyl
Członek Zarządu – Krzysztof Żydek
Członek Zarządu – Stanisław Walczak.
Komisja Rewizyjna:
Przewodniczący – Jan Nalborczyk
Sekretarz – Mirosław Dudek
Członek Komisji – Zbigniew Rajda³⁶⁰.

W 2021 r. strażacy z Targanic Dolnych do działań wyjeżdżali 23 razy, w tym 7 razy do pożarów, 16 razy do miejscowych zagrożeń, 1 raz do fałszywego alarmu. Aktualnie jednostka liczy 87. członków, z czego 59. czynnych. Spośród członków OSP 27. posiada uprawnienia do działań ratowniczych³⁶¹.

OSP Targanice Dolne, fot. 1
Najstarsze zdjęcie strażaków ochotników z Targanic Dolnych.

³⁶⁰ R. Fraś, *Nowy zarząd OSP w Targanicach Dolnych*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 7, s. 10.

³⁶¹ Ibidem.

Dehotnicza Straż Pożarna w Targanicach - około 1918 roku

OSP Targanice Dolne, fot. 2
Strażacy, ok. 1918 r.,
fot. z kolekcji Towarzystwa
Miłośników Andrychowa.

OSP Targanice Dolne, fot. 3
Strażacy w mundurach
galowych, 1918 r

OSP Targanice Dolne, fot. 4
Remiza OSP w Targanicach
Dolnych, strażacy przy
motopompie M-200,
lata 50.-60. XX w.

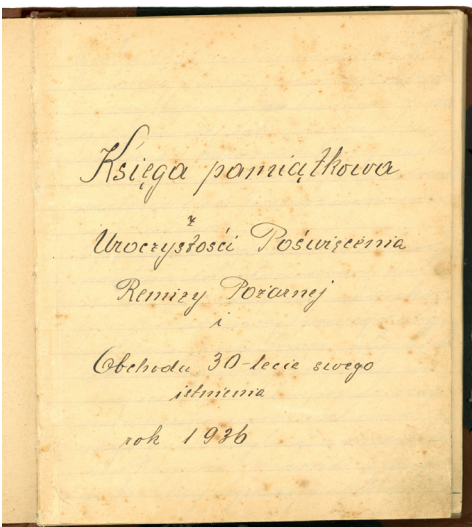
OSP Targanice Dolne, fot. 5
Józef Wykręt wręcza odznaczenia
przed strażnicą OSP
w Targanicach Dolnych.

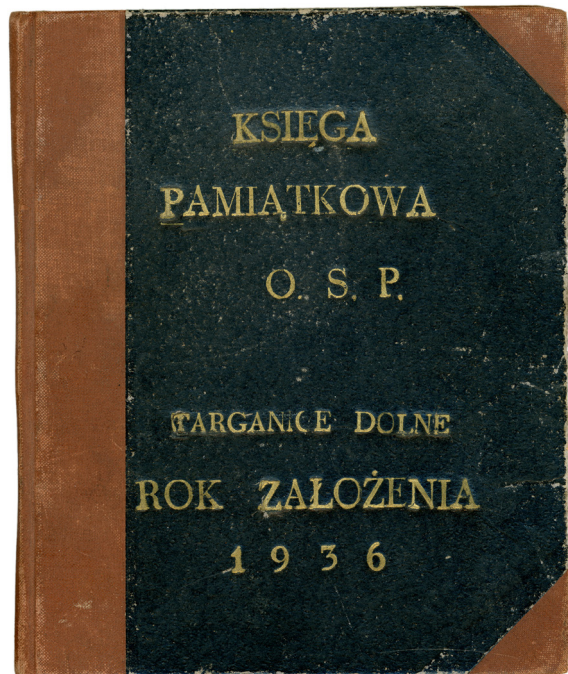
OSP Targanice Dolne, fot. 6
Uroczystości Miejsko-Gminnego
Zarządu OSP w Andrychowie,
odbywające się w Targanicach, na
czele pochodu Władysław Zawiła.

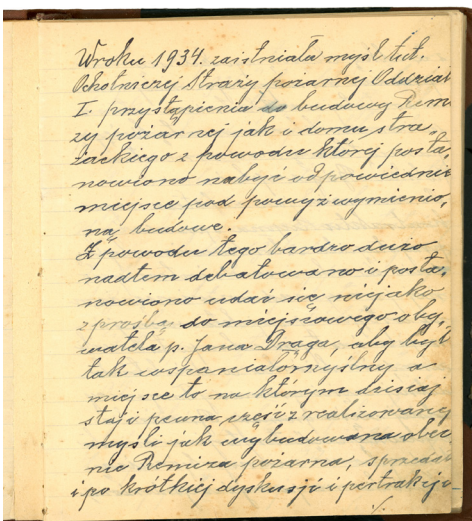
OSP Targanice Dolne, fot. 7
Strażacy w pochodzie.

OSP Targanice Dolne, fot. 8
Strona tytułowa „Księgi Pamiątkowej”

OSP Targanice Dolne, fot. 9
Okładka „Księgi Pamiątkowej”

OSP Targanice Dolne, fot. 10
Fragment rękopisu „Księgi Pamiątkowej”.

**TARGANICE
GÓRNE**

OSP Targanice Górne

Okres przedwojenny

Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych powstała w roku 1924, przy wsparciu członków miejscowego Kółka Rolniczego. Głównym inicjatorem jej powołania był Jan Wojewodzic, który jako pierwszy pełnił funkcję komendanta targaniczkiej OSP³⁶². W składzie Zarządu w okresie przedwojennym znaleźli się:

1924-1929:

Komendant – Jan Wojewodzic

Zastępca komendanta – Tomasz Ogórek.

1929-1931:

Komendant – Stanisław Pasternak

Zastępca komendanta – Jan Mrzygłód.

1931-1945:

Komendant – Stefan Łysoń

Zastępca komendanta – Jan Bury³⁶³.

Choć strażacy w Targanicach Górnych, w przeciwieństwie do druhów z innych jednostek założonych na terenie dzisiejszej Gminy Andrychów rozpoczęli swoją działalność stosunkowo późno, od razu przystąpili do realizacji inicjatyw ważnych dla zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom. Już w 1925 r. jednostka znalazła się w posiadaniu sikawki ręcznej „Florianki”, a także węży strażackich, druhowie pod kierownictwem komendanta Wojewodzica przystąpili też do budowy remizy. Członkowie OSP mogli przy tym liczyć na wsparcie z zewnątrz: działka pod budowę została podarowana przez Kółko Rolnicze, natomiast niezbędny materiał budowlany strażacy otrzymali od Józefa Łysonia³⁶⁴.

Z roku na rok jednostka była coraz lepiej przystosowana do niesienia pomocy mieszkańcom. W 1927 r. zakupiono strażacki wóz konny na kołach rafowych, na którym zamontowane zostały pompa ręczna, węże ssawne W-75 oraz tłoczne W-52. Pierwszy pojazd, którym posługiwali się targaniccy strażacy można dziś podziwiać przed remizą. Osoby zainteresowane historią pożarnictwa w Targanicach Górnych mogą też obejrzeć jeden z zachowanych hełmów strażackich, zakupionych wraz z umundurowaniem w tym samym czasie co wóz³⁶⁵.

Kolejne ważne w historii jednostki wydarzenia miały miejsce w roku 1928 r., kiedy to ukończono budowę remizy, oraz w 1929 r., gdy targaniczka OSP otrzymała swój pierwszy sztandar. Na jednej jego stronie znajdował się wizerunek Matki Boskiej, na drugiej natomiast widniał patron strażaków, św. Florian. Uroczyste poświęcenie ufundowanego sztandaru miało miejsce w sierpniu 1929 r., a odebrał go ówczesny komendant jednostki Stanisław Pasternak³⁶⁶.

362 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych*, [online], [dostęp: 28.09.2022]. Dostępny w Internecie: <http://www.targanicegorne.osp.org.pl/historia/>; A. Hutniczak, op. cit., s. 28.

363 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych. Prezesi, naczelnicy*, [online], [dostęp: 28.09.2022]. Dostępny w Internecie: <http://www.targanicegorne.osp.org.pl/prezesi-naczelnicy/>.

364 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*; A. Hutniczak, op. cit., s. 28.

365 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*

366 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*; A. Hutniczak, op. cit.

Lata 30. XX w. w porównaniu z poprzednią dekadą były dla strażaków czasem stagnacji. Najważniejszą inicjatywę w tamtym okresie stanowiło pozyskanie dla wszystkich członków jednostki w 1932 r. czapek wyjściowych oraz skórzanych pasów. O innych przedsięwzięciach brak niestety informacji, a dalszą działalność przerwał wybuch wojny we wrześniu 1939 r.³⁶⁷

II wojna światowa

Na temat działalności OSP w Targanicach Górnych w latach 1939-1945, zachowało się niewiele informacji. Wiadomo, iż dalsze funkcjonowanie jednostki wymusili okupanci, a kierował nią Niemiec noszący nazwisko Grandi, choć oficjalnie funkcję komendanta pełnił Stefan Łysoń. W tym okresie strażacy stracili otrzymany jeszcze w 1929 r. sztandar „o wybitnie polskim rodowodzie”. Po zakończeniu wojny nie udało się go odzyskać³⁶⁸.

Czasy powojenne 1945-1989

Wraz z końcem II wojny światowej działalność targaniczkiej OSP, która liczyła wówczas 18 członków, ponownie nabrała tempa. Wybrany został nowy Zarząd jednostki na czele z prezesem Janem Ćwierką i komendantem Stefanem Łysoniem (później funkcję objął Jan Bury)³⁶⁹.

Zmiany w składzie Zarządu na poszczególnych stanowiskach do roku 1989 przedstawiały się następująco:

Prezysi:

Wojciech Mrzygłód 1954-1962

Władysław Fary 1962-1970

Józef Bury 1970-1996.

Komendanci/Naczelnicy:

Stefan Łysoń 1931-1945

Jan Bury 1945-1950

Jan Drąg 1950-1954

Piotr Moskwik 1954-1970

Piotr Zieliński 1970-2006.

Zastępcy komendanta (naczelnika):

Jan Bury 1931-1945

Jan Drąg 1945-1950

Piotr Moskwik 1950-1954

Stanisław Mrzygłód 1954-1966

Aleksander Mrzygłód 1966-1968

Piotr Zieliński 1968-1970

Jan Mrzygłód 1970-1982

Julian Kierczak 1982-1996³⁷⁰.

Po zakończeniu wojny funkcjonowanie jednostki powoli wracało do normy. W 1945 r. strażacy zakupili motopompę „Leopolia”. 4 lata później, 31 lipca 1949 r., członkowie targaniczkiej jednostki po raz pierwszy od

367 Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...

368 Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...; A. Hutniczak, op. cit., 28-29.

369 Ibidem.

370 Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych. Prezysi, naczelnicy...

czasu zakończenia wojny wzięli udział w zawodach pożarniczych zorganizowanych dla rejonu andrychowskiego, w dodatku stanęli na podium, zdobywając III miejsce³⁷¹.

Kolejne dwie dekady działalności OSP były czasem m.in. pozyskiwania nowych ochotników i zwiększania w ten sposób kadry jednostki, która na początku lat 60. XX w. wyniosła 25 członków³⁷².

Cały czas miano też na uwadze kwestię unowocześniania strażackiego wyposażenia. I tak w 1952 r. jednostka znalazła się w posiadaniu nowej motopompy, a rok później drugiego konnego wozu strażackiego, ale już na kołach ogumionych³⁷³. Warto w tym momencie zaznaczyć, że z transportu konnego targanicka OSP korzystała do końca lat 60. Najczęściej swoich koni użyczali strażakom Jan Bury, Wojciech Pasternak, Jan Mrzygłód i Józef Ćwiertka. Co ciekawe, konie bardzo przydały się w Targanicach Górnych w akcji ratowniczo-gaśniczej również wiele lat później. Podczas pożaru, który wybuchł w 2000 r. postanowiono skorzystać z koni przy organizacji akcji ze względu na niedostępny teren³⁷⁴.

Tak działalność OSP w tamtym okresie wspomina Bronisław Wieczorek: „Nie było takich mundurów jak dzisiaj, mieliśmy (...) takie kombinezony i poniemieckie hełmy. (...) Był wóz konny, motopompa, na tym trochę węży (...). No i jak był alarm, no to wcześniej jeszcze, jak nie było prądu – to z dziecinnych lat pamiętam – to sygnał taki jak się paliło to było, że w kościele wszystkie dzwony dzwoniły. Trzy dzwony były (...), no to syrena była taka na korbkę. (...) A remiza była w tym miejscu, gdzie teraz jest ten sklep na rogu. (...) Zebrania mieliśmy w szkole, bo nie było sali, nie było nic. Do pożaru jak się jechało to była para koni, ciągnęła wóz, tam pod Jawornicę, a my musieli lecieć za tym wozem, bo to się nie siadło jak się dziś wsiada do samochodu i jedzie się. To te konie ledwie mogły uciągnąć ten sprzęt do góry, a gdzie tam żeby jeszcze strażaki siedzieli na wozie”³⁷⁵.

Wracając jednak do lat 60., 7 maja 1962 r. jednostka otrzymała nowy sztandar z wizerunkiem św. Floriana, który odebrali prezes Władysław Fary i komendant Piotr Moskwik. Dwa lata później, w sierpniu 1964 r., strażacy rozpoczęli budowę Domu Gromadzkiego. W 1966 r. zainicjowano pracę w podpiwniczeniach budynku, pod salą widowiskową. Wygospodarowano w ten sposób pomieszczenia na dwa boksy garażowe, świetlicę, sanitariaty, zaplecze kuchenne i magazyny. Dom Gromadzki oddano oficjalnie do użytku 29 listopada 1967 r., a w czerwcu następnego roku rozpoczęto rozbiórkę przedwojennej remizy. Po zakończeniu prac w nowej remizie, w sierpniu roku 1968 przeniesiono tam sprzęt strażacki³⁷⁶.

Z pochodzących z tamtego okresu strażackich „nabytków” konieczne trzeba też wymienić motopompę M-400, przekazaną przez Komendę Powiatową w Wadowicach w 1966 r., a także zakupiony przez strażaków w 1968 r. samochód marki Lublin. Pojazd po remoncie i dostosowaniu go do celów pożarniczych został przekazany strażakom w 1969 r. Pierwszym kierowcą-mechanikiem został Józef Kudłacik. W tym samym roku zorganizowano uroczystość 45-lecia założenia jednostki³⁷⁷.

W latach 70. XX w. OSP sukcesywnie pozyskiwała nowy sprzęt: w 1971 r. Komenda Powiatowa przekazała targanickim strażakom motopompę M-800, w latach 1976-1980 zakupiono natomiast węże tłoczne i ssawne, mundury ćwiczebne, hełmy, toporki, obuwie, dresy oraz armaturę strażacką. Wszystko to znajdowało później zastosowanie podczas akcji ratunkowo-gaśniczych, spośród których jedną z najbardziej wymagających była ta podczas pożaru rafinerii w Czechowicach-Dziedzicach w czerwcu 1971 r.³⁷⁸ Zaangażowanie strażaków nie pozostawało niezauważone. 20 lipca 1975 r. ufundowany został nowy sztandar strażacki, natomiast w roku 1982 OSP Targanice Górne otrzymała od Komendy Powiatowej w Wadowicach samochód pożarniczy Star 66 GBM 2/8. Pojazd trafił do jednostki z Komorowic, natomiast wóz, którym jeździli strażacy do tej pory, trafił do OSP Stanisław Górny³⁷⁹.

371 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*; A. Hutniczak, op. cit., 28-29.

372 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*

373 Ibidem.

374 A. Hutniczak, op. cit., s. 29.

375 Wywiad z Bronisławem Wieczorkiem, aga.edu.pl, Inwałd 2022.

376 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*; A. Hutniczak, op. cit., s. 29.

377 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*

378 Ibidem.

379 Ibidem.

W kolejnym dziesięcioleciu niezwykle ważną inicjatywą było powołanie we współpracy z targaniczką Szkołą Podstawową i miejscowymi organizacjami młodzieżowymi w 1981 r. Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej. Skupiała ona młodych ludzi początkowo w wieku 16-18 lat, chcących iść w ślady druhów ochotników. Przez całą dekadę MDP bardzo prężnie się rozwijała, w 1983 r. wyposażono młodzież w mundurki wyjściowe, berety, hełmy młodzieżowe i pasy z toporkami, a w 1986 r. podczas Walnego Zebrania ci członkowie drużyny, którzy ukończyli 18 lat, po złożeniu ślubowania zostali czynnymi członkami jednostki. Targaniczka MDP odnosiła liczne sukcesy w zawodach sportowo-pożarniczych, m.in. zajmując w 1988 r. II miejsce podczas zmagania na szczeblu wojewódzkim w kategorii wiekowej 12-15 lat³⁸⁰.

Pod koniec lat 80. jednostka wzbogaciła się o motopompę M-800 Po-5 R, przekazaną 5 czerwca 1987 r. Ważnym wydarzeniem było też podarowanie strażakom nowego sztandaru ze św. Florianem, który ufundowali targaniczanie. Poświęcenia sztandaru dokonał podczas obchodów 65-lecia założenia jednostki proboszcz miejscowej parafii ks. kan. Stanisław Byrdziak, który był jednocześnie honorowym członkiem OSP Targanice Górne³⁸¹.

Po roku 1989

W latach 90. XX w. OSP w Targanicach Górnych nadal prowadziła niezwykle aktywną działalność. Zarząd w tym okresie tworzyli:

Prezesi:

Jan Fujawa 1996-2011

Sławomir Jończy 2011-do chwili obecnej.

Naczelnicy:

Piotr Zieliński 1970-2006

Andrzej Bizoń 2006-2012

Włodzimierz Fary 2012-do chwili obecnej.

Zastępcy naczelnika:

Julian Kierczak 1982-1996

Andrzej Bizoń 1996-2006

Włodzimierz Fary 2006-2011

Krzysztof Najbor 2011-2013

Szczepan Rajda 2013-do chwili obecnej³⁸².

W 1991 r. dziesięciu strażaków uczestniczyło w zabezpieczeniu pielgrzymki papieża Jana Pawła II w Wadowicach. 27 lipca tego samego roku druhowie brali udział w akcji podczas powodzi, która nawiedziła wówczas Targanice, rok później natomiast w gaszeniu pożaru lasów w Kuźni Raciborskiej³⁸³.

Jednostkę czekały też zmiany w organizacji działania. W roku 1993 targaniczka OSP przeszła pod kierownictwo Komendy Rejonowej Państwowej Straży Pożarnej w Oświęcimiu, a 15 maja 1997 r. jednostka została wcielona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co świadczyło o wysokim poziomie jej organizacji i skuteczności³⁸⁴.

Członkowie OSP cały czas dbali o pozyskiwanie nowego sprzętu i modernizację remizy. W 1992 r. wzbogacono się o radiostację stacjonarną i nasobną typu ALINCO do samochodu pożarniczego. W 1995 r. przeprowadzono natomiast podłączenie gazu ziemnego do strażackiej remizy, a rok później położono

³⁸⁰ Ibidem.

³⁸¹ Ibidem.

³⁸² *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych. Prezesi, naczelnicy...*

³⁸³ *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*

³⁸⁴ *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*; A. Hutniczak, op. cit., s. 30-31.

płytki w niektórych pomieszczeniach budynku. Również w 1996 r. renowacji poddano wspomniany wyżej wóz strażacki, silnik wymieniono na Leyland pochodzący z Wytwórni Silników Wysokoprężnych „Andoria” i zamontowano wspomaganie układu kierowniczego. Wiele pracy w modernizację pojazdu włożyli Józef i Włodzimierz Fary³⁸⁵.

Wiele działało się w jednostce w roku 1997. W lipcu strażacy uczestniczyli w akcji ratowniczej podczas powodzi, która w tamtym czasie nawiedziła Targanice i okolice. W działania straży włączył się także alumn Michał Mrzygłód. Za zaangażowanie i pomoc poszkodowanym jednostka otrzymała ubrania nieprzemakalne dla druhów, została też uhonorowana medalem „Zasłużony dla Gminy Andrychów”. Odznaczenie wręczyli 18 stycznia 1998 r. przewodniczący Rady Miejskiej w Andrychowie Andrzej Maciejczyk i burmistrz Andrychowa Tadeusz Woźniak³⁸⁶.

Kolejne lata były czasem dalszego kompletowania sprzętu – w 1998 r. nabyte zostały pilarki spalinowe i motopompa pływająca „Niagara”, a także dalszej modernizacji remizy, która w listopadzie tamtego roku została podłączona do wodociągów miejskich.

Warto również odnotować sukcesy w Ogólnopolskim Turnieju Wiedzy Pożarniczej, które odnieśli w 1993 r. Paweł Rożek (II miejsce w eliminacjach wojewódzkich) i Janusz Walentek w latach 1998-1999 (VI miejsce w finale krajowym i III miejsce w eliminacjach wojewódzkich)³⁸⁷.

Strażacy brali wreszcie udział w ważnych okazjonalnych uroczystościach kościelnych, takich jak peregrynacja kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej do targaniczkiej parafii 27 sierpnia 1998 r., udział w Ogólnopolskiej Pielgrzymce Strażaków na Jasną Górę 15 maja 1999 r., czy zabezpieczanie wizyty papieża Jana Pawła II w Wadowicach 16 czerwca tego samego roku. W grudniu 2000 r. przy wsparciu Zarządu Miejskiego w Andrychowie jednostka nabyła samochód Honker, który po przystosowaniu go do celów pożarniczych, jako wóz strażacki GLBM 0,3/8 został przekazany jednostce 20 grudnia 1999 r.³⁸⁸

Od początku XXI w. jednostka wzbogaciła się o kolejny niezbędny sprzęt: pompę szlamową PTG-305 (2004), drabinę wysuwaną DNW 3080 na Stara 660 (2005), radiostację przewoźną Motorola GM360 i nasobną Motorola GP360 (2006), aparat powietrzny z maską tlenową i czujnikiem bezruchu do średniego samochodu (2007). W 2008 r. strażacy pozyskali kolejny aparat powietrzny z maską i czujnikiem, a ponadto piłę łańcuchową do drewna i quada Suzuki 4x4 LTA750 do przeprowadzania akcji w górskim terenie. W roku 2009 na stanie pojawiła się kolejna radiostacja nasobna Motorola GP360, rok później zestaw ratowniczy PSP R1, w 2011 r. natomiast kolejne dwa aparaty powietrzne z butlami kompozytowymi, maskami i czujnikami bezruchu. W 2012 r. jednostka pozyskała zestaw hydrauliczny do ratownictwa technicznego³⁸⁹.

Dzięki tym nowym, licznym nabytkom, strażacy mogli z ogromnym powodzeniem brać udział w kolejnych akcjach. Okazały się one niewątpliwie pomocne podczas usuwania skutków powodzi, która nawiedziła Targanice i sąsiednie miejscowości w sierpniu 2005 r., a także Tarnów w 2010 r.³⁹⁰

16 listopada 2012 r. zmarł wieloletni prezes OSP i jej członek honorowy, prezes Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku OSP RP w Andrychowie, a także niezwykle aktywny działacz społeczny, Jan Fujawa.

Ważnym przedsięwzięciem w tamtym okresie była rozbudowa strażackiej remizy. Do realizacji zadania doprowadził Zarząd w 2011 r., tworząc projekt rozbudowy i uzyskując wymagane pozwolenie budowlane. W 2014 r. jednostka pozyskała dotację na realizację projektu w ramach programu Małopolskie Remizy 2014. Duże wsparcie dla działań strażaków okazały również władze gminy, dzięki czemu już 15 maja 2017 r. poświęcono i oddano do użytku nową remizę³⁹¹.

385 Ibidem.

386 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*

387 Ibidem.

388 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*; A. Hutniczak, op. cit., s. 31.

389 *Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Targanicach Górnych...*

390 Ibidem.

391 Ibidem.

OSP Targanice Górne dzisiaj

Nowoczesna baza dla działań jednostki przyczyniła się niewątpliwie do jej dalszego rozwoju. 25 września 2020 r. jednostka znalazła się w posiadaniu nowego ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego na podwoziu Renault D15. Zakupu pojazdu dokonano z własnych funduszy OSP, a także dzięki wsparciu ze środków budżetu Gminy Andrychów, Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie³⁹². Warto przy tym zauważyć, że jednostka OSP Targanice Górne znana jest z prowadzonych z sukcesem działań na terenach górskich, w miejscach na ogół trudno dostępnych.

Obecnie skład Zarządu jednostki tworzą:

Prezes – Sławomir Jończy

Wiceprezes i naczelnik – Włodzimierz Fary

Zastępca naczelnika – Szczepan Rajda

Sekretarz – Aleksandra Ćwierka

Skarbnik – Mateusz Fujawa

Gospodarz – Paweł Łysoń

Członek Zarządu – Zbigniew Rajda

Komisja Rewizyjna – Marek Fujawa, Zbigniew Moskwik, Piotr Zieliński³⁹³.

Według danych z 2020 r. jednostka liczyła wówczas 66. członków czynnych, 3. honorowych i 33. wspierających. 20 osób należało do MDP³⁹⁴. W 2021 r. targaniccy strażacy wyjeżdżali do 41. akcji, w tym do 10. pożarów, 26. miejscowych zagrożeń, 5. wezwań okazało się być fałszywym alarmem³⁹⁵. Oprócz udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych, członkowie OSP aktywnie uczestniczą w życiu kulturalnym miejscowości, czy uroczystościach, zarówno państwowych, jak i kościelnych. Sporo uwagi poświęcają też pracy z młodzieżą, o czym świadczą imponujące sukcesy podopiecznych w Ogólnopolskim Turnieju Wiedzy Pożarniczej, a także w gminnych i powiatowych zawodach sportowo-pożarniczych. Strażacy prowadzą ponadto działalność edukacyjną, organizując m.in. szkolenia z udzielania pierwszej pomocy. OSP Targanice Górne odgrywa dziś nie tylko ważną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom Gminy Andrychów, ale także w kreowaniu życia społeczno-kulturalnego na terenie swojego sołectwa.

OSP Targanice Górne, fot. 1
Druhowie w latach 30. XX w.

392 Ibidem; A. Piotrowska, *Nowy wóz dla OSP Targanice Górne*, „Nowiny Andrychowskie”, 2020, nr 10, s. 19.

393 A. Piotrowska, *OSP Targanice Górne. Zmiany w zarządzie*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 7, s. 10.

394 A. Piotrowska, *Zebrań strażaków z OSP Targanice Górne*, „Nowiny Andrychowskie”, 2020, nr 3, s. 15.

395 *Statystyki wyjazdowe OSP z powiatu wadowickiego za rok 2021*, [online], [dostęp: 27.07.2022]...

OSP Targanice Góne, fot. 2
Strażacy w latach 50. XX w.

OSP Targanice Góne, fot. 3
Motopompa „Leopolia” nad rzeką
Targaniczką, od lewej mechanik
Władysław Magiera,
początek lat 60. XX w.

OSP Targanice Góne, fot. 4
Druhowie na początku lat 60. XX w.

OSP Targanice Góne, fot. 5
Uroczystość poświęcenia
sztandaru, 1962 r.

OSP Targanice Góne, fot. 6
Strażacy podczas uroczysto-
ści poświęcenia sztandaru,
1962 r.

OSP Targanice Góne, fot. 7
Uroczystość przekazania
sztandaru, od lewej:
Bolesław Rafa (kierownik
szkoły i skarbnik straży),
w środku Jan Żywioł,
Stefan Marczyński,
Władysław Zawila
(z wąsami), 1962 r.

OSP Targanice Góne, fot. 8
Uroczyste przekazanie
sztandaru, 1962.

OSP Targanice Góne, fot. 9
Przemarsz z okazji uroczysto-
ści związanych przekazaniem
sztandaru, 1962.

OSP Targanice Góne, fot. 10
Przemowy strażaków,
lata 70. XX w.

OSP Targanice Góne, fot. 11
Uroczyste przekazanie motopompy. Od lewej Stefan Marczyński i Piotr Moskwik, lata 70. XX w.

OSP Targanice Góne, fot. 12
Przemarsz strażaków w Targanicach, lata 80. XX w.

OSP Targanice Góne, fot. 13
Na czele muzycy z „Andropolu”,
przemarsz strażaków w
Targanicach, lata 80. XX w.

OSP Targanice Góne, fot. 14
Drużyna strażaków z Targanic
na zawodach w Andrychowie,
lata 80. XX w.

OSP Targanice Góne, fot. 15
Druhowie z Targanic po Walnym
Zebraniu, lata 80. XX w.

ZAGÓRNIK

OSP Zagórnik

Okres przedwojenny

Na temat początków zagórnickiej straży pożarnej, do roku 1926, wiadomo niewiele, ze względu na niekompletną dokumentację. Szczątkowa ilość źródeł pisanych z tamtego okresu, a właściwie jej kopie, zostały umieszczone w kronice, która do dziś znajduje się w posiadaniu strażaków. Do roku 1983 prowadziła ją nauczycielka Szkoły Podstawowej w Zagórniku Maria Starczała, odtwarzając najstarsze dzieje jednostki w oparciu o nieliczne zachowane dokumenty, a także relacje długoletnich strażaków, zwłaszcza Jana Grochowskiego i Stanisława Smazy³⁹⁶.

Pierwsza potwierdzona wzmianka historyczna na temat Ochotniczej Straży Pożarnej w Zagórniku dotyczy budowy tamtejszej remizy w 1911 r. Działkę na ten cel przeznaczył miejscowy rolnik i członek straży, Józef Gondko, teren w pierwszej kolejności wymagał jednak osuszenia. Budową remizy kierowali zastępca naczelnika Paweł Kukuła oraz Ignacy Polak, natomiast za obróbkę drewna, które mieszkańcy Zagórnika przekazali w darze jako materiał budowlany, odpowiadał Antoni Mikołajko, ówczesny naczelnik straży, a także właściciel miejscowego tartaku³⁹⁷. Wiadomo również co nieco na temat urządzenia wewnątrz remizy: znajdowały się tam haki na hełmy oraz skromny sprzęt strażacki, wieża budynku pełniła natomiast funkcję suszarni węży³⁹⁸.

Do pierwszego zarządu OSP w Zagórniku należeli: Antoni Mikołajko, który pełnił – jak wspomniano wyżej – funkcję naczelnika; Paweł Kukuła – zastępca naczelnika i jednocześnie instruktor oraz pierwszy kronikarz; sekretarzem straży był natomiast listonosz Józef Rusinek. Zachowały się również nazwiska pozostałych członków OSP z najwcześniejszego okresu jej istnienia: Jan Mydlarz, Piotr Kierczak, Władysław Potempa (pełnił funkcję trębacza), Jan Nowak, Franciszek Fijałkowski, Maciej Polak, Jan Kryśka, Józef Kryśka, Józef Suszał, Jan Miarka, Jan Kukuła, Józef Nowak, Wojciech Smolec, Jan Rusinek, Józef Mizera, Władysław Bury, Józef Gondko, Antoni Gajczak, Antoni Bogunia, Jan Gondko³⁹⁹.

30 sierpnia 1924 r. ufundowany został strażacki sztandar. Jego koszt, który w części pokryła jednostka, a w pozostałej zagórniczanie, opiewał na 1000 zł⁴⁰⁰. Funkcję chorążego pełnił Wojciech Smolec⁴⁰¹.

We wrześniu 1926 r. z funkcji naczelnika ustąpił Antoni Mikołajko. Jego miejsce od 1927 r. zajął Paweł Kukuła, na prezesa wybrano kierownika zagórnickiej szkoły Dominika Buchałę, a na zastępcę naczelnika Pawła Pietraszka; skarbnikiem został Jan Kukuła⁴⁰².

Ciekawe źródło stanowi zachowana fragmentarycznie księga kasowa straży. Wśród rozchodów, czyli wydatków jednostki z 1927 r., znajdziemy m.in. wkładki członków do Naczelnictwa w Wadowicach w wysokości 60 gr, ubezpieczenie strażaków w Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych w Warszawie, zaprenumerowano również gazetę „Przegląd pożarniczy”. Rozpoczęto też starania o pozyskanie horna (trąbki) strażackiego, zakupiono natomiast 20 m węża konopno-lnianego za 125 zł, tablicę na remizę za 8 zł, pas dla naczelnika za 9 zł, drut mosiężny. Wśród rozchodów znalazło się także ufundowanie gwoźdźca do sztandaru OSP w Rzykach, co jest dowodem na współdziałanie między lokalnymi jednostkami pożarniczymi już w tamtym

396 AOSP Zagórnik, Kronika OSP w Zagórniku, s. 89.

397 Ibidem, s. 7.

398 Ibidem.

399 Ibidem, s. 9-10, 12.

400 Ibidem, s. 9.

401 Ibidem.

402 Ibidem, s. 11.

okresie⁴⁰³. Zresztą, w Księdze Kasowej z nieco późniejszego okresu, bo z roku 1935, wśród wydatków znajdziemy również cegiełkę z okazji 30-lecia OSP w Inwałdzie, a także informację o udziale zagórnickich strażaków w „Zajączku” zorganizowanym w Kętach⁴⁰⁴.

W 1930 r. nastąpiła kolejna zmiana w składzie Zarządu, który przedstawiał się następująco:

Naczelnik – Paweł Kukuła

Prezes – Dominik Buchała

Zastępca naczelnika – Paweł Pietraszek

Sekretarz – Józef Kendik (nazywany przez mieszkańców pisarzem wiejskim)

Skarbnik – Paweł Pietraszek⁴⁰⁵.

Kolejne zmiany miały miejsce dwa lata później. Z funkcji naczelnika zrezygnował wówczas Paweł Kukuła, a zastępcą naczelnika i skarbnikiem przestał być Paweł Pietraszek. Na nowego naczelnika wybrano Piotra Kierczaka, pracownika Fabryki Braci Czczowiczka, zastępcą naczelnika został tymczasem stolarz Wojciech Smolec, a skarbnikiem Jan Nowak⁴⁰⁶.

Jak wyglądała działalność jednostki w owym czasie? Podczas zebrań podejmowano decyzje na temat ubezpieczenia remizy oraz członków straży, ustalania budżetu jednostki, jej statutu, czy też kupna i naprawy sprzętu pożarniczego. Pewien problem stanowiły natomiast... strażackie ćwiczenia. „W związku z bardzo małą frekwencją na tych ćwiczeniach ustalono iż nieusprawiedliwiona nieobecność spowoduje skreślenie z listy członków”⁴⁰⁷. Wiadomo również, że druhowie z Zagórника uczestniczyli w kursach strażackich organizowanych w Andrychowie⁴⁰⁸. Głównym źródłem dochodów OSP była organizacja zabaw, festynów, a także dotacje z Gminy.

Zagórnicka straż brała udział w licznych uroczystościach, obchodach dnia św. Floriana, Zielonych Świątek, 50-lecia założenia OSP w Makowie Podhalańskim w 1932 r., a w 1933 r. w odpuście w Inwałdzie, poświęceniu Auto-Pogotowia w Wadowicach i manifestacji w Andrychowie. Wspomniany protest przeciwko „zakusom niemieckim” miał miejsce 28 czerwca 1933 r., przy okazji obchodów Święta Morza a strażacy wzięli w nim udział w odpowiedzi na odezwę Urzędu Miejskiego w Andrychowie⁴⁰⁹. 3 maja 1934 r. strażacy uczestniczyli w „Zlocie OSP w Wieprzu”, przeznaczając jednocześnie na ten cel 16 zł⁴¹⁰.

Do strażaków działających w tym okresie w zagórnickiej OSP należeli: Piotr Kierczak, Wojciech Smolec, Józef Kendik, Jan Nowak, Paweł Kukuła, Antoni Fraś, Andrzej Smaza, Jan Gawęda, Ignacy Mydlarz, Władysław Łysoń, Franciszek Kryśka, Józef Nowak, Paweł Pietraszek, Michał Rokowski, Antoni Sordyl, Rudolf Rusinek, Benedykt Gondko, Karol Pytel, Stefan Curzydło, Jan Góralczyk, Stefan Góra, Jan Suszał, Franciszek Budka, Stanisław Pindel, Wojciech Góra, Bronisław Suszał⁴¹¹.

Rok 1935 przyniósł kolejną zmianę w Zarządzie zagórnickiej OSP. Po kilku latach z funkcji prezesa zrezygnował Dominik Buchała. Za długoletnią pracę na rzecz straży postanowiono przyznać mu tytuł „Honorowego Członka OSP”⁴¹². Na miejsce Buchały wybrano Jana Mydlarza, nauczyciela z miejscowej szkoły. Straż liczyła wówczas 14. członków, do nowych „nabytków” należeli Władysław Kolber, Fryderyk Polak i Jan Jordanek. Wszyscy strażacy zostali ubezpieczeni od wypadków podczas wyjazdów do pożarów⁴¹³. W tym czasie straż prowadziła już sprzedaż kalendarzy – w 1935 r. uzyskano w ten sposób 8 zł 14 gr. Zorganizowano również dożynki, razem z miejscowym Kołem Gospodyń Wiejskich, któremu przewodniczyła Elżbieta Mizera⁴¹⁴.

403 Ibidem, s. 10a, 12.

404 Ibidem, s. 20.

405 Ibidem, s. 13.

406 Ibidem, s. 14.

407 Ibidem, s. 15.

408 Ibidem, s. 20.

409 Ibidem.

410 Ibidem, s. 17.

411 Ibidem, s. 14, 17, 28.

412 Ibidem, s. 18.

413 Ibidem.

414 Ibidem.

Strażacy z zagórnickiej OSP uczestniczyli ponadto w obchodach Święta Niepodległości, które zorganizowano w Andrychowie oraz poświęceniu strażnicy OSP w Spytkowicach⁴¹⁵.

2 sierpnia 1936 r. obchodzono 25. rocznicę powstania OSP w Zagórniku. W tym celu powołano Komitet Obchodów 25-lecia, w skład którego weszli członkowie Zarządu, a także druhowie Fryderyk Polak, Stefan Curzydło i Jan Jordanek. Uroczystość była połączona z nabożeństwem odprawionym w kaplicy oraz festy-nem i loterią fantową, z której dochód wyniósł 142 zł. Na organizację uroczystości Józef Kendik i Jan Nowak zbierali datki wśród andrychowian oraz zagórniczian. Plac pod zabawę wynajęto od Jana Ochmanka. Przy okazji jubileuszu, postanowiono uhonorować odznaczeniami najstarszych członków straży: Jana Nowaka, Jana Kryskę, Wojciecha Smolca, Józefa Kendika i Franciszka Fijałkowskiego⁴¹⁶.

W tym samym roku na nowych członków straży przyjęto Ignacego Nowaka i Jana Polaka, pojawiła się też pierwsza wzmianka o organizowanym przez OSP „Tygodniu Strażaka” – wydarzeniu, które miało na celu promocję strażackich tradycji wśród lokalnej społeczności⁴¹⁷. W grudniu 1936 r. nastąpiła również zmiana na stanowisku sekretarza jednostki i Józefa Kendika zastąpił Jan Jordanek⁴¹⁸.

Końcówka lat 30. XX w. była w dużej mierze czasem podsumowań dotychczasowej działalności straży. Zgodnie z wpisem w kronice OSP, w latach 1936-1938 zrealizowano następujące zadania:

- „1. Prowadzenie ćwiczeń sprawnościowych.
2. Urządzanie zabaw, obchody święta Floriana, zorganizowanie Dożynek (razem z Kołem Gospodyń Wiejskich – przyp. red.) oraz sprzedaż kalendarzy.
3. Prenumerata »Gazety Strażackiej«.
4. Założenie biblioteki składającej się z 9 książek.
5. Obchody 25-lecia OSP w Zagórniku, która odbyła się 9. o8. 1936 r.
6. Zakupiono 8 pasów strażackich, 5 ławek, 60 m. węża, oraz 16 bluz strażackich.
7. Pomoc przy wyborach do Władz Rejonowych⁴¹⁹.”

Jednym z głównych celów, jakie postawili sobie strażacy na najbliższą przyszłość było skompletowanie odpowiedniego umundurowania dla członków jednostki.

W 1938 r. dokonano kolejnych zmian w Zarządzie OSP:

Prezes – Jan Mydlarz

Zastępca prezesa – Piotr Kierczak

Skarbnik – Jan Nowak

Sekretarz – Antoni Bogunia i Stefan Góra.

W skład Komisji Rewizyjnej weszli natomiast Leopold Smolec, Franciszek Budka, Władysław Żydek, Antoni Cibor i Jan Sikora⁴²⁰.

Ostatni zachowany przedwojenny protokół z posiedzenia OSP w Zagórniku jest datowany na 6 sierpnia 1939 r. Uchwalono wówczas preliminarz budżetu na rok 1939/1940, powołano również nowy Zarząd:

Prezes – Jan Mydlarz

Zastępca prezesa – Piotr Kierczak

Zastępca komendanta – Andrzej Smaza

Sekretarz – Antoni Bogunia i Stefan Góra

Gospodarz – Jan Kryska

Komisja Rewizyjna – Mieczysław Smolec, Jan Góralczyk, Władysław Potempa.

415 Ibidem.

416 Ibidem, s. 6, 18-19; w Protokole z posiedzenia OSP z dnia 16 sierpnia 1936 r. jako data uroczystości widnieje 9 sierpnia.

417 Ibidem, s. 6.

418 Ibidem.

419 Ibidem, s. 20; pisownia oryginalna.

420 Ibidem.

Oprócz wyżej wymienionych do OSP w przededniu II wojny światowej należeli Leopold Smolec, Franciszek Budka, Władysław Żydek, Antoni Cibor, Jan Sikora, Wojciech Smolec, Piotr Gondko, Jan Jordane, Józef Dziedzic, Adam Kryśka⁴²¹.

Podczas zebrania z 6 sierpnia 1939 r. omawiano kwestię organizacji odpustu. Drugim ważnym tematem spotkania było ponowne przypomnienie o konieczności uczestnictwa w ćwiczeniach sprawnościowych ze względu na zbliżające się zawody rejonowe w Andrychowie, zaplanowane na 3 września⁴²².

II wojna światowa

Podczas wojny w latach 1939-1945, OSP w Zagórniku formalnie nie zawiesiła swojej działalności. Pozostali na miejscu druhowie wciąż uczestniczyli w ćwiczeniach sprawnościowych, na które stawiali się w pełnym umundurowaniu. Organizowali je dh Kierczak i dh Gondko, jednak nadzór nad całością przedsięwzięcia pełnił przedstawiciel władz okupacyjnych. W ciągu tych 6 lat jeden raz udało się zorganizować Zawody Rejonowe w Andrychowie.

Na sprzęt pożarniczy w tamtym okresie składały się wóz konny, sikawka, toporki, hełmy – te jednak pochodziły jeszcze sprzed I wojny światowej. Co do koni, w razie potrzeby brano je od miejscowych rolników.

W omawianym okresie doszło do konfiskaty przez władze hitlerowskie sztandaru jednostki, przejęto również należącą do OSP gotówkę w wysokości 51,70 zł. Najbardziej tragiczną była jednak śmierć członków jednostki podczas kampanii wrześniowej w 1939 r. Zginęli wówczas Andrzej Smaza oraz Jan Nowak⁴²³.

Tuż po wyzwoleniu Zagórnika spod niemieckiej okupacji, zgodnie z relacją Benedykta Nowaka, Stanisława Smazy, Jan Grochowski, Franciszka Budki, Władysława Korala i Bolesława Karkoszki, w strażackiej remizie znajdował się magazyn broni składanej z czasów wojny⁴²⁴.

Czasy powojenne 1945-1989

Po zakończeniu wojny zagórniccy strażacy przystąpili do odbudowania jednostki, która, tak jak inne, mocno ucierpiała przez poprzednie kilka lat okupacji. Na pierwszym powojennym spotkaniu, które zorganizowano w czerwcu 1946 r., podjęto decyzję o przekazaniu przez członków straży kwoty 345 zł na dalszy rozwój OSP. By zgromadzić jak najwięcej funduszy na ten cel, zdecydowano się także na przeprowadzenie zbiórki ulicznej podczas „Tygodnia Strażaka”, o czym świadczą dokumenty z 1948 r. Uzbierano wówczas kwotę 40 339 zł. W skład ówczesnego Zarządu wchodził (do 1951 r.):

Prezes – Stefan Rekliński
Komendant – Benedykt Gondko
Zastępca komendanta – Mieczysław Smolec
Sekretarz – Stefan Góra
Skarbnik – Franciszek Budka
Gospodarz – Franciszek Fijałkowski⁴²⁵.

421 Ibidem, s. 22, 28.

422 Ibidem, s. 20.

423 Ibidem, s. 23, 25.

424 Ibidem, s. 25.

425 Ibidem, s. 28.

Ogółem jednostka liczyła wówczas 21 członków, oprócz wyżej wymienionych należeli do niej: Jan Susfał, Stanisław Pindel, Kazimierz Gondko, Stanisław Gondko, Wojciech Góra, Bronisław Susfał, Stefan Gajczak, Jan Bury, Władysław Koral, Marian Smolec, Marian Góralczyk, Adam Kryśka, Jan Mydlarz, Stanisław Krupnik i Stanisław Smaza⁴²⁶.

Na temat działalności OSP w tamtym czasie prezes jednostki, a zarazem miejscowy nauczyciel (później kierownik szkoły), Stefan Reklński, pisał tak: „Remizą była mała drewniana szopa, tuż obok strumyka przepływającego przez Zagórniki. W czasie ulewnych deszczy remiza zalewana była wodą ze strumyka. Posiadany sprzęt był bardzo ubogi: wóz konny, pompa ręczna i parę metrów węża. Praca jednostki skupiała się wokół powiększania sprzętu bardziej nowoczesnego oraz rozbudowy remizy. W tym celu organizowano festyny, zabawy sylwestrowe. Chętnie pomagali przy budowie boiska szkolnego. Zebrania straży odbywały się w szkole. W remizie dobudowano spadzisty dach i wieżyczkę”⁴²⁷.

Tak z kolei ten okres wspominał inny członek straży, Jan Grochowski: „Remizą była szopa z desek, sprzęt stanowiły kawałki węży, sikawka ręczna nie nadająca się do użytku. W późniejszym czasie zakupiliśmy wóz konny na drewnianych kołach oraz z powiatowej Komendy Straży Pożarowej w Wadowicach otrzymaliśmy motopompę DKW-800, polniemiecką”⁴²⁸.

Działalność OSP skupiała się wówczas m.in. na udziale w akcjach, przeprowadzaniu kontroli przeciwpożarowej, propagowaniu tradycji strażackich wśród mieszkańców poprzez organizowanie pogadek i ćwiczeń pokazowych podczas „Tygodnia Strażackiego”, sprzedaży kalendarzy. Druhowie uczestniczyli w obchodach dnia swojego patrona, św. Floriana, czy „Dni Tygodnia Ochrony Przeciwożarowej”. Wartą uwagi inicjatywą było również organizowanie przez strażaków wart podczas akcji żniwno-omłotowych, a w połowie lat 50. XX w. otrzymali oni też zadanie zabezpieczania projekcji filmów przez kino objazdowe. Jednocześnie dbano o poprawę jakości sprzętu: starano się o pozyskanie podwozia do motopompy, a także o odkupienie od Andrychowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego starego beczkowitzu strażackiego⁴²⁹.

Niezwykle ciekawym wątkiem w historii zagórnickiej OSP z początkowego okresu powojnia było niewątpliwie powołanie do życia drużyny kobiecej, która funkcjonowała w latach 1947-1952. Należały do niej: Maria Kryśka, Maria Góra, Stanisława Koral, Stanisława Pytel, Stefania Polak, Genowefa Gawęda, Stefania Gwoździewicz, Genowefa Żydek, Marcela Polak i Zdzisława Koral⁴³⁰.

W 1952 r. przeprowadzono wybory nowego Zarządu, w wyniku których dokonano następujących zmian:

Komendant – Benedykt Gondko

Zastępca komendanta ds. kulturalno-oświatowych – Władysław Walczak

Zastępca techniczny – Adam Kryśka (od 1953 r. Jan Grochowski)

Sekretarz – Stefan Góra

Członek Zarządu – Jan Bury

Komisja Rewizyjna: Stanisław Krupnik, Stanisław Pindel, Marian Smolec, Stanisław Smaza.

Kolejne zmiany w Zarządzie miały miejsce w 1955 r.:

Komendant – Benedykt Gondko

Zastępca techniczny – Władysław Koral

Zastępca ds. kulturalno-oświatowych – Władysław Walczak

Sekretarz – Stanisław Smaza

Gospodarz – Bolesław Karkoszka

Członek Zarządu – Franciszek Budka

Komisja Rewizyjna: Stanisław Pindel, Jerzy Koral, Zygmunt Fijałkowski, Jan Susfał, Władysław Potempa⁴³¹.

426 Ibidem.

427 Ibidem.

428 Ibidem, s. 26.

429 Ibidem, s. 29, 32, 34.

430 Ibidem.

431 Ibidem, s. 32.

W latach 50. w Zarządzie pojawiła się zupełnie nowa funkcja zastępcy komendanta do spraw kulturalno-oświatowych. Do jego zadań należała organizacja życia polityczno-oświatowego jednostki, m.in. poprzez wygłaszanie referatów polityczno-gospodarczych, realizację czynów społecznych, takich jak np. żwirowanie drogi, naprawa mostów, czyszczenie studni i pomoc przy budowie Domu Ludowego w Zagórniku, czy przygotowanie zabawy, z której dochód przekazano na akcję „Odbudowujemy Warszawę”⁴³².

Do zadań zastępcy komendanta technicznego należała natomiast m.in. organizacja ćwiczeń sprawnościowych. Zwykle cykl składał się z kilkunastu spotkań w roku, podzielonych na część praktyczną i wykłady⁴³³. Obie funkcje zniknęły na początku kolejnej dekady. Warto również nadmienić, że członkowie straży byli zobowiązani przez władze nadrzędne do dostaw zboża i żywca⁴³⁴.

W kolejnych latach zmiany na stanowisku prezesa i naczelnika przedstawiały się następująco:

1961-1964: naczelnik Jan Grochowski⁴³⁵.

1964-1965: prezes Benedykt Gondko, naczelnik Stefan Mikuła⁴³⁶.

1965-1968: prezes Benedykt Gondko, naczelnik Czesław Jordanek⁴³⁷.

1968-1971: prezes Benedykt Gondko, naczelnik Jan Polak⁴³⁸.

1972-1976: prezes Franciszek Budka, naczelnik Jan Polak⁴³⁹.

1977-1980: prezes Czesław Jordanek, naczelnik Jan Polak⁴⁴⁰.

W 1982 r. na prezesa wybrany został Jan Data, naczelnikiem został natomiast Jan Polak⁴⁴¹.

Wróćmy jeszcze do lat 50. XX w. Zagórnicka OSP otrzymała wówczas nową motopompę, uroczyste przekazaną przez komendanta OSP w Wadowicach Piotra Kreczmara i przewodniczącego Gminnej Rady Narodowej w Andrychowie Stanisława Karcza. Rozpoczęto również zbiórkę funduszy na budowę nowej remizy i zbiornika wodnego. Kompletowano ubrania dla strażaków: czapki, pasy do mundurów, gumowe buty, naramienniki. W 1957 r. na stanie OSP znajdowało się: 40 m węża Bg, 60 m węża Cg, 30 m węża C, prądnica uniwersalna, prądnica zwykła, gaśnica pianowa i ładunki do niej, 2 bosaki ciężkie, 2 linki ratownicze, drabina, motopompa i 2 wozy bojowe (podwozia)⁴⁴².

3 sierpnia 1958 r. miało miejsce uroczyste wręczenie strażakom z OSP w Zagórniku sztandaru, w miejsce pierwszego, zrabowanego podczas wojny. Nowy sztandar został częściowo ufundowany przez mieszkańców, uszyły go siostry zakonne z Kęt, drzewiec natomiast wykonano w Krakowie. Z jednej strony sztandaru widniał wizerunek św. Floriana, z drugiej zaś Matka Boska Częstochowska i napis „OSP Zagórnik”⁴⁴³.

Jednocześnie druhowie brali udział także w inicjatywach innych organizacji oraz instytucji. Dla przykładu, w 1958 r. na budowę zagórnickiego Domu Ludowego przekazali (oprócz pracy własnej) 6000 zł, uczestniczyli również w uroczystościach organizowanych przez inne jednostki pożarnicze: OSP w Sułkowicach-Bolęcinie, Roczynach, Sułkowicach-Lęgu, czy Kaczninie⁴⁴⁴. 6 maja 1960 r. zabezpieczali natomiast trasę XIII Wyścigu Pokoju na odcinku Andrychów – Inwałd Spółdzielnia⁴⁴⁵.

Od roku 1959 OSP posiadała elektryczną syrenę strażacką. Rok później natomiast jednostka odkupiła od AZPB samochód marki Fordson, zakłady pomogły również w przeprowadzeniu remontu pojazdu. Uroczyste przekazanie wozu odbyło się 25 września 1960 r. koło Domu Ludowego w Zagórniku⁴⁴⁶.

432 Ibidem, s. 29-30.

433 Ibidem, s. 30.

434 Ibidem, s. 32.

435 Ibidem, s. 40.

436 Ibidem, s. 45.

437 Ibidem, s. 46.

438 Ibidem, s. 51, 55.

439 Ibidem, s. 56.

440 Ibidem, s. 60.

441 A. Hutniczak, op. cit., s. 46.

442 AOSP Zagórnik, Kronika OSP w Zagórniku, s. 35.

443 Ibidem, s. 35; brak informacji na temat zgromadzenia, do którego należały wspomniane w kronice siostry zakonne z Kęt.

444 Ibidem, s. 36, 42.

445 Ibidem, s. 38.

446 Ibidem.

W 1962 r. Zarząd Oddziału Powiatowego Związku OSP na opiekuna zagórnickiej straży wyznaczył Stefana Marczyńskiego z Roczyn⁴⁴⁷.

Rok później sukcesem zakończyły się starania o zakup działki przeznaczonej na budowę nowej remizy. Druhowie w czynie społecznym wyrównali teren pod budowę, wykonano też słupki do ogrodzenia⁴⁴⁸. Prace ruszyły w 1966 r., a do strażaków, którzy byli najbardziej zaangażowani w przedsięwzięcie należeli: Franciszek Budka, Benedykt Nowak, Jan Grochowski, Józef Matejko, Czesław Góra, Stefan Mikuła, Marian Góralczyk, Stanisław Polak, Stanisław Pindel, Stanisław Smaza, Jan Walczak, Franciszek Mikołajek, Antoni Kryśka, Zygmunt Dziedzic, Jan Polak, Benedykt Gondko⁴⁴⁹. Niestety, wskutek problemów z materiałami budowlanymi i źle wykonanymi fundamentami, prace zostały czasowo wstrzymane⁴⁵⁰. W 1968 r. oddano do użytku gotowe garaże OSP⁴⁵¹. W międzyczasie rozpoczęto również na terenie wsi budowę zbiornika wodnego⁴⁵².

Budowa remizy nie była jedynym przedsięwzięciem, które w latach 60. XX w. realizowali strażacy z Zagórnika. „Tak jak w latach poprzednich prowadzono kontrole p/pož., akcję żniwno-omłotową, organizowano zabawy. Dużym osiągnięciem Straży, a przede wszystkim zespołów kontrolujących było to, że od 9 lat w Zagórniku nie było pożaru.

Brano udział w akcji powodziowej oraz wyjeżdżano do pożaru w Rzykach i Sułkowicach. Jednostka uczestniczyła w Jubileuszowych obchodach 125-lecia OSP w Andrychowie”⁴⁵³.

Podczas zebrania 20 lutego 1967 r. do odznaczenia za wystugę lat zarekomendowani zostali następujący strażacy: Benedykt Gondko, Czesław Jordanek, Jan Grochowski, Stanisław Smaza, Jan Polak, Franciszek Budka, Stanisław Pindel, Czesław Krupnik, Zygmunt Dziedzic, Józef Mydlarz, Henryk Flak, Marian Góralczyk, Józef Matejko i Franciszek Koral⁴⁵⁴.

W latach 70. XX w. członkowie OSP kontynuowali swoją dotychczasową działalność. Do najbardziej istotnych zadań należało m.in. wykonanie ogrodzenia i remont dachu remizy, budowa zbiornika wodnego na Biadasowie i czyszczenie wszystkich trzech zbiorników ppoż. (jednego sztucznego i dwóch naturalnych). W remizie założono gong i poddano konserwacji syreny, cały czas przeprowadzano kontrole przeciwpożarowe i warty w okresie żniwno-omłotowym, organizowano zbiórki szkoleniowe i ćwiczenia sprawnościowe, a dla mieszkańców „Dni Ochrony Przeciwpożarowej” i „Tydzień Strażaka”. Przeprowadzono także remont wozu i zakup nowych ubrań bojowych⁴⁵⁵.

Niewątpliwie przykrym wydarzeniem w 1971 r. była śmierć długoletniego prezesa jednostki, Benedykta Gondko, po którym funkcję przejął Franciszek Budka⁴⁵⁶.

1 lutego 1975 r. za dotychczasową działalność przedstawiciel Zarządu Powiatowego ZOSP RP Stefan Marczyński oraz naczelnik Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP w Andrychowie Jan Żywioł u honorowali następujących druhow:

Srebrny medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa”: Stanisław Pindel, Franciszek Budka.
Brązowy medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa”: Jerzy Koral, Władysław Koral, Jan Polak.
Odznaka Wzorowego Strażaka: Stanisław Pindel, Franciszek Budka, Jan Walczak, Czesław Krupnik, Jerzy Koral, Władysław Koral⁴⁵⁷.

W 1976 r. wyróżnieni natomiast zostali:

447 Ibidem, s. 41.
448 Ibidem, s. 43-45.
449 Ibidem, s. 49.
450 Ibidem, s. 50.
451 Ibidem, s. 51.
452 Ibidem, s. 53.
453 Ibidem, s. 47.
454 Ibidem, s. 50.
455 Ibidem, s. 56, 60.
456 Ibidem, s. 55-56.
457 Ibidem, s. 57.

Za działalność organizacyjno-gospodarczą:

Władysław Koral, Czesław Jordanek, Jan Polak, Jerzy Koral.

Za działalność zapobiegawczą i propagandową: Stanisław Pindel.

Za udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych: Czesław Jordanek, Antoni Kryśka.

Za udział w szkoleniu pożarniczym: Jan Polak.

W tym czasie w jednostce działało 15 druhów przeszkolonych w zakresie I stopnia oraz 4 druhów przeszkolonych funkcyjnych⁴⁵⁸.

Pozostając jeszcze przy roku 1976 r. należy wspomnieć o wkładzie strażaków w powstanie zagórnickiego przedszkola. Członkowie OSP nie tylko przekazali na ten cel fundusze w wysokości 2000 zł, ale także przepracowali na budowie po 6 godzin w czynie społecznym⁴⁵⁹.

Kolejnym ważnym wydarzeniem w tamtym okresie było otrzymanie przez strażaków nowego samochodu pożarniczego. Uroczystość przekazania wozu, połączona m.in. z wręczeniem odznaczeń i dyplomów oraz zabawą taneczną, odbyła się 10 września 1978 r.⁴⁶⁰

W międzyczasie trwała również modernizacja remizy strażackiej. Decyzję o odnowieniu budynku podjęto jeszcze w 1977 r., kiedy to powołano Społeczny Komitet Modernizacji OSP, w skład którego weszli Czesław Jordanek (prezes OSP), Jan Data (sekretarz OSP), Jan Polak (naczelnik OSP), Stanisław Smaza (skarbnik OSP), Władysław Koral (gospodarz OSP) i Stanisław Pindel (członek Zarządu). Ze względu na przeciągające się załatwianie wszystkich niezbędnych formalności, prace rozpoczęto dopiero 10 września 1979 r., a zaangażowani w nie byli członkowie jednostki, mieszkańcy Zagórnika, Spółdzielnia „Jedność” Sułkowice (instalacja centralnego ogrzewania), Zakład Rzemieślniczy Ob. Łysoń Ryszard Andrychów (instalacja wodno-kanalizacyjna), Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Andrychowie (prace drogowe). Budynek wyposażono w gaz propan-butan, podłączono też telefon o nr. 33-98. Wydarzeniu towarzyszyło także przekazanie samochodu bojowego Żuk, który został następnie poświęcony w trakcie odpustu 23 sierpnia przez ks. Stanisława Sikorę z Andrychowa. W ciągu 3 lat prac nad modernizacją remizy, członkowie OSP i zagórniczanie przepracowali społecznie łącznie 5621 godzin, spośród druhów szczególną aktywnością wykazał się Władysław Koral, gospodarz OSP. Prace zakończono 16 lipca 1981 r., a 6 dni później, 22 lipca przy okazji sesji Rady Narodowej Miasta i Gminy Andrychów (która odbyła się w Zagórniku) remiza została uroczysto oddana do użytku⁴⁶¹.

Wspomniane wydarzenie połączone zostało z 70. rocznicą powołania OSP w Zagórniku. W jubileuszu wzięli udział prezes Wojewódzkiego ZOSP RP Antoni Kobiela, komendant Wojewódzkiego Związku Straży Pożarnych płk. Zabłocki, komendant Rejonowych Straży Pożarnych ppłk. Tadeusz Biskup, prezes Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP Józef Ćwiertnia i komendant Jan Żywioł, prezes OSP w Wysokiej Kazimierz Góralczyk, jednostki OSP z terenu Gminy Andrychów – łącznie 200 umundurowanych strażaków. W obchodach uczestniczyli ponadto przedstawiciele władz Miasta i Gminy Andrychów oraz posłanka na Sejm PRL Felicja Tomiak⁴⁶².

Uroczystość stała się okazją do odznaczenia zasłużonych członków zagórnickiej jednostki OSP:

Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Władysław Koral, Jan Polak.

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Stanisław Kordowski, Jan Waga, Adam Baron, Ignacy Smaza, Stanisław Szczelina.

Odznaka „Zasłużony dla Województwa Bielskiego” – Jan Data⁴⁶³.

458 Ibidem, s. 59.

459 Ibidem.

460 Ibidem, s. 61.

461 Ibidem, s. 62-64, 84.

462 Ibidem, s. 77, 79.

463 Ibidem, s. 81.

Z okazji 70-lecia straży Urząd Miasta i Gminy Andrychów ufundował i przekazał druhom z Zagórnika nowy sztandar, który został zakupiony w Krakowie za 30 000 zł⁴⁶⁴.

Kolejne lata stanowiły okres stagnacji w działalności jednostki co, jak czytamy w kronice OSP, związane było z „istniejącą sytuacją polityczno-gospodarczą kraju, jak wprowadzeniem stanu wojennego”. W tym okresie straż otrzymała motopompę „P-05”; źródła dochodów jednostki ograniczały się natomiast do wynajmowania remizy na wesela i sprzedaży kalendarzy⁴⁶⁵.

W 1985 r. podjęto decyzję o zakupie placu koło remizy od Jana Góry i Józefa Paździory. Teren przeznaczono na plac manewrowy. Jednocześnie prowadząc prace mające na celu wyrównanie terenu placu i jego ogrodzenie, strażacy uczestniczyli w budowie drogi na zagórnicki cmentarz⁴⁶⁶.

Po roku 1989

Jedną z pierwszych ważnych decyzji podjętych przez władze OSP na początku lat 90. XX w. było nabycie nowego sztandaru, poprzedni bowiem uległ zniszczeniu. Sztandar zakupiono z własnych środków jednostki za kwotę 11 000 000 zł. Poświęcony został w 1993 r. już w nowym kościele parafialnym w Zagórniku, a na uroczystość stawili się jednostki z sąsiednich OSP oraz władze Miasta i Gminy Andrychów, przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej i Komendy Rejonowej w Oświęcimiu.

Podczas uroczystości odznaczono następujących druhów:

Złoty Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jan Data, Jan Waga.

Srebrny Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Adam Fijołek, Jerzy Koral, Stanisław Gondko, Teodor Matejko.

Brązowy Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Stanisław Fraś, Jan Kiszczak, Kazimierz Mydlarz, Jerzy Dziedzic.

Odznaka „Wzorowy Strażak” – Piotr Gondko, Julian Błachut, Stanisław Błachut, Stanisław Pękala⁴⁶⁷.

Zagórniccy strażacy cały czas dbali o unowocześnianie wyposażenia. W 1995 r. na stanie jednostki pojawiła się motopompa M-800, a w czerwcu 2000 r. andrychowska Wytwórnia Silników Wysokoprężnych „Andoria” przekazała druhom z Zagórnika ciężki samochód gaśniczy Jelcz 6/32⁴⁶⁸. 2 maja 2010 r. nastąpiło natomiast oficjalne przekazanie strażakom samochodu gaśniczego marki Gazela, którego wyposażenie ratownicze sfinansował Urząd Miasta Andrychów⁴⁶⁹.

W tym miejscu warto też wspomnieć o zmianach w Zarządzie, jakie dokonały się w latach 90. XX w. i na początku XXI w. W 1996 r. funkcję prezesa objął Adam Fijołek, naczelnikiem został natomiast Kazimierz Mydlarz. W 2006 r. na prezesa wybrano Romana Prystackiego⁴⁷⁰.

W 2016 r. natomiast Zarząd tworzyli:

Prezes – Roman Prystacki (zm. 2017)

Naczelnik – Mateusz Bizoń

Zastępca naczelnika – Grzegorz Kryska

Skarbnik – Mariusz Miarka

Sekretarz – Łukasz Karkoszka

Komisja Rewizyjna – Piotr Gondko, Grzegorz Suszał, Bartosz Bizoń⁴⁷¹.

464 Ibidem, s. 83.

465 Ibidem, s. 87.

466 Ibidem, s. 90.

467 Ibidem, s. 91.

468 A. Hutniczak, op. cit., s. 46.

469 F. Penkala, *Poświęcona gazela*, „Nowiny Andrychowskie”, 2010, nr 5, s. 7.

470 A. Szlagor, *Gmina Andrychów. Strażackie wybory. (Niemał) bez zmian*, „Nowiny Andrychowskie”, 2006, nr 3, s. 14.

471 Ł. Gieruszczak, *Strażacy z Zagórnika wybrali nowy zarząd*, [online], dostęp 15.08.2022. Dostępny w Internecie: <https://radioandrychow.pl/strazacy-z-zagornika-wybrali-nowy-zarzad/>.

Ważnymi wydarzeniami w historii OSP w Zagórniku były niewątpliwie kolejne jubileuszowe uroczystości. We wrześniu 2001 r. obchodzono 90. rocznicę powołania jednostki. Z tej okazji postanowiono odznaczyć następujących druhów:

Złotym medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jerzy Dziedzic, Józef Smaza.

Srebrnym medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Stanisław Smaza, Zygmunt Dziedzic (pośmiertnie).

Brazowym medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” – Jarosław Łysoń, Tomasz Młodzik.

Odznaką „Wzorowy Strażak” – Wiesław Bizoń, Ryszard Dziedzic, Andrzej Pomietło, Mateusz Baran, Tomasz Fijołek.

Ponadto, przy okazji święta prezes Ochotniczych Straży Pożarnych Waldemar Pawlak odznaczył całą jednostkę złotym medalem⁴⁷².

Huczne były również obchody 100-lecia działalności zagórnickiej OSP, które odbyły się 17 września 2011 r. Po uroczystej Mszy Św. w miejscowym kościele uczestnicy zebrali się na placu za Domem Strażaka, gdzie po wysłuchaniu raportu i przemówień odznaczono najbardziej zasłużonych druhów. W obchodach oprócz mieszkańców wsi wzięli udział m.in. wicewojewoda Małopolski Andrzej Haręźlak, senator RP Stanisław Bisztyga oraz burmistrz Andrychowa Tomasz Żak. Na zakończenie uczestnicy uroczystości wzięli udział w strażackim festynie⁴⁷³.

110-tą rocznicę działania jednostki OSP obchodzono natomiast 7 maja 2022 r. (jednocześnie w Zagórniku zorganizowano Gminny Dzień Strażaka). Podczas uroczystości, w której uczestniczyli przedstawiciele władz gminnych i centralnych, Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej w Andrychowie, a także zaprzyjaźnionych jednostek OSP, nastąpiło uroczyste poświęcenie i przekazanie strażakom z Zagórnika nowego sztandaru oraz quada firmy Polaris Sportsman. Pojazd częściowo został sfinansowany ze środków Gminy, a częściowo ze zbiórki złomu, zorganizowanej przez druhów⁴⁷⁴.

OSP Zagórnik dzisiaj

Od 2021 r. skład Zarządu przedstawia się następująco:

Prezes – Grzegorz Krysa

Wiceprezes i naczelnik – Mateusz Bizoń

Wiceprezes – Tomasz Fijołek

Zastępca naczelnika – Daniel Waga

Sekretarz – Łukasz Karkoszka

Skarbnik – Mariusz Miarka⁴⁷⁵.

Komisja Rewizyjna: Piotr Gondko, Bartosz Bizoń, Przemysław Orkisz.

Od grudnia 2016 r. jednostka dysponuje lekkim samochodem gaśniczym GLBM, wspomnianym quadem oraz średnim samochodem ratowniczo-gaśniczym GBA 2,5/20 Star 266M/Bonex. Poprzedni pojazd marki Jelcz został w 2016 r. przekazany do ukraińskiego Storożyńca, miasta partnerskiego Andrychowa. Pojazd „służył” w zagórnickiej jednostce przez 11 lat⁴⁷⁶. Obecny samochód ratowniczo-gaśniczy został poświęcony 10 czerwca 2017 r. Otrzymał wówczas imię po zmarłym kilka miesięcy wcześniej Romanie Prystackim – sołtysie Zagórnika i zasłużonym działaczu społecznym, który w latach 2006-2017 pełnił funkcję prezesa miejscowej OSP.

472 Ł. Dziedzic, *90 lat zagórnickiej OSP*, „Nowiny Andrychowskie”, 2001, nr 9, s. 17.

473 R. Fraś, *Sto lat strażaków w Rzykach i Zagórniku*, „Nowiny Andrychowskie”, 2011, nr 10, s. 17.

474 A. Piotrowska, *Dzień Strażaka w Zagórniku*, „Nowiny Andrychowskie”, 2022, nr 6, s. 7.

475 M. Nycz, *Zebranie OSP w Zagórniku*, [online], dostęp 15.08.2022. Dostępny w Internecie: <https://radioandrychow.pl/zebranie-osp-w-zagorniku/>.

476 R. Fraś, *Samochód oficjalnie przekazany miastu Storożyńiec*, „Nowiny Andrychowskie”, 2016, nr 6, s. 6-7; M. Nycz, *Nowy samochód dla strażaków*, „Nowiny Andrychowskie”, 2017, nr 1, s. 12.

W 2021 r. strażacy z OSP Zagórnik uczestniczyli w 26. zdarzeniach, w tym 6. pożarach, i 20. miejscowych zagrożeniach⁴⁷⁷. Członkowie straży cały czas pozyskują nowy sprzęt niezbędny do ich codziennej pracy, czynnie biorą udział w manewrach i szkoleniach pożarniczych. Angażują się ponadto w życie społeczności Zagórnika, uczestnicząc w lokalnych uroczystościach świeckich i religijnych. Ważnym elementem działalności OSP jest popularyzacja wiedzy pożarniczej wśród mieszkańców, również tych najmłodszych, a także współpraca z innymi instytucjami oraz organizacjami. Do działalności społecznej strażaków należy zapewnianie bezpieczeństwa podczas imprez masowych (m.in. Tour de Pologne, czy DrewHome Beskidzki Topór, Międzynarodowy Wyścig Kolarski „Solidarność” i Olimpijczyków) oraz inicjowanie akcji charytatywnych. Przy OSP działa również Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, w której strażackie szlify zdobywają kolejne pokolenia osób chcących nieść pomoc innym.

OSP Zagórnik, fot. 1
Straż Pożarna Kółka Rolniczego w Zagórniku.
fot. z kolekcji Tomasza Bizonia.

OSP Zagórnik, fot. 2
Uroczystość z udziałem strażaków, 10.09.1978 r.

⁴⁷⁷ Statystyki wyjazdowe OSP z powiatu wadowickiego za rok 2021...

OSP Zagórnik, fot. 3
Druhowie z wozem pożarniczym Jelcz

OSP Zagórnik, fot. 4
Przecinanie wstęgi... w 70. rocznicę założenia
Straży Pożarowej w Zagórniku, 22.07.1981 r.

OSP Zagórnik, fot. 5

Przed remizą. Fotografia wykonana z okazji jubileuszu 70-lecia istnienia OSP w Zagórniku, 22.07.1981 r.

OSP Zagórnik, fot. 6

Przemarsz strażaków z okazji jubileuszu 70-lecia istnienia OSP w Zagórniku, 22.07.1981 r.

OSP Zagórniki, fot. 7
Początek sztandarowe. Jubileusz 70-lecia OSP w Zagórniki, 22.07.1981 r.

OSP Zagórniki, fot. 8
Poświęcenie wozu strażackiego w Zagórniki, 23.08.1981 r.

OSP Zagórnik, fot. 9
Druhowie z Zagórnika.

OSP Zagórnik, fot. 10
Poczet sztandarowy na uroczystości kościelnej w Zagórniku.

OSP Zagórnik, fot. 11
Poczet sztandarowy na Procesji z okazji Bożego Ciała w Zagórniku.

OSP Zagórnik, fot. 12
Przemarsz pocztów sztandarowych OSP.

OSP Zagórnik, fot. 13
Uroczysta procesja z okazji
Bożego Ciała z udziałem
strażaków.

OSP Zagórnik, fot. 14
Strażacy w służbie Bogu
i kościołowi. Procesja
Bożego Ciała.

OSP Zagórnik, fot. 15
Strażacy niosący baldachim
nad Najświętszym Sakramentem
podczas procesji Bożego Ciała.

**Zarząd Oddziału
Miejsko-Gminnego
Związku Ochotniczych
Straży Pożarnych
Rzeczypospolitej Polskiej
w Andrychowie**

Zarząd Oddziału Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Andrychowie

Pisząc o historii poszczególnych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy Andrychów nie sposób nie wspomnieć o działalności Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Andrychowie. Najpierw jednak należy krótko przypomnieć historię Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, w skład którego wchodzi andrychowski oddział. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości związki strażackie powstałe na terenach trzech zaborów dążyły do ujednoczenia organizacji. W tym celu we wrześniu 1921 r. doszło do powstania Głównego Związku Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. W jego skład pod koniec 1923 r. wchodziły związki wojewódzkie i ponadwojewódzkie: Floriański (woj. warszawskie, wołyńskie, poleskie), Małopolski, Wielkopolski, Pomorski, Cieszyński, Krakowski, Wileński, Lubelski, Nowogródzki, Łódzki, Białostocki i Kielecki. W 1949 r. Główny Związek został rozwiązany, a następnie reaktywowany w 1956 r. Od roku 1992 funkcjonuje pod nazwą Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁷⁸.

Powstanie Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP w Andrychowie było związane ze zmianami administracyjnymi, jakie zaszły na terenie Polski w połowie lat 70. XX w., jako że struktury organizacyjne ZOSP trzeba było dostosować do nowego, dwustopniowego podziału. Do 1975 r. jednostki podlegały Zarządowi Powiatowemu ZOSP w Wadowicach. Do pierwszych zmian doszło 25 września 1974 r., kiedy to na podstawie Uchwały Rady Ministrów Komendant Rejonowy Straży Pożarnych w Wadowicach mjr Tadeusz Biskup powołał na Gminnego Komendanta Straży Pożarnych w Andrychowie Jana Żywioła⁴⁷⁹.

478 J. Szaflik, op. cit., s. 200-203.

479 A. Hutniczak, op. cit., s. 57.

W myśl kolejnej ustawy z 28 maja 1975 r. wprowadzającej dwustopniowy podział administracyjny w kraju, na terenie Polski zaczęto powoływać Zarządy Gminne ZOSP oraz Zarządy Miejsko-Gminne ZOSP w gminach, w których siedzibą było miasto. Tak było w przypadku m.in. Andrychowa, w którym Zarząd Miejsko-Gminny przejął część kompetencji Zarządu Powiatowego w Wadowicach. Pierwszym prezesem nowej organizacji został w 1976 r. pochodzący z Inwałdu Józef Romańczyk, a spośród zasłużonych działaczy w tamtym okresie warto wymienić m.in. Kazimierza Rajdę, Stefana Tomę, Stanisława Duszczyńskiego oraz Jana Żywioła⁴⁸⁰. Po Józefie Romańczyku funkcję prezesa obejmowali kolejno: Józef Bury, Józef Ćwiertnia, Jan Fujawa, Kazimierz Rajda, Henryk Maciejczyk, ponownie Kazimierz Rajda i Anna Janeczko⁴⁸¹. Funkcję komendanta z kolei pełnił początkowo Jan Żywioł, po nim natomiast Tadeusz Sarlej i Marek Nowak⁴⁸².

Aktualnie Zarząd Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP w Andrychowie tworzą:

Prezes – Anna Janeczko

Prezes honorowy – Kazimierz Rajda

Wiceprezes – Henryk Maciejczyk

Wiceprezes – Jacek Curzydło

Komendant – Marek Nowak

Sekretarz – Kamil Góra

Skarbnik – Zbigniew Pietera

Członkowie Prezydium – Włodzimierz Fary, Zygmunt Kołodziejczyk, Jakub Targosz

Członkowie Zarządu – Mateusz Bizoń, Andrzej Góra, Antoni Hutniczak, Szczepan Rajda, Dawid Schabowicz, Grzegorz Strzeżoń⁴⁸³.

Tymczasowa siedziba Związku mieściła się początkowo w budynku Urzędu Miasta i Gminy Andrychów. W 1997 r. została przeniesiona do pomieszczeń pozostających w dyspozycji Zakładowej Zawodowej Straży Pożarnej Andrychowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego Andropol. Obecnie mieści się przy ulicy Krakowskiej 89. Jednocześnie zainicjowano współpracę z jednostkami zawodowej straży pożarnej na terenie gminy. Tym samym w zarządzie organizacji znaleźli się także członkowie Państwowej Straży Pożarnej.

Andrychowski Zarząd Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP podejmuje wiele działań mających charakter prewencyjny, integrujący członków gminnych jednostek i popularyzujący pożarnictwo wśród mieszkańców Andrychowa oraz okolic. Odpowiada m.in. za organizację zawodów sportowo-pożarniczych, czy Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież Zapobiega Pożarom”. Podejmuje również efektywne działania w kwestii budowy nowoczesnego systemu ratowniczego na terenie gminy, poprzez organizowanie szkoleń i kursów m.in. pierwszej pomocy dla strażaków, czy udział w pozyskiwaniu środków finansowych na działalność bieżącą i inwestycyjną poszczególnych jednostek OSP.

480 Ibidem.

481 Ibidem; M. Biel-Pająk, *Florianowi rycerze*, „Nowiny Andrychowskie”, 2001, nr 5, s. 5; F. Penkala, *Zmiana warty*, „Nowiny Andrychowskie”, 2006, nr 5, s. 4.

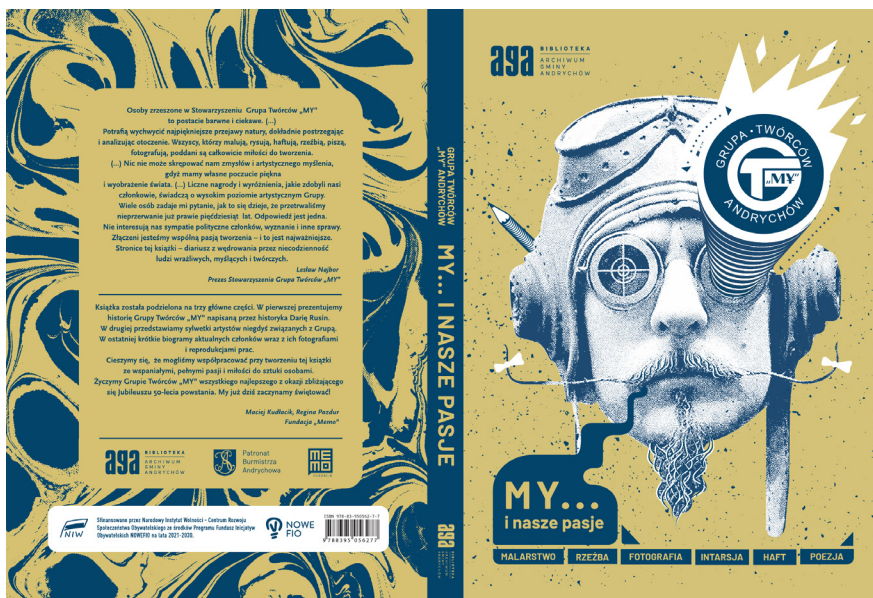
482 M. Biel-Pająk, *Florianowi rycerze...*; Ł. Gieruszczak, *Podsumowali kadencję i wybrali nowy zarząd*, „Nowiny Andrychowskie”, 2016, nr 5, s. 21.

483 J. Dyrłaga, *Zjazd ZOSP: Nowe władze wybrane*, „Nowiny Andrychowskie”, 2021, nr 10, s. 10.

Z serii „Biblioteka Archiwum Gminy Andrychów” Fundacji „Memo” ukazały się dotychczas:

Książka o historii harcerstwa na Ziemi Andrychowskiej (2021)

Książka o 50-letniej historii Grupy Twórców MY z Andrychowa (2021)

Płyta CD Miejskiej Orkiestry Dętej „Andropol” z Andrychowa wydana z okazji jubileuszu 100-lecia powstania (2021)

Książka wydana z okazji jubileuszu 100-lecia Miejskiej Orkiestry Dętej „Andropol” (2022)

Spis treści

OSP wstęp	3
Słowo od wydawcy	4
OSP Andrychów	5
OSP Inwałd.	21
OSP Roczyny	39
OSP Rzyki	55
OSP Sułkowice-Bolęcina.	71
OSP Sułkowice-Lęg	79
OSP Targanice Dolne	93
OSP Targanice Górne	105
OSP Zagórnik	117
Zarząd Oddziału Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Andrychowie.	135

Szanowni Państwo!

Przed Wami publikacja, która prawdopodobnie nigdy nie ujrzałaby światła dziennego, gdyby nie wytrwała praca osób zaangażowanych w działalność Fundacji „Memo” a także tych druhów, którym leży na sercu zachowanie pamięci o przeszłości.

Z przyjemnością zapraszamy w podróż do korzeni pożarnictwa Ziemi Andrychowskiej. Podczas tej wędrówki spotkamy wielkich społeczników, organizatorów i ludzi, dla których los lokalnej społeczności nigdy nie był obojętny. Poznamy losy dziewięciu lokalnych jednostek ochotniczych straży pożarnych, które dzisiaj zrzeszają ponad 1200 osób. Będzie to również podróż do wartości, którymi żyją pokolenia andrychowskich ochotników.

Pierwsza zorganizowana jednostka pożarnicza na terenie naszej gminy powstała w roku 1840 w Andrychowie. Od tamtej pory nieprzerwanie trwa swoista sztafeta pokoleń. Sztafety tej nie zdołały przerwać dwie wojny światowe ani komunistyczny reżim. Ochotnicze straże pożarne w naszych miejscowościach nie tylko podejmują działania ratownicze w przypadku pożarów, klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń. Od wielu lat są także ośrodkami życia społecznego: organizują pożarnicze wychowanie dzieci i młodzieży, krzewią kulturę fizyczną i sport, dbają o podtrzymanie lokalnych tradycji oraz kształtują postawy patriotyczne.

Minione 182 lata to okres prężnego rozwoju ochotniczego pożarnictwa w Andrychowie i okolicznych wsiach. Wraz z postępowaniem cywilizacyjnym zmieniła się charakterystyka zagrożeń. Dzisiaj już nie tylko gasimy pożary, ale usuwamy także wiele innych miejscowych zagrożeń. Sikawki konne zostały zastąpione przez specjalistyczne pojazdy pożarnicze. Dysponujemy sprzętem i środkami ochrony indywidualnej na miarę współczesnych wyzwań. Dzięki doskonałej współpracy z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Wadowicach zyskujemy niezbędną wiedzę i umiejętności pozwalające na działanie ramię w ramię z funkcjonariuszami Państwowej Straży Pożarnej. Nasze remizy tętnią życiem, słychać w nich gwar strażackiej młodzieży, która niebawem zasili kolejne szeregi andrychowskich ochotników...

Józef Piłsudski powiedział kiedyś: „Ten, kto nie szanuje i nie ceni swej przeszłości, nie jest godzien szacunku teraźniejszości ani prawa do przyszłości”.

Niech ta publikacja będzie dowodem wdzięczności dla minionych pokoleń strażaków Gminy Andrychów. Niech płomień ich trudu i poświęcenia będzie w nas wiecznie żywy.

*Anna Janeczko
Prezes Zarządu Oddziału Miejsko Gminnego
Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP
w Andrychowie*

aga BIBLIOTEKA
ARCHIWUM
GMINY
ANDRYCHÓW

Patronat
Burmistrza
Andrychowa

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

ISBN 978-83-964120-3-4

9 788396 412034